

Nefinancijsko izvještavanje kao novi trend u računovodstvu održivosti s primjerima dobre prakse

Vuković, Renata

Master's thesis / Specijalistički diplomski stručni

2019

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **RRiF College of Financial Management / RRiF Visoka škola za financijski menadžment**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:198:515849>

Rights / Prava: [In copyright](#) / [Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-09-28**

Repository / Repozitorij:

[Repository of Final Examination Papers University of Applied Sciences RRiF - Final Examination Papers and Diploma Papers](#)

RRiF VISOKA ŠKOLA ZA FINANCIJSKI MENADŽMENT

SPECIJALISTIČKI DIPLOMSKI STRUČNI STUDIJ KORPORATIVNE FINACIJE

Renata Vuković

SPECIJALISTIČKI DIPLOMSKI STRUČNI RAD

**NEFINANCIJSKO IZVJEŠTAVANJE KAO NOVI TREND U
RAČUNOVODSTVU ODRŽIVOSTI S PRIMJERIMA DOBRE PRAKSE**

Zagreb, 2019.

RRiF VISOKA ŠKOLA ZA FINANCIJSKI MENADŽMENT

SPECIJALISTIČKI DIPLOMSKI STRUČNI STUDIJ KORPORATIVNE FINACIJE

SPECIJALISTIČKI DIPLOMSKI STRUČNI RAD

**NEFINANCIJSKO IZVJEŠTAVANJE KAO NOVI TREND U
RAČUNOVODSTVU ODRŽIVOSTI S PRIMJERIMA DOBRE PRAKSE**

Ime i prezime studenta: Renata Vuković

Matični broj studenta: 060/15-I-SDS

Mentor: dr. sc. Nikolina Markota Vukić

Zagreb, 2019.

ZAHVALA

Zahvaljujem mentorici na strpljenju i beskrajnoj vjeri u održivost i društvenu odgovornost koju je uspjela prenijeti na mene.

Svojoj najdražoj i supruhu jedno veliko hvala.

NASLOV: Nefinancijsko izvještavanje kao novi trend u računovodstvu održivosti s primjerima dobre prakse

SAŽETAK: Nefinancijsko izvještavanje predstavlja novi izvor informacija za sve zainteresirane dionike. U cijeloj Europskoj uniji je nefinancijsko izvještavanje postala zakonom obvezna od 01.01.2017. godine za sva trgovačka društva od javnog interesa s više od 500 zaposlenih. U Republici Hrvatskoj su trgovačka društva i prije zakonske obveze preuzeli nefinancijski način izvještavanja. Trgovačka društva su svoje nefinancijske izvještaje objavljivali pod različitim nazivima: Izvještaj o održivom razvoju, izvještaj o društveno odgovornom poslovanju ili zajedno s financijskim izvještajem pod nazivom integrirani izvještaj. Kao primjer dobre prakse odabrana su četiri trgovačka društva čije je nefinancijske izvještaje autor ovoga rada istražio, napravio komparativnu analizu podataka i napisao zaključak.

KLJUČNE RIJEČI: nefinancijsko izvještavanje, računovodstvo održivosti, povijest nefinancijskog izvještavanja, zakonska regulativa nefinancijskog izvještavanja u Europskoj uniji, održivi razvoj, društveno odgovorno poslovanje

TITLE: Non-financial reporting as a new trend in sustainability accounting with examples of good practice

SUMMARY: Non-financial reporting presents a new source of information for all interested stakeholders. This way of reporting became legally binding in the entirety of the EU since 01.01.2017. for all public interest trading companies with more than 500 employees. In Croatia, trading companies took over the non-financial way of reporting before the legal obligation. Some trading companies have been publishing their non-financial reports under different titles: sustainable development report, corporate social responsibility report or together with a financial report forming an integrated report. As an example of a good praxis, 4 trading companies were chosen, whose non-financial reports were investigated by the author, who had done comparative analysis on them, and wrote a final conclusion.

KEY WORDS: non-financial report, sustainability accounting, history of non-financial reports, sustainability accounting, non-financial report legislation in European Union, sustainable development, corporate social responsibility

SADRŽAJ

1. UVOD	1
2. NEFINANCIJSKO IZVJEŠTAVANJE	3
2.1. Pojmovno određenje nefinancijskog izvještavanja.....	4
2.2. Dosadašnja istraživanja nefinancijskog izvještavanja	6
2.3. Vrste nefinancijskog izvještavanja	8
2.4. Motivi izvještavanja o društvenoj odgovornosti.....	9
2.5. Međunarodni okvir za nefinancijsko izvještavanje	11
2.5.1. Sadržaj nefinancijskog izvještavanja	12
2.6. Istraživanja, studije i platforme o nefinancijskim izvještajima	14
2.6.1. Provjera nefinancijskih izvještaja	21
2.7. Priznati međunarodni okviri za nefinancijsko izvještavanje	21
2.8. Smjernice Europske komisije za nefinancijsko izvještavanje	25
2.8.1. Sadržaj Smjernice za izvješćivanje o nefinancijskim informacijama	27
3. GRI STANDARDI.....	31
3.1. Objave u EU direktivi	34
3.2. Uporaba GRI standarda u skladu s EU direktivom.....	36
4. RAČUNOVODSTVO ODRŽIVOSTI.....	37
4.1. Okvir računovodstva održivosti.....	40
4.2. Povijesni pregled računovodstva održivosti	42
4.3. Pojam integriranog izvještavanja.....	45
5. PRIMJERI DOBRE PRAKSE NEFINANCIJSKOG IZVJEŠTAVANJA.....	48
5.1. Trgovačko društvo INA d.d.	48
5.1.1. Poslovanje INA d.d.	49

5.1.2.	Nefinancijsko izvještavanje	51
5.2.	Trgovačko društvo CEMEX Hrvatska d.d.....	56
5.2.1.	Poslovanje CEMEX Hrvatska d.d.	57
5.2.2.	Nefinancijsko izvještavanje	58
5.3.	Trgovačko društvo Zagrebački Holding d.o.o.	61
5.3.1.	Poslovanje Zagrebački Holding d.o.o.	62
5.3.2.	Nefinancijsko izvještavanje	64
5.4.	Trgovačko društvo JADRAN GALENSKI LABORATORIJ d.d.	67
5.4.1.	Poslovanje Jadran Galenski Laboratorij d.d.	68
5.4.2.	Nefinancijsko izvještavanja	70
5.5.	Komparativna analiza nefinancijskih pokazatelja na odabranom uzorku trgovačkih društva.....	73
5.5.1.	GRI 200 – Ekonomske teme	75
5.5.2.	GRI 300 – Okolišna tema	78
5.5.3.	GRI 400 – Društvena tema	80
6.	ZAKLJUČAK	83
7.	POPIS LITERATURE	86
7.1.	Knjige i skripte.....	86
7.2.	Propisi	88
7.3.	Web stranice	89
7.4.	Članci iz stručnih časopisa.....	91
8.	POPIS SLIKA I TABLICA	94
9.	Popis priloga.....	95

1. UVOD

Nefinancijsko istraživanje je postalo obvezno od 01.01.2017. godine za trgovačka društva s više od 500 zaposlenih i subjekte od javnog interesa. Broj trgovačkih društva koji objavljuju nefinancijske izvještaje se povećava, a sama obveza izvještavanja tijekom vremena će se proširiti na srednja i mala trgovačka društva.

Zakonski okvir i tržište stvaraju snažan pritisak na razvoj održivog računovodstva koji je prihvaćen u suvremenoj praksi. Ova vrsta izvještavanja sadržava informacije o relevantnim mjerama koje utječu na razvoj poslovanja i poslovni rezultat, te učincima poslovanja iz aspekta okoliša i društva i potrebnim alatima za razumijevanja razvoja, poslovnih rezultata i položaja trgovačkog društva i učinaka njegovih aktivnosti.

Kao sinonim nefinancijskog izvještavanja su se do sada koristili različiti termini kao što su Izvještaj o održivom razvoju ili Izvještaj o društveno odgovornom poslovanju. Radi se o trendu koji je u većim korporacijama započeo još 1993. godine i od tada bilježi stalan porast. Korporacije koje nisu slijedile taj trend nisu radile na svom ugledu i povećale vrijednost svoga branda.

Kako se radi o izvještaju koji nema zakonom propisane okvire, nego samo neobvezujuće smjernice i preporučene okvire, u Hrvatskoj trenutno ne postoji nacionalni okvir za nefinancijsko izvještavanje. Stoga ćemo u radu posebnu pažnju posvetiti na međunarodne standarde koje korporacije najčešće primjenjuju u svojim izvještajima.

U ovom radu posebnu pozornost ćemo obratiti na hrvatska trgovačka društva, istražiti njihova objavljena nefinancijska izvješća i napraviti kratak prikaz istoga. Kako se nefinancijski izvještaj odnosi na okolišnu, društvenu i ekonomsku temu, te pitanja vezana uz ljudska prava, borbu protiv korupcije i podmićivanja, napraviti ćemo preglednu usporedbu objavljenih podataka između nekoliko hrvatskih obveznika tih izvještaja.

Cilj istraživanja je upoznati zainteresirane dionike ovoga rada s informacijama koje im pruža nefinancijsko izvještavanje. Za razliku od financijskih izvještaja koji dionicima pomoću već uhodanih alata omogućavaju detaljnu analizu objavljenih podataka, kod nefinancijskog se izvještava o radu samog trgovačkog društva, objavljuju informacije o strukturi zaposlenih,

suradnji s lokalnom zajednicom i brigom za okoliš. Svojim izvještajem trgovačko društvo nam neposredno odgovara na pitanje da li se pridržava zakonom propisanih okvira ili pomiče zadane granice svoga poslovanja i postaje osvještenije.

Nefinancijsko izvještavanje za osviješteno trgovačko društvo može biti dobar marketinški alat, ali i poticaj da u budućnosti više pažnje posveti dionicima unutar i izvan svoga društva.

2. NEFINANCIJSKO IZVJEŠTAVANJE

Na početku pisanja (kreiranja) nefinancijskog izvještaja često se zapitamo kako treba izgledati takav izvještaj, na koji način ga sastaviti i kakvu poruku napisati svojim dionicima. Odrednice nefinancijskog izvještaja su smjernice Europske unije (u daljnjem tekstu EU). Prilikom pisanja izvještaja treba primijeniti standardni okvir, a jedan od najčešće korištenih je okvir za izvještavanje o društvenoj odgovornosti Globalne inicijative za izvještavanje (u daljnjem tekstu GRI)¹. Međutim, ne treba se opredijeliti samo za jedan standardizirani okvir nefinancijskog izvještavanja. Poželjno je proučiti različite smjernice i odabrati onu, ili više njih², koja najviše odgovara profilu pojedinog trgovačkog društva.

Trgovačkim društvima koji su obveznici pisanja nefinancijskog izvještaja pojavljuje se i pitanje samog troška pisanja istoga, korištenje postojećih radnih resursa ili angažman treće strane. Pitanje troška i utrošenog vremena se najčešće postavlja kao glavno pitanje, a tek nakon toga učinak objave izvještaja i koristi koji iz njega proizlaze. S vremenom će nefinancijsko izvještavanje postati uobičajena praksa koja će trgovačkim društvima omogućiti konkurentnu prednost, povjerenje dionika, odanost zaposlenika i lakše prikupljanje kapitala za predstojeće projekte. Pri procjeni uprave i načina rukovođenja promatranog trgovačkog društva dionici će osim finansijskih podataka proučiti i nefinancijski izvještaj. Podaci iz nefinancijskog izvještaja ukazuju na osviještenost trgovačkog društva, brigu zaposlenih, etici poslovanja ali i o predstojećim promjenama ... poput odgovornog raspolaganja prirodnim resursima, gospodarenja otpadom i slično.

Nefinancijski izvještaj ujedno utječe i na ugled samog trgovačkog društva, te je pretpostavka da će u skoroj budućnosti i trgovačka društva s manje od 500 zaposlenih početi pisati svoje nefinancijske izvještaje.

¹ The Global Reporting Initiative (GRI) je nezavisna međunarodna organizacija koja pomaže trgovačkim društvima, vladama i drugim organizacijskim oblicima u boljem razumijevanju i komuniciranju njihovih utjecaja na brojna pitanja kao što su klimatske promjene, ljudska prava te korupcija.

² Vrlo često trgovačka društva u svom nefinancijskom izvještaju koriste kombinaciju GRI standarda i globalnih ciljeva održivog razvoja (SDG).

2.1. Pojmovno određenje nefinancijskog izvještavanja

U prosincu 2014. godine usvojena je Direktiva o Nefinancijskom izvještavanju pod nazivom Direktiva 2014/95/EU. Usvojenom Direktivom Nefinancijsko izvještavanje u cijeloj Europskoj uniji postaje od 01.01.2017. obvezno za sva trgovačka društva od javnog interesa s više od 500 zaposlenih.

Nefinancijsko izvještavanje obuhvaća ekološke (okolišne) i socijalne (društvene) aspekte, područje zaposlenih i ljudskih prava, antikorupcijske mjere, opisivanje vlastitog poslovnog modela, ishode i rizike politika o navedenim pitanjima kao i raznolikost politika koje provode menadžment (uprava) i tijela nadzora.³

U nefinancijskom izvještaju se obrađuju 3 glavne teme/sekcije (engl. Topics): ekonomska pitanja, pitanje okoliša, socijalna i kadrovska pitanja koja uključuju ljudska prava i borbu protiv korupcije i podmićivanja.

Pitanje okoliša uključuje aktualne i predvidljive učinke poslovanja trgovačkog društva na okoliš, te prema potrebi na zdravlje i sigurnost radnika; uporaba obnovljivih i/ili neobnovljivih izvora energije; emisija⁴ stakleničkih plinova^{5,6}; uporaba vode^{7,8} i onečišćenje zraka^{9,10}.

³ Osmanagić Bedenik, N. et. al. (2016). Nefinancijsko izvještavanje: Izazov održivog poslovanja. Zagreb: M.E.P. d.o.o., str. 7

⁴ Emisija (engl. emission) predstavlja ispuštanje ili istjecanje tvari u tekućem, plinovitom ili čvrstom stanju ili ispuštanje energije (buka, vibracija, radijacija, toplina) kao i mikrobiološka zagađivanja iz određenog izvora u okoliš.

⁵ Znanstveno dokazani utjecaji povećanja koncentracije CO₂ na povišenje temperature u nižim slojevima atmosfere otvorili su pitanje kako spriječiti daljnje zagrijavanje, odnosno koje se mjere zaštite okoliša mogu provesti sa ciljem smanjenja koncentracije CO₂ u atmosferi. Dio preventivnih i reparativnih mjera za smanjenje sadržaja CO₂ u atmosferi definiran je protokolom iz Kyota koji je usvojen 11.12.1997. godine, stupio na snagu 16.12.2005. godine, i do danas uključuje 184 države, uključujući Europsku uniju kao međunarodnu regionalnu zajednicu. Protokolom se države potpisnice obvezuju sudjelovati u smanjenju emisije CO₂ u atmosferu. Ciljevi su različiti za pojedine države, od -8% smanjenja do +10% povećanja emisije zato što Protokol iz Kyota veće opterećenje stavlja na razvijene države po principu „zajedničke, ali diferencirane odgovornosti“. Time se uvažila činjenica da su uglavnom razvijene države, zbog posljedica industrijske djelatnosti više od 150 godina, odgovorne za sadašnje visoke koncentracije stakleničkih plinova u atmosferi. Glavna razlika između Konvencije i Protokola iz Kyota je da Konvencija ohrabruje industrijske države za stabiliziranje emisija stakleničkih plinova, a Protokol ih obvezuje da to čine. Ipak, glavni je problem Protokola iz Kyota da nije prihvaćen od SAD-a zbog velikih troškova zamjene trenutanih „prljavih“ izvora energije „čistim“ izvorima energije. Predviđene mjere za smanjenje emisija stakleničkih plinova su: korištenje obnovljivih izvora energije, povećanje energetske učinkovitosti, energetska korištenja otpada, promjena tehnologija u industriji, pošumljavanje i drugo.

⁶ Herceg, N. (2013). Okoliš i održivi razvoj. Zagreb: Synopsis d.o.o., str. 41

⁷ Voda je osnova svega, iz vode je sve i sve se vodi vraća, smatrao je Tales Milećanin (600. pr. Kr.), grčki filozof koji se tradicionalno smatra prvim zapadnjačkim filozofom i ocem znanosti.

Socijalna i kadrovska pitanja obuhvaćaju jamstvo jednakosti spolova i provedbu temeljnih konvencija Međunarodnih organizacija rada, uvjeta rada, socijalnog dijaloga, poštovanja prava sindikata, zdravlja i sigurnosti na poslu te dijalog s lokalnim zajednicama i/ili mjere koje su donesene radi osiguranja zaštite i razvoja tih zajednica. Kod pitanja ljudskih prava te antikorupcijske borbe i mjera protiv podmićivanja radi se o sprečavanju kršenja ljudskih prava i/ili primjeni raspoloživih instrumenata.

Nefinancijsko izvještavanje u bliskoj prošlosti možemo susresti pod različitim nazivima samoga izvještaja, kao što su izvještaj održivog razvoja, izvještaj o društveno odgovornom poslovanju^{11,12}, integrirani izvještaj kao spoj financijskog i nefinancijskog izvještaja te trobilančnog pristupa izvještavanja koji objedinjuje izvještavanje o poslovnim, socijalnim i okološnim poslovnim aktivnostima. Navedeni izvještaji sve više dobivaju na značaju, jer se sve više primjenjuju a određena trgovačka društva su i zakonski obveznici takve vrste

⁸ Herceg, N. (2013). Okoliš i održivi razvoj. Zagreb: Synopsis d.o.o., str. 74

⁹ Pod onečišćujućim tvarima u zraku podrazumijevamo sve tvari koje uzrokuju štetu ljudima i okolišu, a u zraku se mogu nalaziti u krutom, tekućem ili plinovitom stanju. Razlikujemo prirodne i umjetne izvore onečišćenja zraka. Pod prirodnim izvorima pripadaju: pustinjska prašina nošena vjetrom, aeroalergeni, čestice morske soli, dim, leteći pepeo, plinovi šumskih požara, močvarni plinovi, mikroorganizmi (bakterije i virusi), magla, vulkanski pepeo i plinovi, prirodna radioaktivnost, meteorska prašina te prirodna isparavanja. Umjetni izvori onečišćenja zraka obuhvaćaju onečišćenje uzrokovani aktivnostima i procesima kojima upravlja čovjek: proizvodnja toplinske i električne energije (elektrane i toplane), rad industrijskih postrojenja (npr. metalurška, kemijska industrija) i poljoprivreda (kopanje, zaprašivanje, spaljivanje i dr.), transportna sredstva, spaljivanje različitih vrsta otpada, procesi kemijskog čišćenja, tiskanja, bojanja, rušenja objekata, zaprašivanja insekata i sl.

¹⁰ Herceg, N. (2013). Okoliš i održivi razvoj. Zagreb: Synopsis d.o.o., str. 48

¹¹ Kod pojave društveno odgovornog poslovanja može se govoriti o promjenama koje se mogu usporediti s revolucijama. Prva je revolucija na tržištu: biznis će djelovati na tržištima toliko otvorenom konkurenciji da je to gotovo nezamislivo. Druga revolucija na planu vrijednosti potaknuta je svjetskim pomakom u ljudskim i socijalnim vrijednostima s „tvrđih“ komercijalnih vrijednosti na „mekše“, trostruke vrijednosti – ekonomske, ekološke, socijalne. Slijedi transparentnost, revolucija koja je već počela. Tehnologija životnog ciklusa i odgovornost za proizvod i proces u svim fazama također je nova revolucija.

Nema uspješnog biznisa koji bi nepošteno postupao s radnicima, ne bi primjenjivao propise o zaštiti okoliša ili bio ignorirao svoje dionike. O korporaciji se, osim kao građaninu, može suditi kao i živoj osobi, pa sve češće javnost ocjenjuje tvrtke prema tome jesu li odgovorne kao ljudska bića. U tom smislu dvije glavne sastavnice korporativnog građanstva – integritet i svjesnost, odnosno, poštenje u punom značenju te riječi – u srži uspješnog koncepta tvrtke – građanina.

Dijalog s dionicima mora biti ono što se može nazvati dobrim razgovorom. Kao inicijatori i nositelji takva dijaloga menadžeri i uprave trebaju sasvim nov stupanj svijesti.

Poštenje u poslovnom svijetu znači da tvrtke primjenjuju i razvijaju strogo pridržavanje konstruktivnih temeljnih vrijednosti iz kojih proizlazi ponašanje vođene vrijednostima, uz uvažavanje dionika te visokih načela i standarda. Pojava odgovornog poslovanja izmijenila je odnose i na burzama te je etičko ili odgovorno investiranje legitimna strategija. Samo kompanije s iskrenom društvenom vizijom uspijevaju ostvariti dugoročno povjerenje lokalne zajednice provedbom lokalnih programa.

¹² Tafra-Vlahović, M. (2011.) Održivo poslovanje. Koncepti, upravljanje, komunikacija. Zaprešić: Visoka škola za poslovanje i upravljanje „Baltazar Adam Krčelić“, str. 161

izvještavanja. Samo nefinancijsko izvještavanje ima svoje prednosti, a dijelimo ih na unutarnje (interne – unutar samog društva) i vanjske (eksterne – izvan samog društva).

Interne prednosti nefinancijskog izvještavanja su:

- Povećano razumijevanje/pozornost prema rizicima i prilikama;
- Naglasak odnosa na financijski i nefinancijski uspjeh poslovanja;
- Utjecaj na dugoročnu politiku, strategiju i poslovne planove;
- Poboljšanje procesa uspješnosti poslovanja i smanjenje troškova;
- Uspoređivanje i procjena održivog poslovanja;
- Interno uspoređivanje uspješnosti među organizacijama i granama (industrijama).

Najvažnije vanjske prednosti su:

- Izbjegavanje ili preusmjeravanje negativnih posljedica na okoliš, ljude i upravljanje;
- Unapređenje reputacije i vjernosti brandu (robnoj marki);
- Omogućavanje razumijevanje istinskih vrijednosti vanjskim interesnim skupinama;
- Predstavljanje održivosti i kako društvo utječe na nju u usporedbi sa svojim poslovanjem.¹³

2.2.Dosadašnja istraživanja nefinancijskog izvještavanja

Većini je sam naziv nefinancijskog izvještavanja novi pojam i predstavlja problem, ali prve zahtjeve održivog ponašanja možemo pronaći prije više stoljeća. Hans Carl von Carlowitz (1645.-1714.) smatra se utemeljiteljem načela održivosti; u svom djelu Sylvicultura oeconomica iz 1713. godine tražio je, zbog krize sirovine (drveta), da se uvijek smije posjeći samo toliko drveća koliko planskim ponovnim pošumljavanjem te sadnjom može narasti. To je bio zahtjev „održivog“ korištenja; održivo upravljanje šumama brzo je postao stručni termin. Iz ovog načela iz šumarstva razvio se moto „živjeti od kamata, a ne od kapitala“.¹⁴

¹³ Osmanagić Bedenik, N. et. al. (2016). Nefinancijsko izvještavanje: Izazov održivog poslovanja. Zagreb: M.E.P. d.o.o., str. 27

¹⁴ Osmanagić Bedenik, N. et. al. (2016). Nefinancijsko izvještavanje: Izazov održivog poslovanja. Zagreb: M.E.P. d.o.o., str. 12

Trend o nefinancijskom izvještavanju je u porastu, a na stranicama CorporateRegister.com koji istražuje izvještaje o poslovnoj odgovornosti možemo naći podatak da je 1992. godine izbrojeno svega 26 izvještaja, a 2010. godine 5.593.¹⁵

Suvremeni trendovi ukazuju da su u posljednjih deset godina vidljive naznake sve češćeg izvješćivanja o korporativnim inicijativama iz domene društvene odgovornosti i uspostavljanja standarda dobrovoljnog davanja (donacija) prema izabranoj strategiji samoga društva^{16,17}.

Cone/Roper's-ova izvršna studija objavljena 2000 godine, u okviru koje su istražene inicijative povezane s društvenim ciljevima, istražene iz perspektive korporacije, utvrdila je da 69% trgovačkih društva planira u budućnosti povećati svoje doprinose društvu. Njihova istraživanja pružaju čvrste dokaze da trgovačka društva imaju značajne koristi od vezivanja uz neki društveni cilj, a na to ukazuju rezultati ankete potrošača iz 1993/1994. godine:

- 84% anketiranih je odgovorilo da ima bolju sliku o trgovačkom društvu koje čini nešto kako bi popravilo svijet;
- 78% anketiranih je odgovorilo da će prije nabaviti proizvod koji je povezan s društvenim ciljem do kojeg im je stalo;
- 66% anketiranih je odgovorilo da se preusmjerilo na brand koji podržava društveni cilj do kojega im je stalo;
- 62% anketiranih je odgovorilo da bi proizvode nabavilo u maloprodajnom lancu koji podržava neki društveni cilj;^{18,19}
- 64% anketiranih je odgovorilo da bi marketing povezan s društvenim ciljevima mora biti standardni dio aktivnosti tvrtki.²⁰

¹⁵ Ibid, str. 14

¹⁶ Prema publikaciji Giving USA, dobrotvorni prilozima od strane profitnih organizacija povećali su se s oko 9,6 milijardi dolara 1999. godine na 12,19 milijardi 2002.

¹⁷ Kotler, P. i Lee, N. (2011). DOP: Društveno odgovorno poslovanje. Suvremena teorija i najbolja praksa. Zagreb: M.E.P. d.o.o., str. 16

¹⁸ U prosincu 2018. godine maloprodajni lanac Kaufland je pokrenuo humanitarnu akciju „Djelom, ne riječi, zajednicu usreći“ kojim je lokalnim udrugama i organizacijama sveukupno donirao gotovo 200.000,00 kn. Kaufland je u sklopu svoje humanitarne akcije u svakom gradu u kojemu postoji trgovina donirao 5.000,00 kn. Njihovi društveno odgovorni projekti su poznati kao što je „Kaufland škola ViP“ u sklopu kojega svakog tjedna javnim osnovnim školama donira svježe voće i povrće ili „Zeleni dan“ tijekom kojega su zaposlenici zajedno s djecom uredili školske vrtove.

¹⁹ Kaufland Hrvatska k.d.. URL: <https://tvrtka.kaufland.hr/mediji/izjave-za-medije/izjavazamedije.y=2018.m=12.n=aktualna-priopcenja-humanitarna-akcija.html> (pristupljeno 26.01.2019.)

2.3.Vrste nefinancijskog izvještavanja

Do same zakonske primjene Direktive 2014/95/EU trgovačka društva, ali i korporacije, nisu bile u obvezi objavljivati nefinancijske izvještaje. Zahvaljujući malobrojnim entuzijastima koji su ostali dosljedni svojim načelima poslovanja, unatoč mnogobrojnim ekonomskim i političkim utjecajima kroz samu povijest, započeli uz svoje financijske izvještaje objavljivati i nefinancijske informacije koji su s vremenom postali trend te stvar imidža velikih trgovačkih društva. Na žalost, još uvijek se susrećemo s korporacijama koje imaju zatvoreni tip poslovanja i koji koriste svoju pogodnost neobjavljivanja nefinancijskih podataka te su sami korisnici njihovih proizvoda odnosno usluga kao značajni dionici zaknuti za nefinancijske informacije o njihovom načinu poslovanja.

Suvremeni pojmovi održivosti i održivog razvoja potječu iz ranih 70-tih godina prošlog stoljeća. Temelj definicije održivosti je Brundtlandov izvještaj, prema kojem održivi razvoj predstavlja razvoj koji „udovoljava potrebama sadašnjosti bez ugrožavanja sposobnosti budućih generacija da zadovolje svoje potrebe“ (WCED, 1987.). Drugim riječima, cilj je bolja kvaliteta života za svakoga, sada i za buduće generacije. Suvremeni način poslovanja traži promjene paradigme – od redukcionističkog usmjerenja na profit prema holističkoj perspektivi i ravnoteži ekonomskih, socijalnih i okolišnih aspekata i dimenzija odgovornosti poslovanja trgovačkih društva.²¹

KPMG-ovo istraživanje iz 2002. godine na uzorku od 250 top trgovačkih društva prema ljestvici časopisa Fortune ukazuje na stalno povećanja broja američkih trgovačkih društva koje izvještavaju o korporativnoj odgovornosti. Te godine je 45% trgovačkih društva objavilo izvješće vezano za ekologiju, društveni angažman i održivost, za razliku od 1999. godine kada ih je bilo samo 35%. Navedeni izvještaji su najčešće dio njihovog godišnjeg izvještaja korporacije koji su se s vremenom sve češće objavljivali zasebno.²²

Nefinancijske izvještaje susrećemo pod različitim nazivima kao što su Izvještaj o održivosti, Izvještaj o društveno odgovornom poslovanju, Integrirani izvještaj (izvještaj u kojemu su

²⁰ Kotler, P. i Lee, N. (2011). DOP: Društveno odgovorno poslovanje. Suvremena teorija i najbolja praksa. Zagreb: M.E.P. d.o.o., str. 22

²¹ Ibid, str. 13

²² Ibid, str. 17

obuhvaćeni financijski i nefinancijski izvještaji kao cjelina) i slično. Sve navedene nazive objedinjuju podaci o ekonomskim, društvenim i okolišnim aktivnostima trgovačkog društva. Primjenom Direktive o Nefinancijskom izvještavanju nije određen točan naziv ili vrsta takvog izvještaj, već njegova primjena i objava trgovačkih društva u državama članica EU.

2.4. Motivi izvještavanja o društvenoj odgovornosti

Možemo se zapitati zašto trgovačka društva, velike korporacije, pišu o društveno odgovornom poslovanju i koji su njihovi motivi. Da li se više cijeni njihov trud kada je tek mali dio lokalne zajednice upoznat s njihovim dobrotvornim radom ili kada preko poruke (reklame) na radiju ili televizijskih ekrana motiviraju kupce na kupnju svojih proizvoda i donaciju dijela profita određenim organizacijama (udrugama, lokalnoj zajednici). Pretpostavka je da nije etično u ovom radu navesti nazive trgovačkih društva koji koriste određene prigode (predblagdansku potrošačku groznicu) u kojima svoje kupce motiviraju da potroše i više nego što je potrebno, a u ušima im odzvanjaju sljedeće poruke ... na svakih Vaših potrošenih 100 kn donirati ćemo 5 kuna lokalnoj zajednici/udruzi. Da li se ovdje radi o stvarnim motivima društveno odgovornog poslovanja trgovačkog društva ili poticanja veće potrošnje kupaca, gdje suvišna kupovina još više onečišćuje okoliš i ugrožava budućnost naše djece.

Reklamne poruke u javnim medijima (radio, televizija) u kojima se potiče povećana konzumacija ne predstavlja svijetli primjer društveno odgovornog poslovanja. Ispravni motivi postoje, ali se oni ne bi smjeli isticati već svojim primjerom poticati druge na savjesnu potrošnju i o tome na nenametljiv način izvještavati široku javnost.^{23,24}

²³ Lushovo putovanje prema uklanjanju prirodne mlice iz nabavnog lanca. Mica je mineral koji proizvodima daje sjaj. O finoći minerala ovisi njegov učinak, intenzitet sjaja i sama boja. Do efekta svjetlucanja dolazi se prekrivanjem mlice oksidom, najčešće titanijevim dioksidom. Različite boje dobivaju se nanošenjem dodatnih slojeva odabranog oksida. Intenzitet sjaja ovisi o veličini mlice. Prirodna mica je mineral koji se može pronaći u prirodi. Mnogo je vrsta mlice i može je se pronaći diljem svijeta, ali kozmetička industrija daje prednost indijskoj mlici zbog dobre kvalitete. Koristi se u različitim industrijama poput boja za vozila, tintama, jestivim šljokicama i u kozmetici. Zbog problema s ljudskim pravima, a ponajviše radom djece koji je povezan s prikupljanjem rude prirodne mlice, Lush se obvezao ukloniti prirodnu micu iz svih svojih proizvoda od siječnja 2018. godine i zamijeniti sintetičkom micom koja nastaje u laboratoriju. Prirodna mica sama po sebi nije problem, no etička pitanja koja je okružuju povezana su s dobivanjem minerala. Lush je počeo s kupovinom sastojaka koji sadržavaju prirodnu micu 2012. godine. Odabrani su dobavljači na temelju jamstva da djeca neće raditi u proizvodnji za što su dobili i revizijska izvješća koja to mogu potvrditi. Nažalost, dio trgovačkog društva koji je

Moramo se zapitati, da li postoje svijetli primjeri? Sigurno postoje, ali se oni ne ističu već motiviraju druge da savjesno posluju i o tome izvještavaju.

Postoje mnoga opravdanja i teorije o pojavi odgovornosti trgovačkog društva, osim financijske odgovornosti prema dioničarima. One uključuju: novu svijest, rastući i vidljivi pritisak okoliša, nedostatak politika u zaštiti javnog dobra kao i materijalni rizik, uključivo rizik ugleda. Društveno odgovorno poslovanje nesumnjivo vodi da neka trgovačka društva pronalaze nove prilike stvaranja vrijednosti i osiguraju trajno poslovanje, postavljajući ciljeve javno i uzimajući u obzir globalne probleme poput klimatskih promjena^{25,26} te kao način razlikovanja prema manje odgovornim trgovačkim društvima. Druga trgovačka društva osnovali su poduzetnici, vizionari^{27,28} s dobrom društvenom odgovornošću kao svojim temeljem.²⁹

radio s pigmentima, rođan je drugom trgovačkom društvu. Rečeno im je da trgovačko društvo više ne može pružiti izvješće o reviziji koje bi trebala izvršiti neovisna organizacija. Novi dobavljači su i dalje čvrsto tvrdili da rad djece nije prisutan, ali nije se moglo dobiti činjenično izvješće o tome. Tada je Lush odlučio sve sastojke koji sadržavaju prirodnu micu zamijeniti sintetičkim. Kada više nisu mogli jamčiti transparentnost lanca nabave, odlučili su se na prelazak na sintetičku micu, te od početka siječnja 2018. godine više ne koriste prirodnu micu u proizvodnji. Kada zaliha robe koja sadržava prirodnu micu nestane, Lush će postati 100% bez prirodne miche. Kako biste otkrili je li mica u vašem proizvodu prirodna ili sintetička, potražite sljedeće informacije. Prirodna mica bit će među sastojcima navedena kao „Mica“, „Potassium Aluminium Silicate“ ili „CI 77019“, dok će sintetička mica biti navedena kao „Syntetic Mica“ ili „Syntetic Fluorphlogopite“.

²⁴ Lush d.o.o.. URL:

https://www.lush.hr/shop/info/219/?utm_source=lush.hr_front_page&utm_medium=front_page&utm_campaign=Lush_i_mica (pristupljeno 25.01.2019.)

²⁵ U posljednjih dvjesto godina ljudi su počeli sustavno pratiti vrijeme i mjeriti stanje atmosfere te također istraživati klimatske promjene u pojedinim područjima. Danas znamo da se klima mijenjala kroz svu poznatu geološku i ljudsku povijest i da je upravo promjena klime uzrokovala dramatične promjene u razvoju života na Zemlji. Ipak, te su promjene bile relativno spore, događale su se zbog prirodnih uzroka i to samo u određenim regijama svijeta. Danas živimo u vremenu kada gotovo nema dana a da ne čujemo sintagmu „klimatske promjene“. Klima se mijenja na cijelom planetu velikom brzinom i što je još važnije, to nisu samo prirodne promjene, već ih najvećim dijelom uzrokuju ljudi. Suvremeni razvoj civilizacije nakon industrijske revolucije neprestano je zahtijevao više energije i poljoprivrednih površina, što je pokrenulo masovnu uporabu fosilnih goriva kao relativno povoljniju i odgovarajuću energiju i, s druge strane, sječu šuma po cijelome svijetu. Uz sagorijevanje nafte, ugljena i plina u zemljinu se atmosferu već desetljećima slijevaju velike količine najrazličitijih plinova, osobito stakleničkih plinova i čvrstih čestica koji polako mijenjaju sastav atmosfere. Upravo promijenjeni sastav atmosfere i drugačije korištenje tla mijenjaju i vrijeme i klimu puno brže nego što je to bilo u prošlosti.

²⁶ Herceg, N. (2013). Okoliš i održivi razvoj. Zagreb: Synopsis d.o.o., str. XIII

²⁷ Body Shop je svoju prvu trgovinu otvorio 1976. godine, a danas predstavlja vrlo uglednu međunarodnu trgovinu na malo koja posluje u 50 država u svijetu, na više od 1.900 maloprodajnih mjesta nudeći visokokvalitetne proizvode za njegu lica i tijela. Poznata je po svojoj poslovnoj praksi zasnovanoj na vrijednostima i kampanjama za promoviranje društvenih ciljeva, uključujući i onu protiv korištenja životinja za eksperimente u proizvodnji kozmetike i proizvoda za održavanje osobne higijene. Financijska sredstva za ovu kampanju osigurali su njihovi odjeli za komunikaciju i vrijednosti, mreža korisnika franšize i njihova humanitarna organizacija.

2.5. Međunarodni okvir za nefinancijsko izvještavanje

Europska komisija je u strategiji Europske unije o društveno odgovornom poslovanju iz listopada 2011. godine pod nazivom „Ažurirana strategija Europske unije o društveno odgovornom poslovanju za razdoblje 2011. – 2014.“ objavila da će „predstaviti prijedlog o transparentnosti podataka o socijalnim i okolišnim pitanjima koje pružaju društva iz svih sektora“. Dana 16.04.2013. objavila je Prijedlog Direktive o nefinancijskom izvještavanju, a 26.02.2014. Europski parlament i Vijeće Europe postigli su politički dogovor o odredbama Direktive – odredbe o nefinancijskom izvještavanju činit će sastavni dio „računovodstvene direktive“ (2013/34/EU), usvojene 26.06.2013.³⁰

Od 01.01.2017. ili tijekom navedene kalendarske godine nefinancijsko izvještavanje za subjekte od javnog interesa³¹ s više od 500 zaposlenih osoba postaje obvezno. Zakonski okvir izvještavanja čine Zakon o računovodstvu i Direktiva 2014/95/EU. Prema Direktivi 2014/95/EU Europskog parlamenta i vijeća od 22.10.2014. godine određena trgovačka društva³² su u obvezi uz financijske izvještaje objaviti i nefinancijske informacije. Direktiva 2014/95/EU govori o izmjeni Direktive 2013/34/EU, od 26.06.2013. godine, u pogledu objavljivanja nefinancijskih informacija i informacija o raznolikosti određenih velikih poduzeća.³³

Njezin cilj je identificirati i izvijestiti o utjecajima i rizicima, te povećati povjerenje dionika (ulagača i potrošača) u trgovačkim društvima od javnog interesa. Prema riječima EU Direktive „Objavljivanje nefinancijskih informacija doista je presudno za upravljanje promjenom prema održivom svjetskom gospodarstvu povezivanjem dugoročne profitabilnosti s društvenom

²⁸ Kotler, P. i Lee, N. (2011). DOP: Društveno odgovorno poslovanje. Suvremena teorija i najbolja praksa. Zagreb: M.E.P. d.o.o., str. 73

²⁹ Osmanagić Bedenik, N. et. al. (2016). Nefinancijsko izvještavanje: Izazov održivog poslovanja. Zagreb: M.E.P. d.o.o., str. 27

³⁰ Hrvatska udruga poslodavaca. URL: <http://www.hup.hr/EasyEdit/UserFiles/Petra%20Senti%C4%87/Prirucnik%20DOP%20HR.pdf> (pristupljeno 02.07.2017)

³¹ Trgovačka društva čije su dionice izlistane na burzi, banke, osiguravajuća društva i slično.

³² Velika poduzeća koja su subjekti od javnog interesa te na one subjekte od javnog interesa koji su matična poduzeća velikih grupa, čiji je prosječni broj zaposlenika u oba slučaja veći od 500, u slučaju grupe na konsolidiranoj osnovi.

³³ EUR-Lex. URL: <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/HR/TXT/?uri=celex%3A32014L0095> (pristupljeno 02.07.2017.)

pravdom i zaštitom okoliša. U tom kontekstu, objavljivanje nefinancijskih informacija pomaže u mjerenju, praćenju i upravljanju poslovnih rezultata i njihovim učinkom na društvo“.³⁴

Direktiva zahtjeva javnu objavu dokumenata kao što su godišnji izvještaj, izvještaj o održivosti i integrirane izvještaje koje uključuju sljedeće teme odnosno aspekte, a koja osiguravaju prepoznavanje rizika poslovnih aktivnosti društva na pitanja koja pripadaju sljedećim kategorijama:

- Pitanja okoliša
- Društvena i socijalna pitanja vezana uz zaposlenike
- Poštivanje ljudskih prava
- Antikorupcijski program i podmićivanja
- Pitanje raznolikosti u upravnim tijelima

Objava mora sadržavati opis poslovnog modela društva, opis prihvaćenih politika povezanih s gore navedenim pitanjima, njihovi ishodi, rizici povezana s poslovanjem društva i relevantni ključni pokazatelji uspješnosti određenog dijela poslovanja (kao što je navedeno u nefinancijskoj Direktivi).³⁵

2.5.1. Sadržaj nefinancijskog izvještavanja

Zakon o računovodstvu (Narodne novine, broj 78/15) objavljen u srpnju 2015. godine usklađen je s Direktivom 2013/34/EU (tzv. računovodstvena direktiva) Europskog parlamenta i Vijeća od 26.06.2013. godine.³⁶ U prosincu 2016. godine³⁷ u Narodnim novinama objavljen je Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o računovodstvu kao dopuna prethodno navedenog Zakona o računovodstvu (Narodne novine br. 78/15), a vezan je uz Direktivu 2014/95/EU u pogledu objavljivanja nefinancijskih informacija i informacija o raznolikosti određenih velikih

³⁴ Directive 2014/95/EU of the European Parliament and of the Council of 22 October 2014

³⁵ Datamaran Ltd. URL:<https://www.datamaran.com/wp-content/uploads/2017/07/ESGC-EU-law.png> (pristupljeno 01.11.2017)

³⁶ Vlada Republike Hrvatske. URL:
<https://vlada.gov.hr/UserDocsImages//Sjednice/2016/8%20sjednica%2014%20Vlade//8%20-%202.pdf>
(pristupljeno 02.07.2017.)

³⁷ Odredbe direktive 2014/95/EU trebaju se ugraditi u hrvatski računovodstveni sustav najkasnije do 6. prosinca 2016.

poduzeća i grupa (članak 21.a).³⁸ Prema Zakonu o računovodstvu nefinancijsko izvješće mora uključivati:

- kratak opis poslovnog modela poduzetnika,
- opis politika poduzetnika u vezi s tim pitanjima, uključujući postupke temeljite analize koji se provode,
- rezultate tih politika,
- osnovne rizike povezane s pitanjima koji se odnose na poslovanje poduzetnika, uključujući, kad je to relevantno i razmjerno, njegove poslovne odnose, proizvode ili usluge koji mogu prouzročiti negativne učinke na tim područjima, te način na koji poduzetnik upravlja tim rizicima i
- nefinancijske ključne pokazatelje uspješnosti važne za određeno poslovanje.³⁹

Društva su dužna izvještavati o provedenim postupcima dubinskom analizom⁴⁰ vezano uz okolišna i društvena pitanja, o svojim poslovnim odnosima i ključnim pokazateljima uspješnosti. Svako nepridržavanje politike nefinancijskog izvješćivanja društvo je dužno objasniti u izvještaju, a dozvoljena je zaštita tržišno osjetljivih informacija radi zaštite vlastitog poslovanja.

Obveznik nefinancijskog izvještavanja treba biti svjestan da izvještaj ne mora imati određeni broj stranica, nego je potrebno iskreno/točno izvještavati o svom poslovanju i shvatiti da se ne radi o zadatku koji se jednom godišnje odrađuje. Izvještaj ne mora biti savršen, nego poticajan za Vaše dionike (steakholdere) i usmjeren prema budućnosti.

³⁸ Narodne novine d.d.. URL: http://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2016_12_120_2612.html (pristupljeno 02.07.2017)

³⁹ Zakon.hr. URL: <https://www.zakon.hr/z/118/Zakon-o-ra%C4%8Dunovodstvu> (pristupljeno 04.07.2017.)

⁴⁰ Vodeća UN načela o poduzetništvu i ljudskim pravima. Vodeće načelo 17 govori o korištenju dubinske analize (engl. due diligence) kao alata koji će trgovačkom društvu pomoći da identificira, spriječi, ublaži i riješi bilo kakve negativne utjecaje na ljudska prava. Due diligence odnosno dubinska analiza je poznati pojam u poslovnom svijetu, osobito kada su u pitanju spajanja i preuzimanja trgovačkih društva. Postoji dakle iskustvo na koje se možemo osloniti, ali kad su u pitanju ljudska prava, treba ispitati rizik koji se odnosi na ljude, a ne samo na poduzeće.

2.6. Istraživanja, studije i platforme o nefinancijskim izvještajima

Nefinancijska izvješća već dugi niz godina objavljuju uglavnom velika trgovačka društva odnosno korporacije. Na tržištu postoje razna istraživanja, studije i „platforme“ koje prikupljaju podatke iz nefinancijskih i financijskih izvješća, obrađuju ih i objavljuju rezultate provedenih analiza i istraživanja.

Konzultantska kuća KPMG⁴¹ posljednjih 24 godina istražuje nefinancijske izvještaje. U 2017. godini proučili su nefinancijska izvješća iz 49 država odnosno 4.900 trgovačkih društva. Provedena istraživanja su prvenstveno namijenjena poslovnom svijetu i zainteresiranim dionicima kojima služe kao dodatna informacija o trgovačkim društvima u koje namjeravaju ulagati te ujedno svoj financijski rizik svesti na minimum.⁴²

KPMG je svoje istraživanje provodio kroz dva različita uzorka pod nazivom N100 i G250. N100 se odnosi na svjetski uzorak od 4.900 trgovačkih društva koje čine prvih 100 trgovačkih društva u svakoj od 49 država u kojima je provedeno navedeno istraživanje. G250 se odnosi na 250 najvećih svjetskih trgovačkih društva mjerenih po prihodu na temelju rangiranja objavljenih u časopisu Fortune Global 500⁴³ u 2016. godini. Velike globalne korporacije su u pravilu predvodnici u nefinancijskom izvještavanju i njihovi obrasci poslovanja često potiču buduće trendove koje kasnije usvajaju ostala (srednja i mala) trgovačka društva i dionici. Oko ¾ trgovačkih društva iz navedenog uzorka objavljuju izvještaje o društveno odgovornom poslovanju, a većina velikih trgovačkih društva/korporacija objavljuje integrirane izvještaje (78%). Objavljeni podaci bi trebali biti vjerodostojni za dionike odnosno buduće investitore.

⁴¹ KPMG je trgovačko društvo koje se bavi profesionalnim uslugama u sklopu računovodstva, financija i poreza. Glavna djelatnost ili po čemu je prepoznatljiva je posao revizora, te pripada među četiri najveće revizijske kuće između kojih su Deloitte, Ernst & Young i PricewaterhouseCoopers.

⁴² Institut za društveno odgovorno poslovanje. URL: <http://www.idop.hr/hr/izvjestavanje/izvjestavanje/nefinancijsko-izvjestavanje-izvjestavanje-o-odrzivosti/kpmg-jeva-studija-o-nefinancijskom-izvjestavanju-2017/> (pristupljeno 20.01.2018.)

⁴³ Fortune Global 500 poznat kao Fortune 500 je godišnje rangiranje prvih 500 trgovačkih društva u svijetu prema ostvarenim prihodima. Popis sastavlja i jednom godišnje objavljuje časopis Fortune.

Potaknuta zakonskom regulativom Južna Amerika je u posljednje dvije godine zabilježila znatan porast broja nefinancijskih izvještaja, a GRI je dalje ostao najpopularniji međunarodni okvir za takvu vrstu izvještavanja.⁴⁴ Zanimljiv je podatak o porastu broja objavljenih nefinancijskih izvještaja u Meksiku gdje je porast od 58% u 2015. godini skočio na nevjerovatnih 90% objava u 2017. godini predvođen zakonskom regulativom.⁴⁵

Nefinancijsko izvještavanje u Aziji bilježi porast od 8% u razdoblju od 2013. do 2015. godine. Nekolicina država na tom području imaju značajan porast objava o društveno odgovornom poslovanju kao što su Japan, Indija, Malezija i Tajvan.

U Europi bilježimo rast od 3%, ali postoji razlika između Zapada i Istoka na tom području izvještavanja u promatranoj 2015. godini. Stopa rasta na Istoku kontinenta je relativno mala i sam proces izvještavanja se sporo odvija. Međutim, očekuju se značajni pomaci objavom EU Direktive o Nefinancijskom izvještavanju koja će se tek ove godine primijetiti.^{46,47}

⁴⁴ KPMG Croatia d.o.o.. URL: <https://assets.kpmg.com/content/dam/kpmg/be/pdf/2017/kpmg-survey-of-corporate-responsibility-reporting-2017.pdf> (pristupljeno 22.01.2018.)

⁴⁵ Nekoliko je čimbenika uzrokom povećanog izvještavanja o društveno odgovornom poslovanju u Južnoj Americi. Područje Južne Amerike je bogato prirodnim resursima za čije korištenje ili eksploataciju je potrebno ishoditi licencu/dozvolu od strane lokalne zajednice. U cilju dobivanja dozvole za rad mnoga trgovačka društva ulažu u infrastrukturu, grade bolnice i škole na tim područjima kako bi unaprijedili svoj odnos sa lokalnom zajednicom i na taj način pokazali svoj doprinos prema samom društvu. S druge strane to područje se suočava sa raznim preprekama prilikom izvoza svojih proizvoda, jer potrošači za kupljene proizvode traže certifikate kvalitete proizvoda, zaštiti okoliša, ljudskih prava i poštene trgovine (engl. fair trade). Nefinancijsko izvještavanje pomaže u savladavanju tih prepreka. Kao jedan od čimbenika možemo navesti i rast ugleda trgovačkih društva koji objavljuju nefinancijske izvještaje, jer su u prethodnim godinama neki od njih bili sudionici brojnih skandala s razmjerima ekoloških katastrofa (primjer kolaps brane u Brazilu uzrokovane od strane rudarske kompanije Samarco u 2015. godini). Postojeći trendovi nefinancijskog izvještavanja kombinacija su novih zakonskih regulativa samih država te zahtjeva investitora i dionika kako bi se podigla sama razina izvještavanja u cijeloj regiji sljedećih nekoliko godina.

⁴⁶ Puni učinak navedene Direktive na području EU će se vidjeti tek u 2019 odnosno 2020. godini. Zanimljivo je da je gotovo polovica država članica propustila rok od prosinca 2016. godine za prenošenje Direktive u nacionalni zakon. Pretpostavka je da će 2017 – 2018 biti prijelazno razdoblje, jer će se trgovačka društva tek sada upoznavati s Direktivom i nacionalnim zakonom i u svojim sustavima uvesti novi oblik izvješćivanja ili prilagoditi postojeće informacije za takav izvještaj. Međutim, pravi učinak od nefinancijskog izvještavanja osjetit će se kada se integrira s financijskim izvještajem.

⁴⁷ KPMG Croatia d.o.o. URL: <https://assets.kpmg.com/content/dam/kpmg/be/pdf/2017/kpmg-survey-of-corporate-responsibility-reporting-2017.pdf> (pristupljeno 22.01.2018.)

Slika 1.: Trendovi u nefinancijskom izvještavanju

Izvor: KPMG. URL: <https://assets.kpmg.com/content/dam/kpmg/be/pdf/2017/kpmg-survey-of-corporate-responsibility-reporting-2017.pdf> (pristupljeno 20 01 2018)

KPMG-ovo istraživanje najavljuje četiri glavna trenda unutar nefinancijskog izvještavanja:

- Izvještavanje o finansijskim rizicima uzrokovanih klimatskim promjenama (engl. Reporting on climate-related financial risk)

KPMG-ovo istraživanje potvrđuje da većina trgovačkih društva ne priznaju klimatske promjene kao financijski rizik u svojim izvještajima. Istraživanja ukazuju da se radi od 72% trgovačkih društva iz uzorka N100 i 52% trgovačkih društva iz uzorka G250. Trgovačka društva koja u svojim izvještajima priznaju takvu vrstu rizika u vrlo malom uzorku prikazuju novčanu vrijednost istoga.

- Izvještavanje o ciljevima održivog razvoja UN-a (engl. UN Sustainable Development Goals)

Trgovačka društva/korporacije u svojim nefinancijskim izvještajima najčešće primjenjuju GRI standarde, a postojeći trendovi ukazuju da su vrlo kratkom vremenskom razdoblju svoju društvenu odgovornost u poslovanju povezali i sa SDG-ima. Prema KPMG-ovom istraživanju SDG-ove u svojim izvještajima primjenjuje 43% trgovačkih društva iz uzorka G250, te 39% trgovačkih društva iz uzorka N100. SDG-ovi će u sljedeći dvije do tri godine zauzeti sve veći prostor u nefinancijskom izvještavanju.

- Izvještavanje o ljudskim pravima (engl. Reporting on human rights)

Ljudska prava i njihova zaštita je postalo globalno pitanje na području poslovanja. KPMG-ovo istraživanje ukazuje da većina svjetskih trgovačkih kuća prepoznaju problem ljudskih prava u poslovnom svijetu: oko 73% trgovačkih društva iz uzorka N100 i 90% trgovačkih društva iz uzorka G250. Međutim, unatoč velikom broju tvrtki koje priznaju ljudska prava kao poslovni problem, samo oko 2/3 njih (62% G250 i N100) izvještavaju o postojanju politike zaštite ljudskih prava u njihovom poslovnom okruženju. U mnogim trgovačkim društvima se još uvijek radi na unapređenju zaštite ljudskih prava, a manjina (samo 1/3) je spremna da se usuglasi s UN-ovim priručnikom o načelima poslovanja i ljudskih prava objavljenog 2011. godine. Ta načela utvrđuju odgovornost trgovačkih društva da poštuju ljudska prava, izbjegavaju njihovo kršenje i otklanjaju sve negativne učinke ljudskih prava u kojima su uključeni.

- Izvještavanje o ciljevima smanjenja ugljika (engl. Reporting on carbon reduction targets)⁴⁸

Većina trgovačkih društva, njih 67%, iz uzorka G250 u svojim izvještajima navodi svoje ciljeve vezane uz smanjenje emisije ugljika. Međutim, većina njih ne povezuje navedene ciljeve sa ciljevima koje su vezano uz to pitanje postavile nacionalne vlade, lokalne vlasti ili UN, kao što to navodi Pariški sporazum⁴⁹ koji obvezuje zemlje da ograniče globalno zatopljenje na ispod 2°C. Klimatske promjene važan su globalni problem koji utječe na sve nas.⁵⁰

⁴⁸ Institut za društveno odgovorno poslovanje. URL: <http://www.idop.hr/hr/izvjestavanje/izvjestavanje/nefinancijsko-izvjestavanje-izvjestavanje-o-odrzivosti/kpmg-jeva-studija-o-nefinancijskom-izvjestavanju-2017/> (pristupljeno 20.01.2018.)

⁴⁹ Pariški sporazum je globalni sporazum o klimatskim promjenama koji je 12. prosinca 2015. godine postignut u Parizu. Sporazum uključuje plan djelovanja čiji je cilj globalno zatopljenje ograničiti na razini „znatno manjoj“ od 2°C. Obuhvaća razdoblje od 2020. nadalje.

⁵⁰ Europsko vijeće. Vijeće europske unije. URL: <http://www.consilium.europa.eu/hr/policies/climate-change/timeline/> (pristupljeno 23.01.2018.)

Slika 2.: Glavni trendovi unutar nefinancijskog izvještavanja

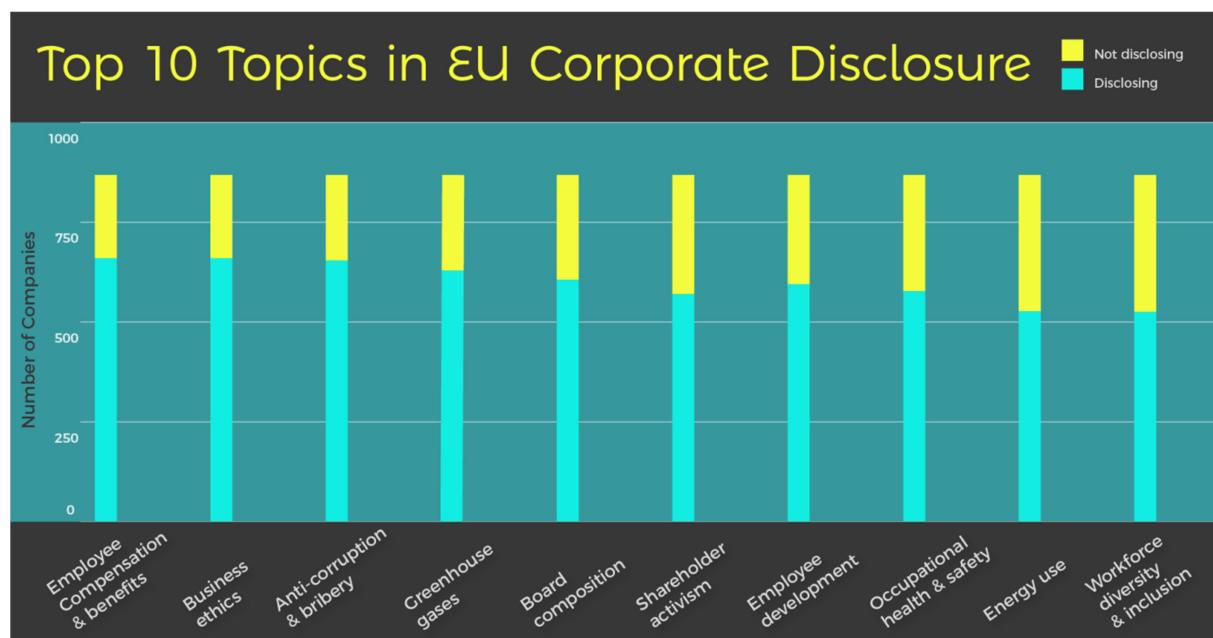
Izvor: KPMG. URL: <https://assets.kpmg.com/content/dam/kpmg/be/pdf/2017/kpmg-survey-of-corporate-responsibility-reporting-2017.pdf> (pristupljeno 20 01 2018)

U posljednjih nekoliko godina susrećemo se sve više i sa umjetnom inteligencijom (artificial intelligence - AI) na platformama koja vrijeme provedenih istraživanja skraćuje za 90%. Jedna od najznačajnijih takvih platforma na području nefinancijskog izvještavanja je Datamaran od trgovačkog društva eRevalue Ltd, vodećeg pružatelja (providera) poslovnih informacija u Europi.

U Datamaran⁵¹-ovoj bazi podataka poslovne inteligencije prikupljeni su izvještaji 867 trgovačkih društva iz Europske unije. Njihova analiza pokazuje da trgovačka društva ,manje od polovice prikupljenih izvještaja, aktivno objavljuju nefinancijski izvještaj pod različitim nazivima kao što su izvještaj o održivosti ili integrirani izvještaj. Provedena analiza se bazira na izvještajima najvećih trgovačkih društva na aktivnom tržištu kapitala na području EU.

Slika br. 3 prikazuje 10 najčešćih nefinancijskih pitanja objavljenih u korporativnim izvještajima iz EU iz kojih se može uočiti da još uvijek postoji značajan udio društva koja ne obrađuju navedene teme.

Slika 3.: Prvih 10 tema iz područja korporativnog objavljivanja u EU

Izvor: Datamaran Ltd.. URL: <https://www.datamaran.com/wp-content/uploads/2017/07/Top-10-Topics-in-EU-Corporate-Disclosure-2.png> (pristupljeno 01 11 2017)

Iz prikazane slike vidljivo je da trgovačka društva objavljuje nefinancijske informacije u smislu same Direktive. Datamaran-ova analiza izdvojila je najčešća nefinancijska pitanja koja

⁵¹ Datamaran je nagrađivana platforma za poslovnu inteligenciju specijalizirana za nefinancijske rizike i identifikaciju poslovnih prilika. Osmišljen je kao podrška trgovačkim društvima i korporacijama u njihovom poslovanju. Platforma je uređena od strane vrhunskih stručnjaka u svim aspektima poslovanja i omogućava svojim korisnicima kvalitetan pristup podacima koji su prožeti analizama u realnom vremenskom razdoblju i uštedu vremena u pronalaženju potrebnih informacija za potrebe poslovanja.

su pronađena unutar njihovih korporativnih izvještaja (u financijskom i nefinancijskom izvještaju), a ona su:

- plaće i naknade zaposlenika
- poslovna etika
- antikorupcijska pitanja i pitanja o podmićivanju
- staklenički plinovi
- aktivnosti dioničara/investitora
- sastav odbora
- razvoj i obrazovanje zaposlenika
- zdravlje i zaštita na radu
- iskoristivost energije
- raznolikost i uključenost radne snage.

2.6.1. Provjera nefinancijskih izvještaja

Ovlašteni revizor ili revizorska društva dužni su provjeriti da li je izrađeno nefinancijsko izvješće, ali ne provjeravaju istinitost njegovog sadržaja i ne pružaju svoje stručno mišljenje. Poduzetnik može s neovisnom stručnom osobom dogovoriti provjeru nefinancijskih informacija iz navedenog izvještaja (Zakon o računovodstvu, čl. 21.a, st. 11 i st. 12).^{52,53}

2.7. Priznati međunarodni okviri za nefinancijsko izvještavanje

Trgovačka društva koja podliježu ovoj Direktivi mogu se prilikom pružanja informacija osloniti na europske okvire kao što je sustav za upravljanje okolišem i neovisno ocjenjivanje (EMAS) ili na međunarodne okvire, poput Globalnog sporazuma Ujedinjenih naroda (UNGC)^{54,55}, vodećih načela o poduzetništvu i ljudskim pravima za provedbu okvirnog

⁵² Starbucks je 2003. godine objavio svoje drugo godišnje Izvješće o korporativnoj društvenoj odgovornosti u kojem predsjednik Upravnog odbora i generalni direktor u otvorenom pismu naglašava da je takvo izvješćivanje način da se „osigura transparentnost u vezi s poslovnom praksom i mjerenjem učinka, kao i da se ustanovi standard za buduća izvješća“. Dalje se objašnjava da je Starbucks, dvije godine nakon što je uveo izvješćivanje, poduzeo dodatne mjere „kako bi uvjerio dioničare da su informacije u izvješću točne, zbog čega je angažirana nezavisna, treća strana kako bi provjerila sadržaj izvješća.

⁵³ Kotler, P. i Lee, N. (2011). DOP: Društveno odgovorno poslovanje. Suvremena teorija i najbolja praksa. Zagreb: M.E.P. d.o.o., str. 17

⁵⁴ Global Compact smjernice (UNGC) obuhvaćaju 10 načela u području ljudskih prava, rada, okoliša i antikorupcije.

programa UN-a „Zaštita, poštovanje i pomoć“, smjernica za multinacionalna društva Organizacije za ekonomsku suradnju i razvoj (OECD)⁵⁶⁵⁷, normi (ISO) 26000 Međunarodne organizacije za normizaciju⁵⁸⁵⁹, Tripartitne deklaracije o načelima koja se odnose na multinacionalna društva i socijalnu politiku Međunarodne organizacije rada, Globalnu inicijativu za izvještavanje (GRI)⁶⁰⁶¹ ili na druge međunarodne priznate okvire.⁶² U slučaju da se trgovačko društvo oslanja na određeni okvir (nacionalni, europski ili međunarodni) dužan ga je navesti u svom izvješću.

Slika br. 4.: Ciljevi održivog razvoja

Izvor: Institut za društveno odgovorno poslovanje⁶³

⁵⁵ Osmanagić Bedenik, N. et. al. (2016). Nefinancijsko izvještavanje: Izazov održivog poslovanja. Zagreb: M.E.P. d.o.o., str. 23

⁵⁶ OECD smjernice namijenjene su multinacionalnim kompanijama i obuhvaćaju socijalne dimenzije, dimenzije okoliša i rizika, pored izvještavanja o financijskom uspjehu vlasnicima i vladi.

⁵⁷ Osmanagić Bedenik, N. et. al. (2016). Nefinancijsko izvještavanje: Izazov održivog poslovanja. Zagreb: M.E.P. d.o.o., str. 23

⁵⁸ ISO 26000 smjernice odražavaju globalni dogovor i, strogo govoreći, nisu standard; one pokrivaju širok raspon dimenzija društveno odgovornog poslovanja no ne nude specifične smjernice za izvještavanje.

⁵⁹ Osmanagić Bedenik, N. et. al. (2016). Nefinancijsko izvještavanje: Izazov održivog poslovanja. Zagreb: M.E.P. d.o.o., str. 23

⁶⁰ GRI smjernice su vodeće i predstavljaju praktičan izraz načela Global Compact te obuhvaćaju sljedeće aspekte: ekonomski, okolišni, ljudski pristojan rad, ljudska prava, društvo i odgovornost za proizvod.

⁶¹ Osmanagić Bedenik, N. et. al. (2016). Nefinancijsko izvještavanje: Izazov održivog poslovanja. Zagreb: M.E.P. d.o.o., str. 23

⁶² EUR-Lex. URL: <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/HR/TXT/?uri=celex%3A32014L0095> (pristupljeno 02.07.2017.)

⁶³ Institut za društveno odgovorno poslovanje. URL: <http://www.idop.hr/hr/dop-trendovi/sdg-ciljevi-odrzivog-razvoja/opcenito-o-globalnim-ciljevima-odrzi> (pristupljeno 08.09.2019.)

U Zakonu o izmjenama i dopunama Zakona o računovodstvu (Narodne novine br. 120/2016) pod člankom 16. st. 5. poduzetnik se može osloniti na nacionalne, europske ili međunarodne okvire ili neobvezujuće smjernice o metodologiji podnošenja izvješća o nefinancijskim informacijama koje objavljuje Europska komisija.⁶⁴ Trgovačka društva na raspolaganju imaju niz dokumenata i alata koji osiguravaju okvir za održivi razvoj ili društvenu odgovornost poslovanja koji nisu pravno obvezujući, ali poduzetnicima mogu pružiti potrebne smjernice prilikom izrade izvješća.⁶⁵ Svim globalnim inicijativama je zajedničko da žele pomoći organizaciji (društvu) u postizanju uspješne društveno odgovorne izvedbe nefinancijskog izvještavanja osiguravajući pri tome legitimitet, jasnoću norme, funkcionalnost, učenje i angažman, jasnu komunikaciju i značajnost.

U nastavku ukratko o inicijativama, okvirima i sustavima za upravljanje društveno odgovornim poslovanjem.

UN Global Compact je inicijativa pokrenuta 1999. godine od strane bivšeg Glavnog tajnika UN-a Kofija Annana kao poziv trgovačkim društvima širom svijeta da pomognu u izgradnji društvenog i okolišnog okvira koji će podržati i osigurati opstanak otvorenih i slobodnih tržišta, istovremeno omogućujući svim ljudima da imaju koristi od novog globalnog gospodarstva. U Hrvatskoj je sasvim nezapaženo prošla konferencija UN-a o održivom razvoju održana 25.09.2015. godine na kojoj je usvojen Program globalnog razvoja za 2030. godinu donošenjem novih 17 ciljeva održivog razvoja.⁶⁶

OECD smjernice su preporuke od strane vlada država članica te organizacije i pridruženih članova multinacionalnih korporacija o odgovornom poslovanju u inozemstvu, a obuhvaćaju pitanja o poslovanju iz deset područja. One nisu obvezujuće, ali se od multinacionalnih korporacija očekuje da ih se pridržavaju.

⁶⁴ Narodne novine d.d.. URL: http://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2016_12_120_2612.html (pristupljeno 02.07.2017.)

⁶⁵ Hrvatska udruga poslodavaca. URL: <http://www.hup.hr/EasyEdit/UserFiles/Petra%20Senti%C4%87/Prirucnik%20DOP%20HR.pdf> (pristupljeno 02.07.2017.)

⁶⁶ Novi izazov – Globalni ciljevi održivog razvoja do 2030., ODRAZ – Održivi razvoj zajednice, Zagreb, prosinac 2016., II. izmijenjeno izdanje

ISO 26000 je dobrovoljna norma (smjernica) koju je izradila međunarodna organizacija za standardizaciju (ISO) o društvenoj odgovornosti (DO) organizacija. Ona se ne odnosi samo na trgovačka društva, nego na sve vrste organizacija, bez obzira na djelatnost, veličinu i lokaciju, kao i na vlade, bez obzira na stupanj razvoja njihove zemlje.⁶⁷ Ova norma se često navodi uz Tripartitnu deklaraciju Međunarodne organizacije rada, OECD-ove smjernice za multinacionalna poduzeća i UN-ova vodeća načela o poduzetništvu i ljudskim pravima i njegovu inicijativu Global Compact.

GRI je neovisna međunarodna organizacija koja od 1997. godine predvodi u izvještavanju o korporativnoj odgovornosti. Pokrenuli su je Koalicija za okolišno odgovorno gospodarstvo (CERES) i Program UN-a za okoliš (UNEP). Njezina misija je da kroz svoje standarde i mrežu zainteresiranih dionika podupire poduzetnike prilikom donošenja odluka o održivom razvoju njihovog poslovanja.

Aktualni GRI standardi izvještavanja o održivosti razvoja najnoviji su rezultat razvoja njihovog okvira za izvještavanja, a objavljeni su u listopadu 2016. godine. Njihova struktura je raspoređena po setovima modula koji su međusobno povezani, a svaka organizacija ih može primijeniti za izvještavanje o svojim utjecajima na društvena, okolišna i ekonomska pitanja.

Važno je naglasiti da trgovačko društvo ili organizacija koje tek počinje s nefinancijskim izvještavanjem ne bude ograničeno samo s jednim okvirom izvještavanja. Sve navedene smjernice treba usporediti i odabrati ono što svakom pojedinom društvu najbolje odgovara.

Kada je pokrenuta inicijativa o nefinancijskom izvještavanju, mnoga trgovačka društva na to gledaju kao dodatni trošak. Druga strana medalje ukazuje da je to ulaganje u sigurno poslovanje odnosno u kvalitetnu budućnost.

⁶⁷ Novi izazov – Globalni ciljevi održivog razvoja do 2030., ODRAZ – Održivi razvoj zajednice, Zagreb, prosinac 2016., II. izmijenjeno izdanje

2.8. Smjernice Europske komisije za nefinancijsko izvještavanje

U članku 2. Direktive navode se „smjernice za izvješćivanje“ i propisuje da „Komisija izrađuje neobvezujuće smjernice o metodologiji podnošenja izvješća o nefinancijskim informacijama, uključujući opće i sektorske nefinancijske ključne pokazatelje uspješnosti, radi olakšavanja relevantnog, korisnog i usporedivog objavljivanja nefinancijskih informacija trgovačkog društva.

U uvodnoj izjavi 17. Direktive navedeno je da pri izradi neobvezujućih smjernica „Komisija trebala uzeti u obzir sadašnje najbolje prakse, međunarodne trendove i rezultate srodnih inicijativa Unije.“ Neovisno o tome trgovačka društva mogu odlučiti koje će općeprihvaćene, visokokvalitetne okvire koristiti za izvještavanje i s njima se djelomično ili potpuno uskladiti. Oni se mogu osloniti na međunarodne okvire, okvire EU-a ili nacionalne okvire i u tom slučaju moraju navesti koji okvir koriste.

Komisija potiče trgovačka društva da, prilikom objave nefinancijskih informacija, iskoriste fleksibilnost koju im se nudi u Direktivi. Ovim smjernicama nastoje ne potisnuti inovacije u praksama izvješćivanja.⁶⁸

Direktiva EU 2014/95/EU koja se bavi pitanjima zaštite okoliša, socijalne skrbi i upravljanja (ESG) stupila je na snagu 06.12.2014, a u hrvatski Zakon o računovodstvu je prenesena krajem 2016. godine. Do dana pisanja ovog rada jedina zemlja koja nije prenijela spomenutu Direktivu u nacionalno zakonodavstvo je Španjolska. Međutim, Direktiva se izravno primjenjuje u državama članicama koje nisu prenijele zahtjeve u svoje nacionalno zakonodavstvo.

Europska komisija (EK) usvojila je neobvezujuće smjernice za objavljivanja nefinancijskih podataka čiji je cilj pomoći trgovačkim društvima da ispune zakonsku obvezu objavljivanja relevantnih i korisnih podataka o okolišnim i socijalnim pitanjima na dosljedan i usporediv način.

⁶⁸ EUR-Lex. URL: [http://eur-lex.europa.eu/legal-content/HR/TXT/PDF/?uri=CELEX:52017XC0705\(01\)&from=EN](http://eur-lex.europa.eu/legal-content/HR/TXT/PDF/?uri=CELEX:52017XC0705(01)&from=EN) (pristupljeno 26.11.2017.)

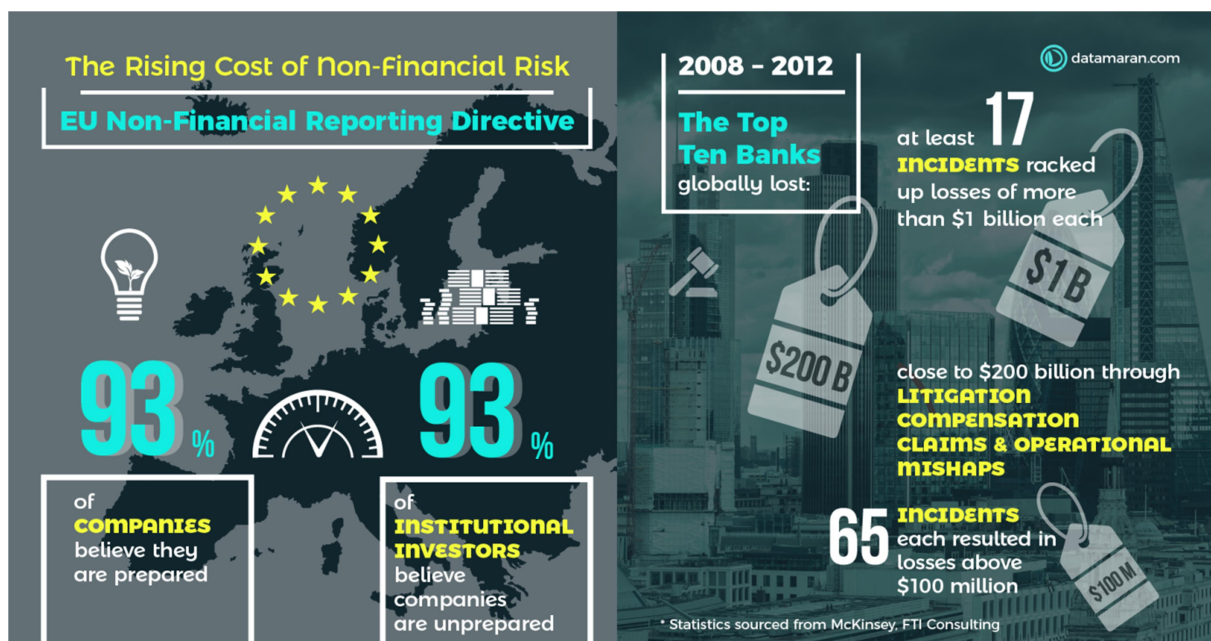
Objavljene smjernice su prepoznale važnost veza i međusobnih odnosa i informacija o različitim aspektima nefinancijskih informacija ili između financijskih i nefinancijskih informacija. Očekivanja su da nefinancijske izjave trebaju biti koncizne i da se izbjegnu nematerijalne informacije. Smjernice nastavljaju: „Očekuje se kako će izjave dati uvid u poslovni model trgovačkog društva, strategiju i njenu provedbu te objasniti kratkoročne, srednjoročne i dugoročne implikacije prijavljenih informacija.“⁶⁹ Očekuje se da će se većom transparentnošću povećati otpornost i uspješnost trgovačkih društva u financijskom i nefinancijskom pogledu. Time će se tijekom vremena pridonijeti snažnom rastu i većem zapošljavanju te većem povjerenju među dionicima, uključujući među ulagačima i potrošačima. Transparentno poslovno upravljanje pogodno je i za dugoročna ulaganja.⁷⁰ Prema McKinsey-u i FTI konzaltingu, kao što je prikazano na slici ispod, postoji nejednakost (izraženo u postotcima) između trgovačkih društva koji vjeruju da su spremni za primjenu spomenute Direktive i postotka ulagača (investitora) koji vjeruju da su ista društva spremna. Ova nejednakost ukazuje na jaz (prazninu) u razini kvalitete izvještavanja samog društva a za koja će investitori (a i ostali dionici) tražiti da ih popune u svojim nefinancijskim izvještajima.⁷¹

⁶⁹ Institut za društveno odgovorno poslovanje. URL: <http://www.idop.hr/hr/izvjestavanje/izvjestavanje/nefinancijsko-izvjestavanje-izvjestavanje-o-odrzivosti/smjernica-europske-komisije-za-ne-financijsko-izvjestavanje/> (pristupljeno 26.11.2017.)

⁷⁰ EUR-Lex. URL: [http://eur-lex.europa.eu/legal-content/HR/TXT/PDF/?uri=CELEX:52017XC0705\(01\)&from=EN](http://eur-lex.europa.eu/legal-content/HR/TXT/PDF/?uri=CELEX:52017XC0705(01)&from=EN) (pristupljeno 26.11.2017.)

⁷¹ Datamaran Ltd.. URL: <https://www.datamaran.com/wp-content/uploads/2017/07/ESGC-EU-law.png> (pristupljeno 01.11.2017.)

Slika 5.: Prikaz rastućih troškova kod nefinancijskih rizika (EU Direktiva o nefinancijskom izvještavanju)

Izvor: Datamaran Ltd. URL: <https://www.datamaran.com/wp-content/uploads/2017/07/ESGC-EU-law.png> (pristupljeno 01 11 2017)

Kao što je prikazano na slici br. 5. top 10 banaka su na globalnoj razini izgubile ukupno 200 milijardi dolara na potraživanja od sudskih sporova i organizacijskih nezgoda u periodu od 2008. – 2012. godine.

Zahtjevi za objavljivanje nefinancijskih informacija primjenjuju se na određena velika trgovačka društva s više od 500 zaposlenika, jer bi za mala i srednja poduzeća trošak ispunjavanja te obveze mogao biti veći od same koristi. U pojedinim državama članicama zahtjevi vezani uz broj zaposlenih su postroženi, pa tako u Švedskoj, Bugarskoj, Mađarskoj i Nizozemskoj broj zaposlenih je korigiran na više od 250 zaposlenika.

2.8.1. Sadržaj Smjernice za izvješćivanje o nefinancijskim informacijama

Ovim neobvezujućim smjernicama se stavlja naglasak na relevantne, korisne i usporedive nefinancijske informacije u skladu sa člankom 2. Direktive 2014/95/EU o objavljivanju nefinancijskih informacija i informacija o raznolikosti određenih velikih trgovačkih društva i

grupa. Ove smjernice mogle bi biti dobra praksa za društva koja nisu obuhvaćena područjem primjene Direktive.

Europska komisija je izradila ove smjernice u cilju razvoja metodologije utemeljene na načelima koja je relevantna za trgovačka društva u svim gospodarskim sektorima i kojom im se pomaže pri objavi relevantnih, korisnih i usporedivih nefinancijskih informacija.

Od trgovačkih društva očekuje se da specifične tematske aspekte i materijalne informacije koje trebaju uključiti u svoje objave definiraju točno, objektivno i sveobuhvatno, uključujući s relevantnim dionicima. Informacije o nefinancijskom izvještaju su međusobno povezane. Pri izradi izvještaja trebaju se poštivati pravila o zaštiti osobnih podataka.⁷²

Sadržaj nefinancijskog izvještaja prema neobvezujućim smjernicama:

- Poslovni model
 - „kratak opis poslovnog modela trgovačkog društva“⁷³
- Politike i temeljita analiza
 - „opis politika trgovačkog društva u vezi s tim pitanjima, uključujući postupke temeljite analize koji se provode“⁷⁴
- Rezultati⁷⁵
- Glavni rizici i upravljanje njima
 - „osnovne rizike povezane s tim pitanjima koji se odnose na poslovanje trgovačkog društva, uključujući, kad je to relevantno i razmjerno, njegove

⁷² Uredba (EU) 2016/679 Europskog parlamenta i Vijeća od 27. travnja 2016. o zaštiti pojedinaca u vezi s obradom osobnih podataka i o slobodnom kretanju takvih podataka te o stavljanju izvan snage Direktive 95/46/EZ (Opća uredba o zaštiti podataka) (SL L 119, 4.5.2016., str. 1.)

⁷³ Trgovačko društvo može razmotriti objavu konkretnih informacija kojima se objašnjavaju glavni proizvodi koje proizvode i kako s njima zadovoljavaju potrebe dionika, na koji način su proizvodi proizvedeni i dali je pristup proizvodnje konkurentan i održiv, te obilježja tržišta na kojemu posluju i kako bi se ono moglo razvijati u skoroj budućnosti.

⁷⁴ Trgovačka društva mogu razmotriti objavljivanje informacija o osobama u njihovoj organizaciji odgovornim za utvrđivanje, provedbu i praćenje određene politike. Na primjer o pitanjima povezanim s klimom, okolišnih i socijalnih politika i politika povezanih s ljudskim pravima.

⁷⁵ Trgovačka društva trebaju pružiti koristan, točan i objektivan pregled rezultata svojih politika. Objavljene informacije trebale bi pomoći ulagačima i ostalim dionicima da razume i prate poslovne rezultate trgovačkog društva.

poslovne odnose, proizvode ili usluge koji mogu prouzročiti negativne učinke na tim područjima, te način na koji društvo upravlja tim rizicima⁷⁶

- Ključni pokazatelji uspješnosti
 - „nefinancijske ključne pokazatelje uspješnosti za određeno poslovanje“⁷⁷
- Tematski aspekti
 - Okolišna pitanja⁷⁸
 - Socijalna i kadrovska pitanja⁷⁹
 - Poštivanje ljudskih prava
 - Pitanje borbe protiv korupcije i pitanja u vezi s podmićivanjem
 - ostalo⁸⁰

Rezultati nefinancijskih izvještaja trebaju prikazati ne samo ono što trgovačko društvo radi, već i specifične okolnosti i rizike, te razinu njihove učinkovitosti u upravljanju tim rizicima. Objašnjavanjem ključnih veza i međuovisnosti poboljšava se kvaliteta izvješća. Među ključnim načelima objavljenih smjernica pripadaju:

- Objava materijalnih informacija
- Točne, objektivne i razumljive informacije
- Sveobuhvatne, ali sažete informacije
- Strateška vizija usmjerena na budućnost
- Informacije usmjerene na dionike⁸¹
- Usklađene i dosljedne informacije

⁷⁶ Trgovačko društvo može razmotriti uključivanje konkretnih informacija o neispravnim proizvodima koji bi mogli utjecati na sigurnost potrošača, politikama koje se provode za rješavanje tog problema i korektivnim mjerama kojima se zadovoljavaju potrebe potrošača na koje su ti proizvodi imali učinak.

⁷⁷ Nefinancijski izvještaj trebao bi uključivati bitne opise i informacije utemeljene na pokazateljima, koji se zajednički nazivaju ključnim pokazateljima uspješnosti.

⁷⁸ Objava materijalnih informacija o sprječavanju i kontroli onečišćenja, utjecaj na okoliš zbog uporabe energije, izravne i neizravne emisije u atmosferi, uporaba i zaštita prirodnih resursa i povezanu zaštitu bio-raznolikosti, gospodarenje otpadom i slično.

⁷⁹ Pitanja različitosti, npr. različitost spolova i jednako postupanje pri zapošljavanju i obavljanju zanimanja (uključujući dob, spol, spolnu orijentaciju, vjeru, invaliditet, etničko porijeklo i ostale relevantne aspekte).

⁸⁰ Lanci opskrbe, minerali iz područja zahvaćenih sukobima.

⁸¹ EUR-Lex. URL: [http://eur-lex.europa.eu/legal-content/HR/TXT/PDF/?uri=CELEX:52017XC0705\(01\)&from=EN](http://eur-lex.europa.eu/legal-content/HR/TXT/PDF/?uri=CELEX:52017XC0705(01)&from=EN) (pristupljeno 26.11.2017.)

Pojam materijalnih informacija često upotrebljavaju sastavljači, revizori i korisnici financijskih izvještaja. Trgovačko društvo bi trebalo dobro razumjeti ključne sastavnice svojeg vrijednosnog lanca, te utvrditi ključna pitanja i procijeniti aspekte na temelju kojih se informacije smatraju materijalnim. Trgovačka društva mogu izvještavati o nizu tema, ali moraju procijeniti koje su informacije materijalne na temelju provedene analize važnosti tih informacija za razumijevanje samog razvoja, poslovnog uspjeha, položaja i učinkovitosti. Pri procjeni materijalnosti uzimaju se u obzir unutarnji i vanjski čimbenici.⁸²

Pri procjeni materijalnosti informacija možemo uzeti u obzir niz čimbenika kao što su: poslovni model, strategija i glavni rizici; glavna sektorska pitanja; interesi i očekivanja relevantnih dionika; učinak aktivnosti i javne politike i poticajni propisi.

Trgovačka društva mogu objasniti mehanizme upravljanja i postupke koje primjenjuju kako bi procijenili materijalnost. Npr. trgovačka društva provode sustav upravljanja kvalitetom ili sustav upravljanje okolišem (npr. ISO 14001 ili EMAS) ili koja obavljaju procjenu okolišnog životnog ciklusa, mogu ih koristiti za procjenu materijalnosti i objaviti informacije o važnim aspektima.⁸³

⁸² Npr. banka može razmatrati da njezina potrošnja vode u uredima i poslovnicama nije bitno pitanje koje treba uključiti u svojem izvještaju. S druge strane ona može procijeniti da su materijalne informacije socijalni i okolišni učinci projekata koje financira i njezina uloga u podupiranju realnog sektora poslovanja grada, regije ili države.

⁸³ EUR-Lex. URL: [http://eur-lex.europa.eu/legal-content/HR/TXT/PDF/?uri=CELEX:52017XC0705\(01\)&from=EN](http://eur-lex.europa.eu/legal-content/HR/TXT/PDF/?uri=CELEX:52017XC0705(01)&from=EN) (pristupljeno 27.11.2017.)

3. GRI STANDARDI

Global Reporting Initiative (Globalna inicijativa za izvještavanje – GRI) je neovisna međunarodna organizacija koja je od 1997. godine predvodnik (pionir) u izvještavanju o korporativnoj odgovornosti. Misija GRI-a je da kroz svoje standarde i mrežu zainteresiranih dionika podrži donositelje odluka kod prvih koraka prema putu k održivom razvoju gospodarstva i svijeta.⁸⁴

Globalna inicijativa za izvještavanje (Global Reporting Initiative – GRI, u daljnjem tekstu skraćeno GRI) omogućuje kvalitetno i cjelovito izvještavanje o ekonomskim, okolišnim i društvenim učincima poslovanja trgovačkih društva različitih veličina, djelatnosti i lokacija. Glavni je cilj GRI-a podizanje standarda trobilančnog izvještavanja o održivosti i njezino izjednačavanje s financijskim izvještavanjem, naročito u pogledu usporedivosti, pravovremenosti, pouzdanosti, i provjerljivosti prezentiranih informacija.⁸⁵

Međunarodno priznati standard za nefinancijsko izvještavanje GRI „G4“ se od 01.07.2018. godine zamjenjuje s novom verzijom „GRI-Standard“, a koja se na njihovim stranicama može preuzeti na engleskom jeziku.⁸⁶

Ono što nove GRI standarde razlikuje od prethodnih G-4 smjernica za nefinancijsko izvještavanje su međusobno povezani setovi modula, koji se sastoje od tri univerzalna standarda: GRI 101: Standardne objave, GRI 102: Opće objave i GRI 103: Pristup upravljanju. Međusobno povezani setovi modula se nadopunjuju s 33 tematski specifična standarda s područja ekonomije (gospodarstva) – GRI 200, zaštite okoliša – GRI 300 i društvenih pitanja – GRI 400.⁸⁷

Prilikom pisanja nefinancijskog izvještaja trgovačko društvo/poduzetnik se mora odlučiti za jednu od dvije moguće opcije pisanja izvještaja. Razlikujemo sržnu i opsežnu opciju, a može

⁸⁴ Global Reporting Initiative. URL: <https://www.globalreporting.org/standards/resource-download-center/linking-gri-standards-and-european-directive-on-non-financial-and-diversity-disclosure/> (pristupljeno 20.01.2019.)

⁸⁵ Hrvatski poslovni savjet za održivi razvoj. URL: <https://www.hrpsor.hr/global-reporting-initiative-gri-1-104.html> (pristupljeno 06.08.2018.)

⁸⁶ Global Reporting Initiative. URL: <https://www.globalreporting.org/standards/gri-standards-download-center/> (pristupljeno 20.01.2019.)

⁸⁷ Institut za društveno odgovorno poslovanje. URL: <http://www.idop.hr/hr/izvjestavanje/izvjestavanje/gri-izvjestavanje/gri-standardi-novi-standard-nefinancijskog-izvjestavanja/> (pristupljeno 21.01.2019.)

se primijeniti bilo koja opcija, neovisno o veličini, području djelatnosti ili lokaciji. Fokus obje opcije je usmjeren na identificiranje materijalnih aspekata⁸⁸. Sržna opcija sadrži osnovne sastavnice izvještaja o održivosti i daje podlogu prema kojoj trgovačko društvo/poduzetnik opisuje utjecaje svojeg ekonomskog, okolišnog te društvenog i upravljačkog učinka.

Opsežna opcija se temelji na sržnoj opciji, ali traži dodatne standardne podatke o strategiji i analizi, upravljanju te etici i integritetu trgovačkog društva/poduzetnika. Uz to, od trgovačkog društva/poduzetnika traži dodatne standardne podatke o strategiji i analizi, upravljanju te etici i integritetu organizacije. Uz to, od trgovačkog društva/poduzetnika se traži da puno šire obavještava o svojem djelovanju, izvještavanjem o svim pokazateljima koji su povezani s identificiranim materijalnim aspektima.

Trgovačko društvo/poduzetnik, bilo da se radi o novom ili iskusnom izvjestitelju, mora odabrati opciju koja u najvećoj mjeri ispunjava njezine potrebe izvještavanja i koja omogućava da ispuni očekivanja dionika za potrebnim informacijama.⁸⁹

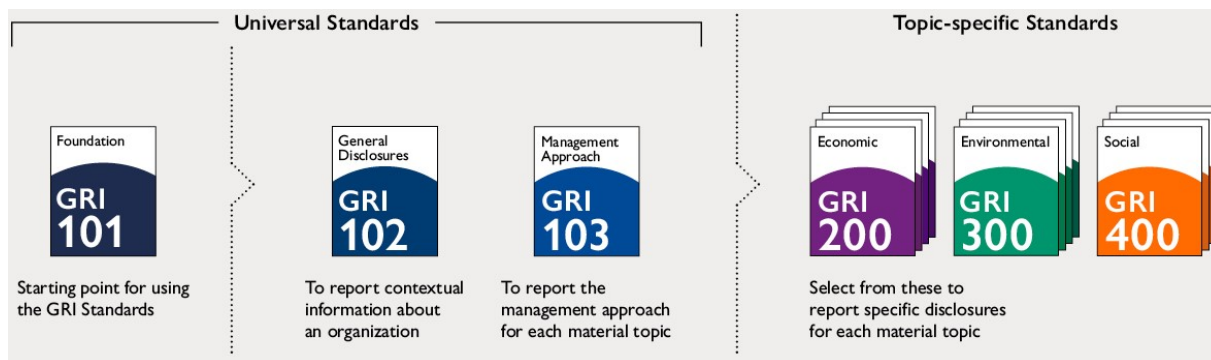
GRI standardi su najnoviji rezultat razvoja GRI-ovog okvira za izvještavanje o održivom razvoju i objavljeni su u listopadu 2016. godine. GRI standardi imaju strukturu po modulima izvještavanja koje svako trgovačko društvo može koristiti za izvještavanje o svojim utjecajima na ekonomiju, okoliš i društvo. Standardi se razvijaju kroz transparentan proces više zainteresiranih dionika, a izdaje ih Odbor za standarde globalne održivosti⁹⁰, nezavisno tijelo za objavu standarda osnovano od strane GRI-a.

⁸⁸ Materijalni aspekti su oni aspekti koji odražavaju značajne ekonomske, okolišne i društvene utjecaje organizacije ili imaju značajan utjecaj na procjene i odluke dionika.

⁸⁹ Institut za društveno odgovorno poslovanje. URL: <http://www.idop.hr/media/52354/croatian-g4-part-one.pdf>, str. 11 (pristupljeno 21.01.2019.)

⁹⁰ GSSB – Global Sustainability Standards Board

Slika 6: Slikovni prikaz GRI standarda po modulima

Izvor: Global Reporting Initiative. URL: <https://www.globalreporting.org/standards/gri-standards-download-center/> (pristupljeno 20.01.2019.)

Osim što radi na standardizaciji nefinancijskog izvještavanja ona pomaže trgovačkim društvima, vladama i drugim organizacijama u boljem razumijevanju njihovih utjecaja na brojna pitanja kao što su klimatske promjene, ljudska prava te korupcija u društvu.

GRI standard je usklađen sa svim aspektima EU direktive o objavljivanju nefinancijskih izvještaja. EU direktiva je stupila na snagu u prosincu 2014. godine. Kako bi se poboljšala objava nefinancijskih podataka predviđeno je da zakonom određeni poduzetnici⁹¹ moraju objaviti nefinancijski izvještaj s podacima o pitanjima okoliša, društvenog aspekta poslovanja (socijalna pitanja, pitanje zaposlenika), antikorupcijskog programa, poštivanju ljudskih prava i prava na raznolikost. Cilj EU direktive je izvijestiti o utjecajima i rizicima te povećati povjerenje dionika (ulagača i potrošača) u trgovačka društva od javnog interesa.

Prema riječima EU direktive „Objavljivanje nefinancijskih informacija doista je presudno za upravljanje promjenom prema održivom svjetskom gospodarstvu povezivanjem dugoročne profitabilnosti s društvenom pravdom i zaštitom okoliša. U tom kontekstu, objavljivanje nefinancijskih informacija pomaže u mjerenju, praćenju i upravljanju poslovnih rezultata trgovačkih društva i njihovih učinaka na društvo.”⁹²

⁹¹ Art. 3 of the 2013 Accounting Directive defines ‘large companies’ as those having an average number of employees in excess of 500, and Art. 2 defines ‘public-interest entities’ as: listed companies, credit institutions, insurance undertakings, and others defined by Member States as public-interest entities

⁹² Directive 2014/95/EU of the European Parliament and of the Council of 22 October 2014

Osim Direktive, Europska komisija je objavila neobvezujuće smjernice za izvještavanje. Članak 2. Direktive propisuje da „komisija priprema neobvezujuće smjernice o metodologiji izvještavanja o nefinancijskim informacijama, uključujući nefinancijske ključne pokazatelje uspješnosti sa ciljem olakšavanja relevantnog, korisnog i usporedivog objavljivanja nefinancijskih podataka.

Prema uvodnom izlaganju br. 17. neobvezujuće smjernice će olakšati objavljivanje nefinancijskih podataka. Međutim, Direktiva preporučuje trgovačkim društvima da koriste međunarodno priznate okvire i standarde kako bi pripremili i objavili svoj izvještaj.

Trgovačka društva koja su obvezna nefinancijski izvještavati, izvješćivanje pomoću GRI standarda će omogućiti da budu transparentni i odgovorni prema svojim dionicima, te će na taj način povećati njihovo povjerenje.

3.1. Objave u EU direktivi

U EU direktivi postoji sedam elemenata o objavljivanju nefinancijskih i raznolikih podataka:

1. Opći podaci (propisan po čl. 19). Ova objava pokriva poslovni (ekonomski) model trgovačkog društva; objašnjava njegovo ne imanje odgovarajuće politike održivog razvoja ili zbog čega ne objavljuje određene informacije i njegovo korištenje eksternog jamstva.
2. Raznolikost (propisan po čl. 20). Propisuje objavu opisa politike raznolikosti poduzetnika u odnosu na njegovu administraciju, te upravu i nadzorno tijelo. Ukoliko trgovačko društvo nema politiku raznolikosti, tada treba objasniti razlog navedenog.

Objava pitanja o održivosti razvoja (propisan po čl. 19. i citata uvoda Direktive):

3. Pitanje okoliša^{93,94}

⁹³ Prvi postulat ekologije je da svako živo biće ima stalan odnos sa svim elementima njegova okoliša. Postavlja se pitanje: što je okoliš? Prvu definiciju okoliša dao je estonski znanstvenik Jakob von Uexkuell u knjizi Okoliš i unutarnji svijet životinja (Umwelt und Innenwelt der Tiere, 1909): Okoliš je cjelina koju čovjek vidi kroz svoje specifično, antropogeno stajalište i koju čine okružujući mediji (atmosfera, voda, zemlja, geografsko mjesto, klima, itd.) kao i svi drugi živi organizmi (biljni i životinjski).

4. Društvena pitanja
5. Pitanja o zaposlenicima
6. Pitanje ljudskih prava
7. Antikorupcijska pitanja

Za svaki od gore navedenih pet pitanja (od točke 3. do točke 7.) o održivosti razvoja propisana je objava u dva oblika:

- a) Klauzula iz čl. 19. propisuje jednake podatke za svako pitanje o održivosti razvoja:
 - Opis politike koju poduzetnik navodi povezano s pitanjima, uključujući provođenje Due Diligence analize⁹⁵
 - Ishod tih politika
 - Glavni rizici koji se odnose na navedena pitanja, a povezani su s poslovanjem trgovačkog društva, uključujući, gdje je to bitno i proporcionalno, svoje poslovne odnose, proizvode ili usluge koje bi mogle prouzročiti štetne utjecaje na tim područjima i kako ono upravlja navedenim rizicima
 - Nefinancijski ključni pokazatelj uspješnosti koji su relevantni za određenu djelatnost.

Od navedenih četiri točaka očekuju se informacije nakon objavljenog procesa dubinske analize koje provodi trgovačko društvo. U dubinsku analizu uključuje se sve što je relevantno i proporcionalno, uključujući i lanac opskrbe i podugovaratelje (dobavljače) odnosno

Danas je u širokoj uporabi vrlo često pogrešno korištenje termina ekologija, zaštita okoliša i zaštita prirode, odnosno čak i njihovo poistovjećivanje. Ekologija je znanost koja proučava odnose između živih bića, njihov odnos prema okolišu, kao i utjecaj okoliša na živa bića. Zaštita okoliša je društveni ili politički pokret koji ima za cilj educirati javnost o problemima onečišćenja okoliša i poticati na rješavanje tih problema. Ne bavi se znanstvenim istraživanjima, iako zahtjeva razumijevanje određenih ekoloških načela. Za razumijevanje aktivnosti zaštite okoliša, odnosno zaštite prirode, nužno je razumjeti pojmove okoliš i priroda. Okoliš je ukupnost materijalnog i živog svijeta kojega je čovjek biološki dio, a priroda je ukupnost materijalnog svijeta, svemir i sile koje u njemu djeluju, sve postojeće po sebi bez čovjekova rada. Zaštita okoliša (engl. environmental protection control, njem. Umweltschutz) je skup odgovarajućih aktivnosti i mjera kojima je cilj sprječavanje onečišćenja i zagađenja okoliša, sprječavanje nastanka šteta, smanjivanje i/ili otklanjanje šteta nanesenih okolišu te povrat okoliša u stanje prije nastanka štete. Zaštita prirode je interdisciplinarna djelatnost sa svrhom zaštite svih sastavnica žive i nežive prirode, s osobitim naglaskom na zaštitu i očuvanje biološke i krajobrazne raznolikosti.

⁹⁴ Herceg, N. (2013). Okoliš i održivi razvoj. Zagreb: Synopsis d.o.o., str. 11, 25, 29

⁹⁵ Due Diligence ili dubinska analiza pomaže poduzetniku da identificira, spriječi, ublaži i riješi bilo kakve negativne utjecaje na ljudska prava. Ovo treba uključiti procjenu stvarnih ili potencijalnih utjecaja na ljudska prava, prihvaćanje činjenica i postupanje po istima, praćenje reakcija i informiranje o bilo kakvim aktivnostima. Poduzeće je dužno nadzirati vlastito poslovanje, a isto tako i utjecaje koji proizlaze iz ostalih poslovnih odnosa.

promatranje (proučavanje) lanca nabave i određivanje lanca vrijednosti – ne smije se imati fokus samo na izravno vlasništvo ili kontrolu poduzetnika.⁹⁶

- b) Specifikacija iz citata Direktive traži specifične odnosno detaljne objave o svakom pitanju o održivom razvoju.

3.2. Uporaba GRI standarda u skladu s EU direktivom

Uporaba GRI standarda u skladu s EU direktivom je jasna. Trgovačko društvo može koristiti GRI 102 standard; Opći podaci za izvještavanje za sekcije (odjeljke) 1. i 2. Direktive: „Opći podaci“ i „Raznolikost (različitost)“. Specifični podaci o GRI-u koji odgovaraju svakom odjeljku/članku Direktive navedeni/povezani su u dolje prikazanoj tablici.

Za izvještavanje o sekcijama 3 – 7 Direktive, u čijem fokusu su pitanja o održivom razvoju (npr. pitanje zaštita okoliša), trgovačka društva mogu koristiti GRI 103; Pristup upravljanju i izbor specifičnih standarda i objava (kao što će biti prikazano u tablici).

U prilogu ovoga rada se nalaze tablice koje ukazuje na GRI standarde i objave koje se mogu upotrijebiti kao pomoć kod prikupljanja informacija i formuliranje odgovora na svaki dio EU Direktive. GRI standardi predstavljaju preporučeni okvir u EU Direktivi, te su u potpunosti usklađeni sa svim točkama Direktive o nefinancijskom izvještavanju.

Navedeni standardi su iz verzije 2016., a svi standardi su dostupni na GRI web stranici⁹⁷.

⁹⁶ Global Reporting Initiative. URL: <https://www.globalreporting.org/standards/resource-download-center/linking-gri-standards-and-european-directive-on-non-financial-and-diversity-disclosure/> (pristupljeno 20.01.2019.)

⁹⁷ Global Reporting Initiative. URL: <https://www.globalreporting.org/standards/> (pristupljeno 20.01.2019.)

4. RAČUNOVODSTVO ODRŽIVOSTI

Trgovačkim društvima, osim časnim izuzecima, glavni cilj poslovanja je ostvarivanje profita odnosno ekonomski aspekti poslovanja, a njihov utjecaj poslovanja na pitanja o zaštiti okoliša i samoga društva (lokalne zajednice) je tek na drugom ili trećem mjestu. Stoga prijetnja uništenja cjelokupnog sustava dovodi do pitanja – u kojem obliku trgovačko društvo namjerava u budućnosti poslovati i na koji način će minimizirati negativne učinke svoga poslovanja. Jedna od mogućnosti je promjena prioriteta poslovanja ... tako da na prvom mjestu bude zaštita okoliša, socijalno okruženje, a ekonomski aspekti će se nalaziti samo onoliko koliko je to održivo za društvo i okoliš.⁹⁸

Na promjenu globalne svijesti velikih trgovačkih društva i na percepciju pojedinih proizvoda i kompanija svakako sve više utječu neprofitne organizacije brojnim akcijama koje su dobro medijski podržane. Poticanje projekta od strane korporacija s namjerom održivog razvoja s druge strane privlači kvalitetne zaposlenike, jer ugled neke kompanije, kao ekološki osviještene i društveno odgovorne, osigurat će kvalitetne kadrove, što na kraju osigurava dugoročni opstanak trgovačkog društva.⁹⁹ Među velikim trgovačkim društvima koji od samog početka posluju „osviješteno“ nalazi se poznati proizvođač sladoleda pod nazivom Ben & Jerry's^{100,101}, američki proizvođač kozmetike The Body Shop i engleski proizvođač „svježih“ kozmetičkih proizvoda LUSH¹⁰²

⁹⁸ Osmangić Bedenik, N. i suradnici (2010). Kontroling između profita i održivog razvoja. Zagreb: M.E.P. d.o.o., str. 191

⁹⁹ Ibid. str. 193.

¹⁰⁰ Izjava o misiji Ben&Jerry's je u skladu s njenim kreativnim pristupom gotovo u svemu što radi. Ona se sastoji od tri djela koja se smatraju podjednako važnim za njih: to su misija proizvoda, ekonomska i društvena misija. Ekonomska (poslovna) misija glasi: proizvesti, distribuirati i prodati najbolju kvalitetu, u potpunosti prirodan sladoled i uzbudljive mješavine, uz stalno opredjeljenje da se koriste zdravi, prirodni sastojci i da se potiče poslovna praksa koja poštuje Zemlju i životnu sredinu. Društvena misija je voditi trgovačko društvo na način da se aktivno očituje ključna uloga koju poslovanje ima u društvu i da se potiču inovativni načini za unapređenje kvalitete života na lokalnoj, ali i na nacionalnoj i globalnoj razini. Ovakvi stavovi su doveli do odluke da se podrži jačanje svijesti o problemu globalnog zatopljenja, kao i do pokretanja inicijative za promociju toga cilja.

¹⁰¹ Kotler, P. i Lee, N. (2011). DOP: Društveno odgovorno poslovanje. Suвременa teorija i najbolja praksa. Zagreb: M.E.P. d.o.o., str. 62

¹⁰² Lush Fresh Handmade Cosmetics. Osnivači su od samog početka svjesni da proizvodi koji nastaju u Lushu utječu na okoliš. Svojim kreativnim pristupom nude rješenja koja pozitivno utječu na održivi okoliš, a jedna od takvih inovacija su npr. kruti šamponi. Problem zagađenja okoliša utječe na njihove svakodnevne odluke, pa tako primjerice koriste bademovo i maslinovo ulje, a ne mineralna ulja. Vole davati podršku organizacijama za zaštitu okoliša u njihovim kreativnim nastojanjima za izmjene zakona, te rade na održivom razvoju koristeći kupovnu moć zahvaljujući kojoj utječu na pozitivne promjene.

Do sada se na računovodstvo^{103, 104} gledalo kao na aktivnost evidentiranja poslovnih promjena koje su provedene, te računovodstvena praksa često zaostaje za svjetskim trendovima. Pod financijskim računovodstvom podrazumijevamo izradu zakonom reguliranih izvještaja namijenjenih dionicima. U MSFI-ima¹⁰⁵ ne postoje odredbe kojima se zahtjeva izvještavanje u području zaštite prirodnog okoliša i održivog razvoja, a koje predstavljaju okosnice razvoja i nisu u obvezi izrađivati iste po lokalnim standardima.

Financijsko izvještavanje u kontekstu održivog razvoja nije dovoljno, izvještavanje o održivosti temelji se na mjerenju, objavljivanju i polaganju računa unutarnjim i vanjskim dionicima u vezi s organizacijskim učinkom radi održivog razvoja.^{106,107}

Računovodstvo održivost smatra se dopunom tradicionalnog računovodstva sa ciljem procjene ekološkog, društvenog i upravljačkog djelovanja trgovačkog društva i pružanja izvješća o tom pitanju.¹⁰⁸ Razvilo se kao posebno područje računovodstva, postupnom implementacijom koncepta društveno odgovornog poslovanja. Ono mjeri, prati pozitivne i negativne učinke samog društva u tom kontekstu.¹⁰⁹

Osnova računovodstvenog okvira održivosti (eng. Sustainability accounting framework) temelji se na dvije ključne sastavnice – utvrđivanje internih financijskih priljeva/odljeva, te utvrđivanje eksternih financijskih priljeva/odljeva. Dok su interni financijski priljevi/odljevi obuhvaćeni elementima RDG-a, eksterni financijski priljevi/odljevi se odnose na pozitivne i negativne vanjske učinke iz odnosa s ostalim dionicima.¹¹⁰ Eksterni odnosi sa dionicima mogu

¹⁰³ Računovodstvo je umjetnost interpretacije, mjerenja i povezivanja rezultata ekonomskih aktivnosti, te je njezina osnovna svrha pružiti donositeljima odluka informacije korisne za poslovno odlučivanje koje se odnose na pronalaženje i upotrebu rijetkih ekonomskih sredstava kao što su novac, zemljište i radna snaga.

¹⁰⁴ Meigs, R. F. i Meigs, W.B. (1999.). Računovodstvo: Temelj poslovnog odlučivanja, IX izdanje. Zagreb: MATE d.o.o., str. 5

¹⁰⁵ Međunarodni standardi financijskog izvještavanja

¹⁰⁶ Prilagođeno prema OAKLEY, r., Buckland, I. (2004.) What if Business as Usual Won't Work? U: The Triple Bottom Line ..., nav. dj., str. 135

¹⁰⁷ Ibid, str. 201

¹⁰⁸ Rogošić A., Čaljkusić A. (2015), Disclosure of the socially responsible activities of the banks in Croatia and Slovenia, Proceedings of the 3rd International OFEL Conference on Governance, Management and Entrepreneurship – The Quest for Organizational Identity, D. Tipurić, M. Daraboš (eds), Dubrovnik, Croatia, 17–18 April 2015, CIRU – Governance Research and Development Centre, pp. 313–324.

¹⁰⁹ Rogošić i Bekavac, 2015, Izvještaj o društvenoj odgovornosti prema GRI smjernicama, Praktični menadžment, Vol. VI., br. 1, str. 84-90

¹¹⁰ Osmangić Bedenik, N. i suradnici (2010). Kontroling između profita i održivog razvoja. Zagreb: M.E.P. d.o.o., str. 202

biti ekonomske, okolišne ili socijalne prirode. Ključno pitanje je kako ove utjecaje evidentirati u pojedinačnim izvještajima? Društveni, okolišni i ekonomski utjecaji su u velikoj mjeri isprepleteni, te razdvajanje pojedinačnih utjecaja i izvještavanje o njima predstavlja svojevrsni izazov trgovačkom društvu. Međutim, treba naglasiti da nefinancijski pokazatelji predstavljaju nadopunu financijskim pokazateljima.

Pojava računovodstva održivosti započela je s idejom korporativne odgovornosti. Tu se ne radi o povremenoj korištenju računovodstvenih podataka za potrebe nefinancijskog izvještavanja, već o nerazdvojivom (inherentnom) dijelu istoga. Za kvalitetno obavljanje računovodstva održivosti potrebno je u velikim korporacijama izgraditi i uspostaviti sustave za prikupljanje podataka (baze podataka) i pridružene procese izvještavanja.

Povećana odgovornost prema nizu dionika (steakholdera) implicira da se njihovi zahtjevi i interesi moraju nalaziti u bazama podataka računovodstva održivosti. Te baze podataka se sastoje o mišljenja i interesa zainteresiranih dionika u obliku pouzdanih, sustavnih i odgovornih mjerenja (Hall i suradnici, 2015). Konkretno računovodstvo održivosti se sastoji od 4 temeljna procesa:

1. računanja,
2. snimanja,
3. sažimanja i
4. izvještavanja. (Goldberg, 1965.)

Računanje se odnosi na identificiranje i mjerenje relevantnih činjenica ili pojava. Snimanje se bavi provođenjem određenih mjerenja (situacija) u skladu s konvencijama računovodstvenih načela. Tako dobivenih računovodstveni podaci imaju određenu važnost (značajnost). Npr. proces sažimanja razlikuje tekuće (kratkoročne) i dugoročne obveze i imovinu, te izračunava neto rezultate poslovanja. Konačni proces predstavlja izvještavanje koje se odnosi na prenošenje informacija relevantnoj internoj i eksternoj publici, čime korisnici izvještaja mogu iste procijeniti, usporediti, vrednovati i analizirati. Izvještavanje predstavlja samo jedan (ograničeni) dio računovodstva, koji zahtjeva „nadogradnju“ od strane organizacije, kao što je pokazao Mitchell, et. all (2015.). Osnovni proces izvještavanja omogućava primjenu računovodstvenih informacija za potrebe revizije, analize, objavljivanja i odlučivanja.

Prema tome, računovodstvo služi za pohranu podataka kojih trgovačko društvo mora biti svjesno i zahvaljujući kojima upravlja. Taj proces im omogućava da saslušaju dionike. Računovodstvo utječe na stavove i način upravljanja menadžmenta, te pristupu specifičnih informacija. S druge strane taj proces može pridonijeti stvaranju imidža, percepciji i prosudbi dionika o samom trgovačkom društvu.

Proces nefinancijskog izvještavanja predstavlja uspješnost samog društva, te odražava proširenu odgovornost prema zahtjevima zainteresiranih dionika. Nefinancijsko izvještavanje nastaje na temelju računovodstva održivosti koji je suprotnosti s više konzervativnim, poslovno uobičajenim računovodstvom. Samo uzimanje u obzir dionika u računovodstvene procese ima normativnu vrijednost u pogledu promjene odnosa trgovačkog društva i njegove okoline. Normativni standardi u računovodstvu održivosti kod dionika se oslanjaju na načelo pravednosti, prema kojemu odgovornost prema dionicima i njihovo pravo na pristup novostvorene vrijednosti ovisi o opsegu njihovog doprinosa resursima trgovačkog društva.

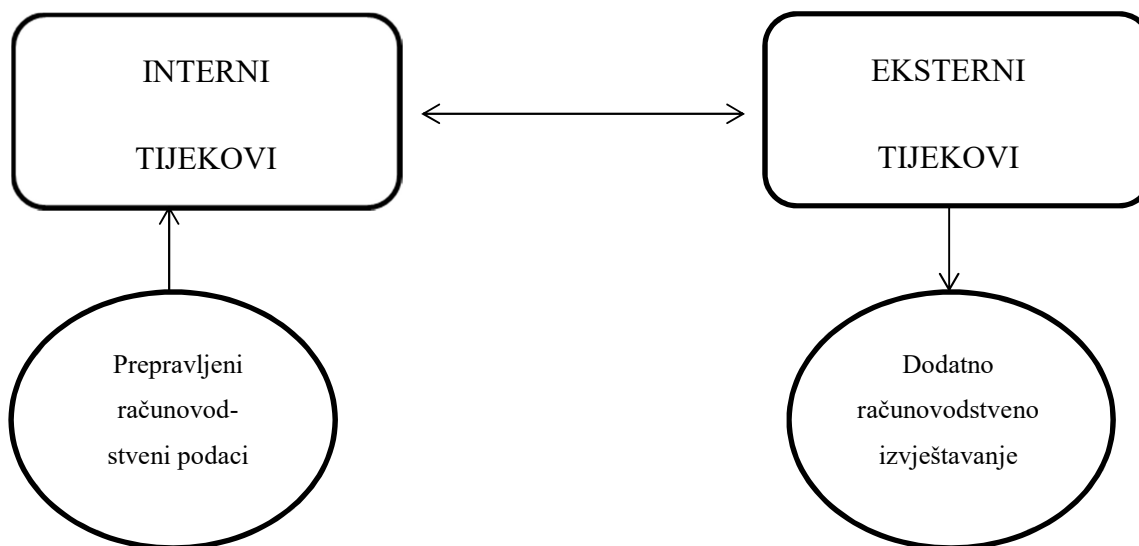
Dionici imaju prešutan dogovor s trgovačkim društvom, jer ulažu u nematerijalne vrijednosti društva i očekuju povrat od istoga. Oni svjesno snose dio rizika u odnosu na svoje ulaganje. Prema načelu sudjelovanja u stvaranju vrijednosti koja proizlazi iz dobrovoljnog preuzimanja rizika, odgovornost prema dionicima se ne razlikuje od odgovornosti prema investitorima financijskog kapitala.

4.1.Okvir računovodstva održivosti

Osnova računovodstvenog okvira održivosti (eng. Sustainability accounting framework) temelji se na dvije ključne sastavnice – utvrđivanja internih financijskih priljeva/odljeva, te utvrđivanje eksternih financijskih priljeva/odljeva. Dok su interni podaci obuhvaćeni elementima izvještaja o ukupnoj dobiti, eksterni podaci se odnose na pozitivne i negativne vanjske učinke iz odnosa sa ostalim dionicima.¹¹¹

¹¹¹ Osmanagić Bedenik, N. (2010.). Kontroling između profita i održivog razvoja. Zagreb: M.E.P., str. 201

Slika 7: Prikaz računovodstvenog okvira održivosti

Izvor: Osmanagić Bedenik, N. (2010.). Kontroling između profita i održivog razvoja. Zagreb: M.E.P., str. 202

Eksterni odnosi između dionika mogu biti ekonomske, okolišne ili društvene prirode. Na taj način ekonomski odnos može biti u obliku utjecaja poslovne politike poslovanja s lokalnim dobavljačima na pojedinom tržištu odnosno poticanje domaće potrošnje. S druge strane zdravstveni utjecaj na korisnike proizvoda primjer je društvenog utjecaja, dok je primjer utjecaja na okoliš količina emisija ili zagađenja vode tijekom proizvodnog postupka.

Svi navedeni odnosi su međusobno isprepleteni te bi razdvajanje tih odnosa i njihovog utjecaja u samom izvještavanju predstavljalo izazov za korporacije ili trgovačka društva. Njihov najveći pothvat u trobilančnom pristupu izvještavanja bilo pretvaranje tih odnosa u novčane vrijednosti, osobito u području utjecaja društvenih i okolišnih odnosa. Tim odnosima se trenutno posvećuje najviše pažnje s namjerom da se definira njihov metodološki pristup.

Sljedeći problem se odnosi na činjenicu što je teško te odnose preračunati u novčane vrijednosti, jer ne postoji Benchmark putem kojega će se selektirati trgovačka društva koje uspješno rukovode ekonomskim, ekološkim i društvenim elementima od ostalih društava.¹¹²

¹¹² Ibid, str. 203

Tablica 1: Prikaz računovodstvenog okvira održivosti

PRIMJERI EKSTERNIH TROŠKOVA I KORISTI			
	ZA OKOLIŠ	ZA DRUŠTVO	EKONOMSKI
KUPCI	Ekološki troškovi ili koristi tijekom korištenja ili zbrinjavanja proizvoda	Etički, društveni i zdravstveni troškovi i koristi povezani s proizvodom	Višak koji kupci dobivaju iznad tržišne cijene proizvoda/usluge
DOBAVLJAČI	Utjecaj na okoliš povezan s proizvodnjom/kupnjom proizvoda/usluga	Etički, društveni i zdravstveni troškovi i koristi povezani s proizvodnjom kupljenih proizvoda/usluga	Stimulacija ekonomskog razvoja kroz lanac opskrbe
ZAPOSLENICI	Koristi ili rizici (ekološki) vezani uz radno mjesto	Društveni tokovi povezani s radnim mjestom (npr. neplaćeni prekovremeni sati) i koristi (npr. edukacija i razvoj zaposlenih)	Stvaranje novih radnih mjesta kroz učinak ekonomskog multiplikatora
ZAJEDNICA	Emisija, otpadne vode, te otpad na zemlji, u zraku i vodi (lokalni, regionalni, nacionalni i međunarodni)	Zdravstveni utjecaji na zajednicu; širi društveni utjecaj u slučaju zatvaranja proizvodnih pogona/smanjenja broja zaposlenih ...	Urbana i ruralna regeneracija, ulaganja u infrastrukturu
JAVNI SEKTOR	Ekološke koristi od ulaganja javnog sektora u zaštitu okoliša iz priljeva s naslova korporativnih poreza	Društvene koristi s naslova investicija javnog sektora u zdravstvene, edukativne i društvene programe (financirane sredstvima od korporativnih poreza)	Utjecaj na javni sektor primjenom učinka ekonomskog multiplikatora
INVESTITORI	Rizik za investitore od lošega korporativnog ugleda zbog nebrige o okolišu	Rizik investitora od lošeg korporativnog ugleda s naslova društvenih i ekoloških elemenata	Rizik za investitore od lošega korporativnog ekonomskog ugleda

Izvor: Osmanagić Bedenik, N. (2010.). Kontroling između profita i održivog razvoja. Zagreb: M.E.P., str. 203

4.2. Povijesni pregled računovodstva održivosti

Društveno i političko okruženje, kao i tehnološke i klimatske promjene utjecale su na razvoj poslovanja korporacije, a samim time i na njihov način izvještavanja. S industrijskom revolucijom početkom 19. stoljeća, porasla je briga poduzetnika o društvenoj odgovornosti i

brizi za zaposlenike odnosno prava žena i socijalnih nejednakosti zaposlenika, koja su postala središte korporativnog izvještavanja. Carroll i Buchholtz navode da su to prvi primjeri korporativne društvene odgovornosti i nefinancijskog izvješćivanja u europskim trgovačkim društvima: njemačke tvrtke su morale uskladiti svoje financijske izvještaje s društvenim izvješćima (njem. „Sozialbilanz“), Francuska je uvela zakon koji obvezuje velike korporacije za objavljivanjem društvenih izvješća u kojima je bilo potrebno opisati uvjete rada i obrazovanja zaposlenika, kao i politiku zaštite na radu.

Razvoj nefinancijskog izvještavanja tijekom prošlog stoljeća bio je odraz društvene i političke klime. Priroda nefinancijskog izvještavanja u kombinaciji s teškoćama mjerenja istih, stvorila je potrebu da se „tradicionalni“ način prikupljanja podataka zamijeni opisnim oblikom izvještavanja.

Društveno odgovorno poslovanje je poslovno ponašanje iznad zakonom zadanih okvira, a različito se definira u pojedinim državama: u SAD-u se govori o korporacijskoj filantropiji (corporate philanthropy; dio zarade se donira u dobrotvorne svrhe), u Velikoj Britaniji je riječ o korporacijskom građanstvu (corporate citizenship), dok je na europskom prostoru udomaćen pojam društveno odgovorno ponašanje (corporate social responsibility – CSR), a podrazumijeva aktivnosti od obostrane koristi za trgovačko društvo i zajednicu. Vrijednost koju donosi društveno odgovorno poslovanje je dugoročno.

U Velikoj Britaniji pokret poznat pod nazivom društvena revizija, rezultirao je prvim pokušajem standardizacije društvenog izvješćivanja kako bi izvješća o društvenoj odgovornosti korporativnih izvora bili koristan alat koji dionicima pružaju koristan i mjerljivi pokazatelj uspješnosti korporacije (Markota Vuković, 2016). Možemo zaključiti da je izazov mjerenja nefinancijskih pokazatelja uspješnosti korporacije zamijenio tradicionalni način prikupljanja podataka za potrebe narativnih (oblika) izvještaja.

Pitanje okoliša i prva izvješća o zaštiti okoliša pokazala su se važnima za korporacije kasnih 1990-tih s objavljenim člancima o onečišćenju i povezanosti istih s prirodnim katastrofama. Neke države su shvatile da određene industrije pretjerano zagađuju okoliš i donijele zakonske propise o zaštiti istoga. Neke od tih država su zemlje Skandinavije, SAD, Australija i zapadnoeuropske zemlje kao što su Njemačka, Velika Britanija i Nizozemska.

Navedeno je rezultiralo pojavom sustava upravljanja okolišem i porastom standarda i regulacije kao što su izvještaji EMAS, te ISO 14000 i AA1000, a što je rezultiralo porastom kvalitete i količine objavljenih podataka u izvještajima korporacija.

Kvalitetni podaci se mogu koristiti za usporedbe, praćenje i procjenu korporativnih uspjeha na području društvene i ekološke odgovornosti. Summit zemalja u Rio de Janeiru 1992. rezultirao je valom detaljnih korporativnih izvještaja s pitanjima okoliša. 10 godina nakon Summita u Rio-u je održan Rio+10 Summit u Johannesburgu 2002. godine na kojemu se smanjio broj izvještaja o okolišu, ali su se povećali zahtjevi o izvještavanju održivog razvoja, korporativne društvene odgovornosti i izvješća „triple bottom line“.

Pojam tripple bottom line (trobilančni pristup izvještavanja) predstavio je John Elkington (1998) kao koncept pružanja sveobuhvatnih informacija korporacije zainteresiranim dionicima. Njegova ideja je bila da financijski rezultat trgovačkih društva ne pruža dovoljno dobru informaciju o njihovom poslovanju zainteresiranim dionicima. Stoga je predložio da korporacije osim financijskih podataka objavljuju i nefinancijske informacije. U svojim radovima Elkington navodi da se pred nama nalazi promjena postojećih obrazaca stvaranja i distribucija bogatstva, koja će dovesti od intenzivne tehnološke, ekonomske i političke metamorfoze, a u konačnici razviti održivo globalno gospodarstvo.

Praktično promatrano, trobilančni pristup financijskom izvještavanju je izvještavanje koje, osim klasičnih financijskih pokazatelja, uključuje i ekološke i socijalne indikatore. Elkington je 1995. godine razvio tzv. 3P model – People, Planet and Profits – pristup vrednovanja ljudi, planeta i profita. Polazi se od osnovnog modela gdje „dolazi do pomaka od strane trgovačkih društva s naglaskom na proizvode na pojedinim prodajnim mjestima, na novi pristup gdje se izvođenje prati od „kolijevke do groba“ – odnosno od ekstrakcije sirovina pa sve do reciklaže proizvoda, odnosno njegova zbrinjavanja.¹¹³

2015. godine donesena je Direktiva 2014/95/EU. U većini europskih zemalja se za koncept nefinancijskog izvješćivanja koristila sljedeća terminologija: održivi razvoj, korporativna društvena odgovornost i trobilančni pristup izvješćivanja. Prema studiji ACCA (2013), 92% investitora se slaže da treba integrirati financijske i nefinancijske informacije, što postaje

¹¹³ Osmanagić Bedenik, N. et.al. (2010). Kontroling između profita i održivog razvoja. Zagreb: M.E.P., str. 195.

poslovni trend, jer se većina nefinancijskih informacija objavljuje zajedno s financijskim izvješćima (Soderstrom, 2013).

Najveći izazov predstavlja mjerenje i prikupljanje nefinancijskih podataka u poslovnim procesima i zemljopisnoj rasprostranjenosti. Sa suvremenim tehnološkim poboljšanjima, softverskim paketima, informacijskim sustavima i sustavima kontrole upravljanja, nefinancijska mjerenja (podatci) prve ulaze u računovodstveni sustava preko popularnog Balanced Scorecard, koji je uveden od strane Kaplan i Nortona (1966). Prema Otleyu (2003) računovodstveni sustavi više ne zanemaruju nefinancijsku dimenziju izvještavanja.

4.3. Pojam integriranog izvještavanja

Integrirano izvještavanje je kombinacija financijskih i nefinancijskih informacija namijenjenih prvenstveno dionicima. Ono predstavlja učinkovit alat upravljačkog nadzora jer potiče integrirano razmišljanje, te jača ugled i ukupnu uspješnost trgovačkog društva.¹¹⁴ Integrirani izvještaj je projekt/proizvod Međunarodnog vijeća za integrirano izvještavanje (engl. The International Integrated Reporting Council)¹¹⁵ kojim se nastoji podići razina kvalitete dostupnih informacija u svrhu zaštite dionika.

Države članice EU mogu birati žele li svoje izvještaje, financijsko i nefinancijsko, objaviti odvojeno uz godišnje izvješće ili potpuno samostalno.

U SAD-u su tri glavna čimbenika utjecala na integriranost podataka na području godišnjeg izvještavanja i društveno odgovornog poslovanja prateći pritom rast samog trgovačkog društva/korporacije. Najznačajniji je bio utjecaj investitora/dioničara za nefinancijskim izvještavanjem koji je primorao korporacije da počinju s objavom takvih izvještaja. Trgovačka

¹¹⁴ Vitezić N. i Petrić A.: Integrirano izvještavanje – koncept i utjecaj na uspješnost hrvatskih poduzeća. 18. Konferencija RiM – zbornik znanstvenih radova, stranica 203 - 214

¹¹⁵ Skraćeno IIRC. Inicijativa koja se zalaže za integrirano izvještavanje.

društva su zakonom obvezne objavljivati o utjecaju klimatskih promjena na poslovanje SEC-a¹¹⁶ (eng. Securities and Exchange Commission), jer je taj rizik postao sve očitiji.

Odbor za računovodstvo održivosti (SASB)¹¹⁷¹¹⁸ objavljuje standarde održivog računovodstva (za pojedine industrije) i usmjerava trgovačka društva koja objavljuju nefinancijske izvještaje koje podatke trebaju obvezno uključiti u svoje financijske izvještaje vezane o društveno odgovornom poslovanju. Svi navedeni čimbenici potaknuli su porast broja nefinancijskih izvještaja, a značajno su se povećala trgovačka društva koja objavljuju integrirane izvještaje.

Broj trgovačkih društva/korporacija koja svoje izvještaje označavaju kao integrirana u stalnom su porastu. Rezultati analize ukazuju da je 14% trgovačkih društva iz KPMG uzorka G250 i N100 u 2017. godini objavilo integrirane izvještaje. U 2015. godini je na taj način izvještavalo 11% iz N100 i 15% iz G250 uzorka, a 2/3 njih se poziva na okvire IIRC-a (engl. International Integrated Reporting council) vezano uz integrirano izvještavanje.

Porast integriranog izvještavanja se bilježi u Japanu, Brazilu, Meksiku i Španjolskoj. U Republici Hrvatskoj trgovačko društvo INA d.o.o. objavilo je 30.04.2018. godine svoje integrirano izvješće INA Grupe za 2017. godinu. Izvješće je objavljeno u skladno GRI standardima sa sektorskim dodatkom za naftu i plin.¹¹⁹

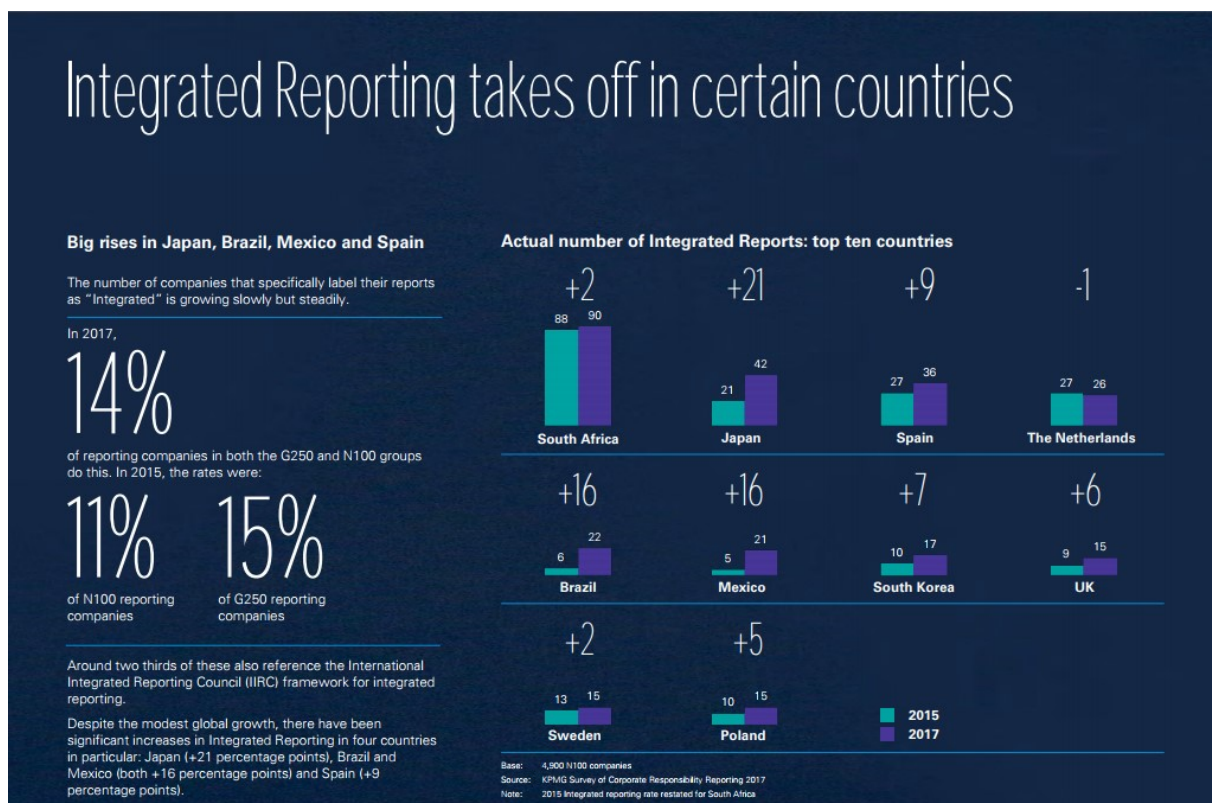
¹¹⁶ Komisija za vrijednosnice i burzu Sjedinjenih Američkih Država glavno je nadzorno i regulatorno tijelo za financije u SAD-u. Nadzire, regulira i određuje politiku trgovanja dionicama javno kotiranih trgovačkih društva i ostalih vrijednosnica.

¹¹⁷ Engl. Sustainability Accounting Standards Board. Osnovana 2011. godine kao neovisan Odbor za standarde računovodstva održivosti za privatni sektor. Posvećena je poticanju kvalitetne objave podataka o materijalnoj održivosti na tržištu kapitala za potrebe investitora. Ona razvija i održava standarde održivog razvoja za 79 industrija u 11 sektora.

¹¹⁸ SABS Foundation. URL: <https://www.sasb.org/contact/> (pristupljeno 22.01.2018.)

¹¹⁹ INA d.d.. URL: <https://www.ina.hr/odrzivi-razvoj/ina-i-odrzivost/izvjescivanje/9799> (pristupljeno 07.02.2019.)

Slika 8.: Prikaz integriranog izvještavanja u pojedinim zemljama

Izvor: KPMG. URL: <https://assets.kpmg.com/content/dam/kpmg/be/pdf/2017/kpmg-survey-of-corporate-responsibility-reporting-2017.pdf> (pristupljeno 22 01 2018)

5. PRIMJERI DOBRE PRAKSE NEFINANCIJSKOG IZVJEŠTAVANJA

Primjerima javno objavljenih nefinancijskih izvještaja četiri tuzemnih trgovačkih društva autor ovoga rada će ukazati na dobru praksu izrade istih. U Hrvatskoj postoji nekolicina trgovačkih društva koji svake godine objavljuju nefinancijske izvještaje. Većina njih prilikom izrade svoga izvještaja koristi GRI standarde u interakciji sa globalnim ciljevima održivog razvoja (SDG)^{120, 121}.

Slijedom navedenog kao primjer dobre prakse u nefinancijskom izvještavanju su odabrana trgovačka društva: INA d.d., Jadran Galenski laboratorij d.d., Zagrebački Holding d.o.o. i CEMEX Hrvatska d.d. a kao izvještajna godina 2017. godina, jer za vrijeme pisanja rada nisu objavljeni svi nefinancijski izvještaji za 2018. godinu.

5.1. Trgovačko društvo INA d.d.

INA – Industrija nafte d.d. osnovana je 1.1.1964. godine spajanjem Naftaplina (tvrtke za istraživanje i proizvodnju nafte i plina s rafinerijama u Rijeci i Sisku. 1990. godine postalo je trgovačko društvo u državnom vlasništvu, a 1993. godine dioničko društvo. Mađarskoj naftnoj kompaniji MOL 2003. godine prodano je 25% plus jedna dionica. Stjecanjem tog udjela MOL je postao Inin strateški partner, a INA d.d. je postala dijelom integriranog regionalnog partnerstva u industriji nafte i plina koji čine MOL, INA d.d., Sloznaft i MOL Petrochemicals (TVK).¹²²

INA d.d. ima vodeću ulogu u naftom poslovanju u Hrvatskoj te značajnu ulogu u istraživanju i proizvodnji nafte i plina u regiji, preradi i distribuciji nafte i njezinih derivata. INA Grupa je

¹²⁰ Novi globalni ciljevi, Sustainable Development Goals obuhvaćaju širi raspon izazova i međusobno povezanih gospodarskih, društvenih i ekoloških aspekata održivog razvoja. Ovaj sveobuhvatni razvojni program su prihvatile 193 zemlje članice UN-a, sa 17 globalnih i 169 specifičnih podciljeva koje daju smjernice za bolje poslovanje na putu prema boljem svijetu.

¹²¹ Tudor, G. et. al. (2018). Dobra Hrvatska, Društveno odgovorno poslovanje, Zagreb: M.E.P. d.o.o., str. 14

¹²² INA d.d.. URL:

https://www.ina.hr/UserDocsImages/dokumenti/INA_AR_2017_cro_30_4%20FINAL_link.pdf (pristupljeno 07.02.2019.)

srednje velika europska naftna kompanija s 10.782 zaposlenih i EBITDA u iznosu 3.215 miliona kuna.¹²³

Njezini najveći dioničari su naftna kompanija MOL i Republika Hrvatska, a manji dio dionica nalazi se u vlasništvu privatnih i institucionalnih investitora¹²⁴. Od 1.12.2006. godine Inine dionice su izlistane na Zagrebačkoj burzi.

INA upravlja regionalnom mrežom od 494 benzinskih postaja u Hrvatskoj¹²⁵ i susjednim zemljama. Osim stabilnih rezultata u prodaji goriva postignutih u 2017. godini, glavni naglasak usluga kupcima i maloprodaje bio je u poboljšanju segmenta negoriva i povećanju marže uvođenjem Fresh Cornera na maloprodajnim mjestima, gastro koncepta i daljnjim nadogradnjama robe široke potrošnje.¹²⁶

Kao društveno odgovorna kompanija koja je usmjerena prema održivom razvoju, INA d.d. je svojim kupcima ponudila novu „zelenu“ uslugu – prikupljanje otpadnog jestivog ulja na 30 odabranih maloprodajnih mjesta. Radi se o pilot projektu prikupljanja otpadnog jestivog ulja te će u idućih godinu dana INA d.d. ispitati kako tržište reagira na ovakvu mogućnost i donijeti odluku o nastavku projekta.^{127 128}

5.1.1. Poslovanje INA d.d.

U tablici je prikazano poslovanje trgovačkog društva INA d.d. u razdoblju od 6 godina (od 2012. – 2017. godine).

¹²³ INA d.d.. URL:

https://www.ina.hr/UserDocsImages/dokumenti/INA_AR_2017_cro_30_4%20FINAL_link.pdf (pristupljeno 07.02.2019.)

¹²⁴ Vlasnička struktura INA na dan 31.12.2017. je sljedeća: MOL 4.908.207 dionica (49,08%), Republika Hrvatska 4.483.552 dionice (44,84%) i institucionalni i privatni investitori 608.241 dionica (6,08%).

¹²⁵ 392 maloprodajne lokacije se nalaze u Republici Hrvatskoj te ostatak u susjednim državama (Bosni i Hercegovini, Sloveniji i Crnoj Gori). Od toga je 60 maloprodajnih mjesta u Hrvatskoj uključeno u model Partnerskog upravljanja.

¹²⁶ INA d.d.. URL:

https://www.ina.hr/UserDocsImages/dokumenti/INA_AR_2017_cro_30_4%20FINAL_link.pdf (pristupljeno 07.02.2019.)

¹²⁷ Šest mjeseci nakon uvođenja nove „zelene“ usluge na odabrana maloprodajna mjesta INAe, kupci i građani na njima su odložili prvu tonu otpadnog jestivog ulja. Radi se o prvoj toni takvoga ulja koje su u Hrvatskoj prikupila kućanstva te će ono, umjesto u dovodu i okolišu, završiti u recikliranju. Kućanstva, za razliku od restorana, nemaju zakonsku obvezu prikupljati otpadno jestivo ulje, a njegovim se recikliranjem pridonosi očuvanju okoliša.

¹²⁸ INA d.d.. URL: <https://www.ina.hr/press-centar/priopcenja-9769/priopcenja/ina-omogucila-recikliranje-prve-tone-otpadnog-jestivog-ulja-iz-kucanstva-u-hrvatskoj/16907> (pristupljeno 07.02.2019.)

Tablica br. 2. Kratki prikaz poslovanja INA d.d. kroz razdoblje od 6 godina

Godina	2012.	2013.	2014.	2015.	2016.	2017.
Broj zaposlenih (prosječan broj na temelju radnih sati)	8559	8401	8147	7605	4598	4225
Prosječna neto plaća (kn)	7.858	7.794	7.832	8.541	9.870	9.385
Ukupni prihodi (kn)	27.539.856.300	26.572.461.600	25.442.703.500	19.869.147.200	15.098.734.700	18.336.888.100
Neto dobit (kn)	1.323.177.400	-1.633.468.500	631.335.900	-1.202.448.600	160.021.200	1.424.695.400
EBITDA (kn)	3.606.560.300	243.274.900	1.966.809.100	881.676.100	2.507.387.200	3.432.406.000
Novostvorena vrijednost (kn)	3.060.341.092	1.338.528.524	1.473.363.775	1.764.060.870	2.039.234.102	2.717.997.308
Izvoz (kn)	9.216.306.100	8.324.125.800	7.685.525.900	6.290.765.000	5.461.284.500	7.321.791.300
Investicije u novu dugotrajnu imovinu (kn)	1.142.823.100	1.894.167.100	1.614.421.500	1.435.702.300	1.309.400	1.352.274.400
Potraživanje od kupaca (kratkotrajna) (kn)	1.103.160.700	1.290.754.000	1.399.487.900	1.176.175.900	1.315.050.500	1.118.131.600
Obveze prema dobavljačima (kratkoročne) (kn)	963.993.200	2.172.105.400	1.255.687.600	967.368.900	1.497.651.600	786.980.200

Izvor: Izradio autor na temelju izvora Poslovna Hrvatska

U svom integriranom izvještaju INA Grupa navodi da ima 10.782 zaposlenika, a usporedbom podataka iz Poslovne Hrvatske u Hrvatskoj je zaposleno svega 40% navedenog broja zaposlenih. Tablica također prikazuje pad broja zaposlenih koji se u periodu od 6 godina prepolovio.

U izvještaju za 2017. godinu prikazani su ključni financijski i operativni pokazatelji za 2016. i 2017. godinu poput neto prihoda od prodaje, EBITDA^{129,130} i dobiti. U razdoblju zaključno s

¹²⁹ EBITDA (eng. Earnings Before Interest Tax Depreciation and Amortization) ili dobit prije kamata, poreza i amortizacije je jedan od pokazatelja poslovne uspješnosti trgovačkog društva, koji uzima u obzir fiktivnu prirodu amortizacije kao računovodstvene kategorije. Naime, amortizacija je isključivo računovodstveni zahvat (knjiženje) i nema nikakvog učinka na novčane tokove trgovačkog društva. Zbog toga se amortizacija kod izračunavanja EBITDA dodaje nazad dobiti iz poslovanja (dobit prije kamata i poreza, EBIT).

Uz amortizaciju, EBITDA isto tako isključuje učinke financiranja, izvanrednih poslovnih događaja te drugih mogućih nenovčanih računovodstvenih knjiženja. Na taj način nam EBITDA pokazuje čistu („golu“) uspješnost poslovanja i služi kao dobar približak novčanom toku od poslovnih aktivnosti. Uz to, EBITDA je izuzetno dobar pokazatelj profitabilnosti, posebno u odnosu na relativno uspoređivanje sa drugim trgovačkim društvima u istoj

31.12.2017. godine, INA Grupa je uložila 90 miliona kuna u nematerijalnu imovinu. Utjecaj amortizacije na smanjenje knjigovodstvene vrijednosti iznosi 46 miliona kuna. U istom razdoblju je uložila 1.303 miliona kuna u nekretnine, postrojenja i opremu, gdje utjecaj amortizacije na smanjenje knjigovodstvene vrijednosti iznosi .1.753 miliona kuna.¹³¹

INA Grupa je u svim svojim djelatnostima realizirala povećanje prihoda od 20% kada se radi usporedba 2017. sa 2016. godinom. Ovaj porast doveo je do značajnog rasta EBITDA od čak 52% u odnosu na prethodnu godinu. U 2017. godini, na EBITDA su pozitivne utjecale jednokratne stavke u iznosu od 4 milijuna kuna, a odnosile su se na otpuštanje rezerviranja za poreze u Angoli, dok su na dobit iz osnovne djelatnosti pozitivno utjecale jednokratne stavke u ukupnom iznosu od 39 miliona kuna a odnosile su se na otpuštanje rezerviranja za poreze u Angoli, smanjenja vrijednosti imovine u Croscu te rezerviranja za obnovljive izvore; u 2016. godini, na EBITDA su negativno utjecale jednokratne stavke otpremnina i povezanih rezerviranja u iznosu od 315 miliona kuna.¹³²

Potraživanja od kupaca su smanjena za 12% što je uzrokovano boljom naplatom i zatvaranjem potraživanja, obveze prema dobavljačima smanjene su za 37% kao rezultat manjih obveza za uvezenu sirovu naftu i sirovine.

5.1.2. Nefinancijsko izvještavanje

INA d.d. već više od 20 godina objavljuje nefinancijsko izvješće, a prvo je objavljeno 1996. i 1997. godine s temom o zaštiti okoliša i pregleda utjecaja na okoliš. U 2002. godini su objavili nefinancijsko izvješće pod nazivom Izvješće o zaštiti okoliša, zdravlja i sigurnosti, a 2004. godine Socijalno izvješće sukladno smjernicama Globalne inicijative za Izvještavanje (GRI). U 2007. godini je izdano Izvješće o održivom razvoju prema metodologiji GRI G3, koja

djelatnosti. EBITDA se u velikoj mjeri koristi kao osnova za kreditnu analizu (ocjena sposobnosti trgovačkog društva da redovito ispunjava svoje financijske obveze.).

¹³⁰ Ekonomski rječnik. URL: <http://www.ekonomskirjecnik.com/definicije/dobit-prije-kamata-poreza-amortizacije-ebitda.html> (pristupljeno 19.02.2019)

¹³¹ Integrirani izvještaj INA Grupe za 2017. godinu, str. 63, INA d.d.. URL: https://www.ina.hr/UserDocsImages/dokumenti/INA_AR_2017_cro_30_4%20FINAL_link.pdf (pristupljeno 19.02.2019.)

¹³² Integrirani izvještaj za 2017. godinu, str. 58, INA d.d.. URL: https://www.ina.hr/UserDocsImages/dokumenti/INA_AR_2017_cro_30_4%20FINAL_link.pdf (pristupljeno 19.02.2019.)

obuhvaća teme o društvenom i okolišnom utjecaju. Prvo integrirano izvješće objavljuju 2015. godine, kao prvo takve vrste u Hrvatskoj.¹³³

U studenom 2017. godine njihov trud je prepoznat od strane povjerenstva na Green Frog Award natječaju Deloittea¹³⁴ na kojemu je njihovo godišnje izvješće za 2016. godinu dobilo nagradu za Najbolje izvješće održivosti u Hrvatskoj.

Integrirano godišnje izvješće INA Grupe za 2017. objavljeno je 30. travnja 2018. godine. Izvješće je pripremljeno sukladno novim GRI standardima u sržnoj opciji. Izvješće je prošlo uslugu potvrde materijalnosti Globalne inicijative za izvještavanje „Materiality Disclosures Services“, provedena je nezavisna revizija nefinancijskih pokazatelja o kojima se izvješćuje, a koji uključuju: potrošnju energije unutar organizacije, ukupno crpljenje vode po izvoru, izravne i neizravne emisije stakleničkih plinova, ukupna težina otpada prema vrsti i metodi odlaganja, vrste i stope ozljeda, profesionalnih bolesti, izgubljenih dana i izostanaka, te ukupan broj smrtnih slučajeva povezanih s nesrećama u radu. Na temelju provedenih procedura i pribavljenih dokaza, nezavisni revizori potvrdili su da je navedenih šest nefinancijskih indikatora, o kojima se izvješćuje u Godišnjem izvješću INA Grupe za 2017. godinu, pripremljeno u skladu s GRI Standardima.¹³⁵

INA d.d. je potpisnik Globalnog ugovora Ujedinjenih naroda (UN Global Compact – UN GC) od 2007. godine, te njihovo izvješće pokriva zahtjeve iz Priopćenja o napretku vezano s deset načela UN GC-a.¹³⁶

¹³³ INA d.d.. URL: <https://www.ina.hr/odrzivi-razvoj/ina-i-odrzivost/izvjescivanje/9799> (pristupljeno 07.02.2019.)

¹³⁴ Deloitte Hrvatska se već četvrtu godinu zaredom pridružuje projektu Green Frog Award, koji je krenuo 2001. godine na razini srednje Europe i u okviru kojeg Deloitte Srednja Europa dijeli nagradu Green Frog za najbolje izvješće o održivosti. Prošle je godine Green Frog Award 2017 osvojila INA d.d., pobijedivši na Deloitteovom natječaju za najbolje izvješće o održivosti u Hrvatskoj. S natječajem za Green Frog nagradu želi se otkriti, nagraditi i promaknuti trgovačko društvo koje izvještava o održivom razvoju, ali i potaknuti ostale da slijede njihov primjer. Deloitte d.o.o.. URL: https://www2.deloitte.com/hr/hr/pages/about-deloitte/articles/green_frog_2018.html (pristupljeno 19.02.2019.)

¹³⁵ INA d.d.. URL: <https://www.ina.hr/odrzivi-razvoj/ina-i-odrzivost/izvjescivanje/9799> (pristupljeno 07.02.2019.)

¹³⁶ INA d.d.. URL: https://www.ina.hr/UserDocsImages/dokumenti/INA_AR_2017_cro_30_4%20FINAL_link.pdf (pristupljeno 07.02.2019.)

Konačna struktura poglavlja o održivosti integriranog izvješća povezana je sa šest strateških područja održivog razvoja, a koji su definirani internim dokumentom Održivi razvoj u INA Grupi.

U svom izvještaju INA kao glavne dionike navodi: zaposlenike (i radničko vijeće), lokalne zajednice, vlast/zakonodavca (vladu), opću javnost, dioničare, izvođače radova, medije, kupce, kreatore javnog mišljenja (akademska zajednica), sindikate, financijske analitičare i upravu. S time da ih se grupira u primarne i sekundarne dionike. Međutim, kod poglavlja o pristupu materijalnosti u ključne dionike društva INA Grupa izdvaja: zaposlenike, ulagače, kupce, tijela vlasti i nevladine organizacije.

Krajem 2017. godine grupa je provela istraživanje o održivom razvoju za svoje zaposlenike. Cilj im je bio prikupiti informacije o razini informiranosti zaposlenika o održivom razvoju kako bi se buduće aktivnosti bolje usmjerile. Rezultati provedenog istraživanja ukazuju da je 2017. godine 720 djelatnika pristupilo istraživanju¹³⁷ odnosno 58% iz INA d.d., a 41% iz članica INA Grupe. Rezultat istraživanja je pokazao da je 50% osrednje upoznato s održivim razvojem dok ih samo 26% ima odlična saznanja o navedenome. Najvažnija materijalna pitanja detaljno su analizirana iz svih područja poslovanja INA-e koja su povezana s odgovarajućim objavama prema GRI standardima koja se nalaze u indeksu sadržaja GRI standarda na stranicama 160-163 Integriranog izvještaja.

Materijalne teme povezane su s odgovarajućim GRI objavama, a teme su vrednovane po važnosti njihova utjecaja unutar organizacije, izvan Grupe ili oboje te po svom potencijalnom utjecaju na INA-inu sposobnost provedbe strateških ciljeva, kao i utjecaju na procjene i odluke dionika. Važnost njihova utjecaja utvrđena je na temelju ključnih područja i programa održivosti INA Grupe, potencijalne financijske dobiti i gubitka, ozbiljnosti pojavljivanja te stupnja rizika i prilika, razini interesa dionika te važnosti za naftni i plinski sektor na globalom tržištu.¹³⁸

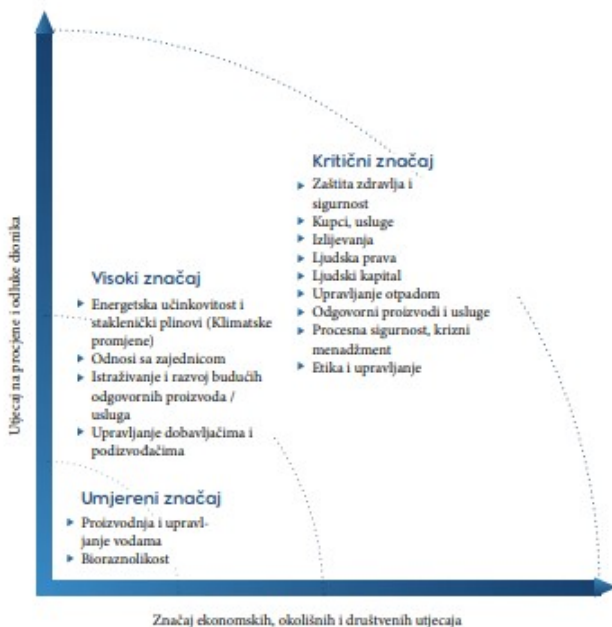
¹³⁷ Većina ispitanika su visokoobrazovani djelatnici s 11 do 20 godina rada u INI.

¹³⁸ INA d.d.. URL:

https://www.ina.hr/UserDocsImages/dokumenti/INA_AR_2017_cro_30_4%20FINAL_link.pdf (pristupljeno 19.02.2019.)

Slika br. 9. Matrica materijalnosti INA Grupe

MATRICA MATERIJALNOSTI

Izvor: Integrirano godišnje izvješće za 2017. godinu., str. 80

Po gore prikazanoj slici Matrice materijalnosti rezultate određivanja prioriteta je pregledalo rukovodstvo INA-e, a značajne teme podijeljene su u tri kategorije: kritičnog, visokog i umjerenog značaja.

Pod kritičnim značajem su navedene sljedeće teme: zaštita zdravlja i sigurnost, kupci i usluge, izlivanje, ljudska prava, ljudski kapital, upravljanje otpadom, odgovorni proizvodi i usluge, procesna sigurnost, krizni menadžment i etika i upravljanje.

U kategoriji kritičnog značaja je kao prva stavka navedena zaštita zdravlja i sigurnost djelatnika. Prema prikazanim podacima u integriranom izvještaju u 2017. godini nije zabilježen niti jedan smrtni slučaj, ali bilježe porast ozljeda na radu s izgubljenim radnima vremenom INA Grupe (zaposlenici i izvođači). Stopa ukupnih ozljeda ukazuje na trend porasta ozljeda na radu, naročito u maloprodaji, gdje je ustanovljeno da su pokliznuća i spotaknuća (na istoj visini) uzrok najčešćeg tipa ozljeda. U INA-i je pokrenut program prevencije pokliznuća, spoticanja i padova sa ciljem podizanja svijesti o važnosti sigurnosti i zaštite na radu, usredotočujući se na najčešće uzroke ozljeda na radu.

Pod temom izlivanja¹³⁹ u integriranom izvještaju je navedeno da su svjesni odziva u hitnim slučajevima te da kontinuirano rade na praćenju i izvješćivanju o izlivanju ugljikovodika u skladu s najboljim industrijskim praksama. U 2017. godine su zahvaljujući korektivnim i preventivnim mjerama imali značajna smanjenja troškova sanacija i volumena izlivanja ugljikovodika u odnosu na prethodnu godinu. U 2017. godini registrirano je 21 izlivanje s ukupnim volumenom ugljikovodika od 112,3 m³. Količina od 101,1 m³ povezana je s izlivanjem u Rafineriji nafte Rijeka koje se dogodilo krajem 2016. godine, ali je i dalje bilo aktivno početkom 2017. godine. Najčešći uzroci izlivanja su mehanički kvarovi, korozija, radne aktivnosti i aktivnosti treće strane.

Pod ljudskim kapitalom izdvajamo temu koja je navedena u integriranom izvještaju, a značajna je za budućnost svakog trgovačkog društva koje teži razvoju. Radi se o privlačenju zaposlenika. INA u svom izvještaju navodi da posljednjih sedam godina strateški planira, privlači i zapošljava mlade talente zbog predviđenih poslovnih potreba, te na taj način stvara vrhunske stručnjake na području nafte i plina. Postoji nekoliko programa za privlačenje i zapošljavanje mladih koji se kontinuirano provode. U vrijeme velikog odljeva mladih u potrazi za zaposlenjem u inozemstvo od velikog je značaja provođenja takvih programa te pozicioniranja trgovačkog društva kao pouzdanog i odgovornog poslodavca. INA u svojem izvješću navodi da je dobila Certifikat Poslodavac Partner za 2016/2017. godinu.

Na stranici broj 158 integriranog izvještaja objavljeno je GRI i O&GSS kazalo sadržaja i odnos s UN Global Compact načelima.

INA d.d. je svoj nefinancijski izvještaj verificirala odnosno zatražila dva nezavisna mišljenja od HRPSOR-a i izv. prof. dr. sc. Mislav Ante Omazić, Katedra za organizaciju i menadžment,

¹³⁹ Sve aktivnosti u naftnoj industriji predstavljaju potencijalni rizik za okoliš. Primaran rizik predstavlja nekontrolirano izlivanje nafte. U posljednjih nekoliko desetljeća ovom problemu posvećuje se sve veća pažnja i ulažu se značajna financijska sredstva što je rezultiralo znatno manjim brojem iznenadnih događaja. Prema Zakonu o sigurnosti pri obalnom istraživanju i eksploataciji ugljikovodika (NN 78/15) iznenadni događaj znači neželjeni, nenamjerni ili neočekivani događaj, ili slijed takvih događaja, koji ima za posljedicu situaciju koja može završiti velikom nesrećom, a koja uzrokuje ili će vjerojatno prouzročiti znatne nepovoljne učinke za okoliš i prirodu. Institut Ruđer Bošković, Centar za znanstvene informacije. URL: https://bib.irb.hr/datoteka/898246.Analiza_rizika_izlivanja_nafte_u_more_s_buaih_i_eksploatacijskih_platformi.pdf (pristupljeno 19.02.2019.)

Ekonomski fakultet u Zagrebu. Mišljenje se može pročitati u integriranom izvještaju za 2017. godinu na stranicama 156 i 157.¹⁴⁰

5.2. Trgovačko društvo CEMEX Hrvatska d.d.

CEMEX grupa je globalni proizvođač građevinskog materijala koji svoje proizvode i usluge nudi klijentima i zajednicama širom svijeta. Grupa je osnovana u Meksiku 1906. godine i izrasla u jednu od najvećih globalnih korporacija u toj industriji. Danas su strateški pozicionirani na gotovo svim kontinentima.

Trgovačko društvo CEMEX Hrvatska d.d. osnovano je 2005. godine preuzimanjem britanske RMC Grupe i Dalmacija cementa. CEMEX Hrvatska d.d. je od 2008. godine u 100% vlasništvu CEMEX Investments Limited. Tom akvizicijom postaje vodeći proizvođač cementa u regiji koja obuhvaća Republiku Hrvatsku, Bosnu i Hercegovinu te Crnu Goru.

CEMEX Hrvatska upravlja s tri tvornice cementa smještene u Kaštelima, Solinu i Klisu. Njihova osnovna djelatnost je proizvodnja i prodaja cementa, te su najveći proizvođač cementa na hrvatskom tržištu¹⁴¹. Njihov portfelj proizvoda također čine beton i agregati, a glavni konkurenti su Našice cement Nexe i Holcim Hrvatska.

U njihovu osnovnu poslovnu strategiju i svakodnevno poslovanje ugrađen je održivi razvoj prema kojemu slijede tri glavna pravca djelovanja:

1) Biti bolji u stvaranju vrijednosti

Povećanjem operativne učinkovitost kroz inovacije i suradnju sa ciljem razvijanja proizvodnih rješenja koje će zadovoljiti potrebe svijeta u uvjetima ograničenih resursa.

2) Držati pod kontrolom emisije CO₂ koje proizvode

Doprinos razvoju gospodarstva niskim emisijama CO₂ pomažući rješavanju problema klimatskih promjena

¹⁴⁰ INA d.d.. URL:

https://www.ina.hr/UserDocsImages/dokumenti/INA_AR_2017_cro_30_4%20FINAL_link.pdf (pristupljeno 26.02.2019.)

¹⁴¹ Njihov udio na hrvatskom tržištu u 2010 godini je bio 38%.

3) Uključiti dionike

Poticanje dugoročnih, pozitivnih odnosa s ključnim dionicima.¹⁴²

5.2.1. Poslovanje CEMEX Hrvatska d.d.

U tablici br. 2. prikazano je poslovanje trgovačkog društva CEMEX Hrvatska d.d. kroz razdoblje od 6 godina (2012. – 2017.).

Tablica br. 3. Kratki prikaz poslovanja CEMEX Hrvatska d.d. kroz razdoblje od 6 godina

Godina	2012.	2013.	2014.	2015.	2016.	2017.
Broj zaposlenih (prosječan broj na temelju radnih sati)	539	454	454	455	453	460
Prosječna neto plaća (kn)	8.679	9.326	9.421	9.888	9.814	9.308
Ukupni prihodi (kn)	736.954.500	777.907.700	769.134.700	832.079.300	661.997.800	729.235.900
Neto dobit (kn)	-28.472.400	29.583.000	30.721.300	48.149.600	33.822.200	-7.382.900
EBITDA (kn)	17.424.600	77.919.100	66.902.700	110.984.600	48.742.400	42.837.400
Novostvorena vrijednost (kn)	96.356.537	124.899.056	125.529.108	166.380.152	127.665.211	89.957.599
Izvoz (kn)	320.924.900	466.977.300	464.340.400	495.234.700	346.595.300	438.230.000
Investicije u novu dugotrajnu imovinu (kn)	36.488.300	31.313.800	32.640.600	31.668.100	27.782.500	30.840.300
Potraživanje od kupaca (kratkotrajna) (kn)	74.196.700	50.057.300	24.924.200	23.899.700	20.549.600	20.896.200
Obveze prema dobavljačima (kratkoročne) (kn)	114.114.900	134.468.800	131.885.700	115.137.500	127.799.000	162.454.500

Izvor: Izradio autor na temelju izvora Poslovna Hrvatska¹⁴³

CEMEX Hrvatska je u 2017. godini ostvarila prihod s povećanjem od 21,5% u odnosu na prethodnu godinu. Gubitak poslovanja ostvaren je zbog porasta cijena glavnih energenata. Prodane količine cementa na domaćem i regionalnim tržištima su veće za 25,8% u 2017. godini u odnosu na prethodnu, što je utjecalo i na rast prihoda. Izvoz je porastao za 31,6% u odnosu na prethodno razdoblje.

¹⁴² CEMEX Hrvatska d.d.. URL: <http://www.cemex.hr/naspristup.aspx> (pristupljeno 12.11.2017.)

¹⁴³ Poslovna Hrvatska. URL: <https://nova.poslovna.hr/subjekti.aspx?show=350565&tab=poslovanje> (pristupljeno 23.02.2019.).

U 2017. godini potrošnja petrol koksa i ugljena kao primarnog goriva u ukupnoj potrošnji goriva je bila 98% odnosno gotovo na istoj razini kao u 2016. godini. Kroz upotrebu petrol koksa u odnosu na druga skuplja goriva CEMEX Hrvatska i dalje radi na ublažavanju globalnog rasta cijena energenata.¹⁴⁴

Nastavkom rada na projektima koji doprinose očuvanju okoliša, unapređenju operacija i ulaganjem u edukaciju zaposlenika, Društvo sustavno provodi politiku održivog poslovanja i dokazuje da je spremno razvijati suživot sa sredinom u kojoj posluje.

U sljedećim poslovnim godinama planirani su daljnji razvoj i plasman novih proizvoda, smanjenje emisije CO₂, poboljšanje energetske efikasnosti i optimizacije procesa proizvodnje kako bi osigurali prodaju na vrlo konkurentnim prekomorskim tržištima.¹⁴⁵

5.2.2. Nefinancijsko izvještavanje

Dioničko društvo CEMEX nije obveznik nefinancijskog izvještavanja, ali redovito svake dvije godine objavljuje svoj izvještaj. Posljednji su objavili pod nazivom Izvještaj o održivom razvoju za razdoblje 2015. i 2016. godine.

U svom višegodišnjem izvještavanju CEMEX je zaprimio u izvještajnom razdoblju objavljenog nefinancijskog izvještaja dvije nagrade za održivost: Indeks DOP u kategoriji odgovorni odnosi sa zajednicom u 2015. godini i odgovorne politike i prakse u radnoj okolini u 2016. godini. u organizaciji HGK-a i HPSOR-a. Nagradu DOP za sve predstavlja primjer dobre prakse DOP-a u 2016. godini za primjenu načela društveno odgovornog poslovanja velikih trgovačkih društva u kategoriji: briga za zaposlenike.

U svom izvještavanju CEMEX Hrvatska slijedi smjernice Globalne inicijative za izvještavanje o održivosti. Posljednji objavljeni izvještaj je pisan po smjernicama G4. Potpisnici su sporazuma UN Global Compact od 2007. godine., a CEMEX Hrvatska se obvezala izvještavati o napretku u pridržavanju 10 načela poslovanja koje ova organizacija propisuje. CEMEX Hrvatska je jedan od osnivača Hrvatskog poslovnog savjeta za održivi razvoj

¹⁴⁴ Godišnje izvješće 2017 za CEMEX Hrvatska d.d.

¹⁴⁵ Revizorsko izvješće 2017 za CEMEX Hrvatska d.d.

(HRPSOR) i posluje u skladu s njegovim smjernicama. Naglasak u ovom izvještaju stavljen je predanosti i ciljevima održivosti Ujedinjenih naroda do 2030. godine.¹⁴⁶

Prikazana matrica materijalnosti ukazuje na najvažnije teme za CEMEX i njihove dionike. Važan im je dijalog sa dionicima među kojima se nalaze: zaposlenici, kupci, dobavljači, investitori, sveučilište¹⁴⁷, vlada i donositelji odluka u lokalnoj zajednici kako bi omogućili da se njihovi prioriteti poklapaju s onima dionika. Više od 11.000 interesno-utjecajnih skupina sudjelovalo je u poslanoj anketi koja je prevedena na sedam jezika. Zaprimito je oko 1.500 odgovora kojima su definirali i adaptirali matricu materijalnosti.

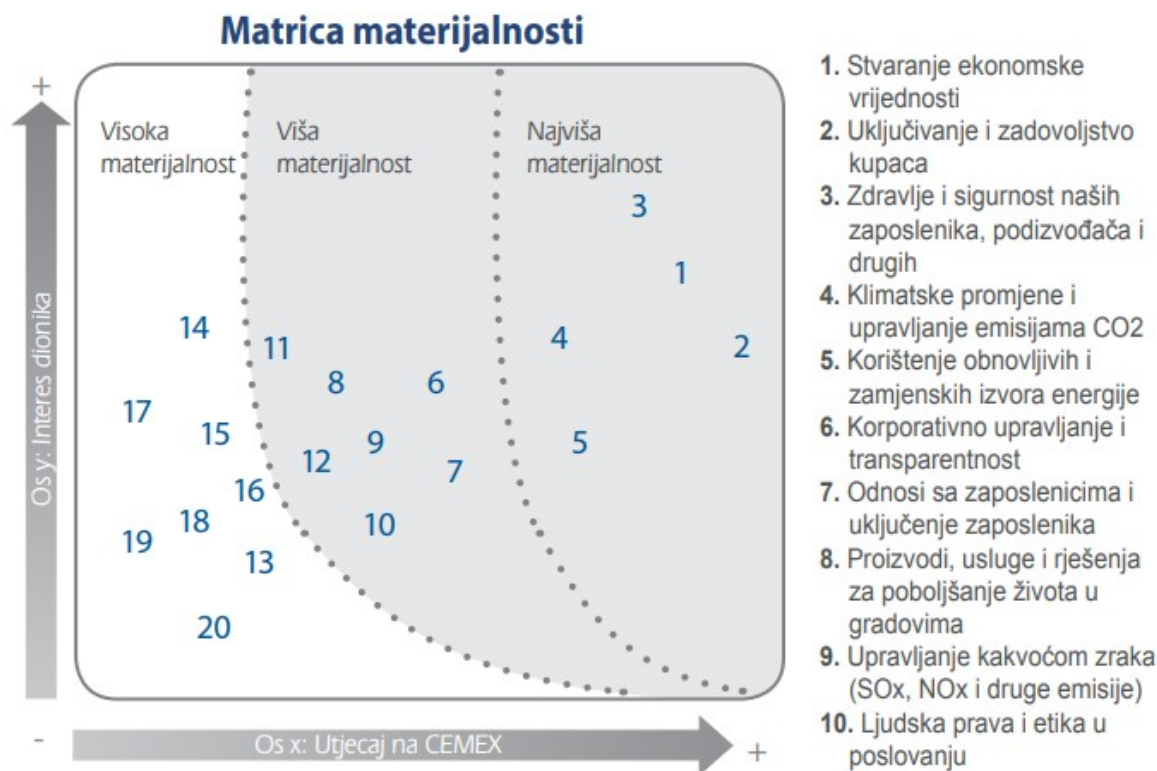
Rezultati četiri glavnih interesno-utjecajnih skupina: zaposlenika, kupaca, dobavljača i zajednice, iskorišteni su za kreiranje okomite osi matrice materijalnosti. Rezultati ankete CEMEX-ovih direktora i menadžera analizirani su kao cjelina i iskorišteni za konstruiranje horizontalne osi matrice. Analiza je prepoznala 20 najvažnijih tema vezanih uz održivost, koje su raspoređene u 3 kategorije: visoka, viša i najviša materijalnost.

¹⁴⁶ CEMEX Hrvatska d.d.. URL:

<https://www.cemex.hr/documents/47380066/47381608/CEMEX+Izvje%C5%A1taj+o+odr%C5%BEivom+razvoju+2015.+2016..pdf/0e48b062-cb66-7693-a3f7-42ec27bde9b0> (pristupljeno 25.02.2019.)

¹⁴⁷ Suradnja s akademskom zajednicom je za CEMEX važna zbog želje da doprinose odgoju i obrazovanju budućih stručnjaka od kojih će možda pojedini i postati dio njihovog tima. Cilj im je prenijeti pozitivno iskustvo o funkcioniranju proizvodnje na načelima održivog razvoja. Stoga redovito ugošćuju mlade snage u svojim pogonima, od školske djece do budućih stručnjaka u građevini, arhitekturi, oblikovanju materijala, zaštiti okoliša, upravljanju ljudskim potencijalima i mnogim drugim stručnim i znanstvenim područjima.

Slika br. 10: Matrica materijalnosti CEMEX Hrvatska

Izvor: Izvještaj o održivom razvoju za 2015. i 2016. CEMEX Hrvatska, str. 12¹⁴⁸

Visoki utjecaj u izvještaju ima društvena kategorija u kojemu je navedeno da je CEMEX Hrvatska donirala 3,1 milijun kuna kojima je potpomognuto više od 170 domaćih projekata i inicijativa. U 2016. godini odazvali su se pozivu mjesnog odbora Vranjić za pomoć pri uređenju plaže na Kosici. Suradnja s mjesnim odborom na uređenju plaže nastavak je već započetog projekta iz 2015. godine.

U izvještajnom razdoblju CEMEX je uložio oko 840 tisuća kn u projekte praćenja emisija i kvalitete zraka. Društvo je predano smanjenju okolišnog otiska što postiže praćenjem većih i manjih emisija, poboljšanjem mjernih metoda, prilagodbom novim i strožim regulativama emisija u zrak, ulaganjem u skladu s njima i provođenjem potrebnih obuka.

¹⁴⁸ CEMEX Hrvatska d.d.. URL: <https://www.cemex.hr/documents/47380066/47381608/CEMEX+Izvje%C5%A1taj+o+odr%C5%BEivom+razvoju+2015.+2016..pdf/0e48b062-eb66-7693-a3f7-42ec27bde9b0> (pristupljeno 25.02.2019.)

CEMEX je posvećen zdravlju i sigurnosti svojih djelatnika, kooperanata, posjetitelja, kupaca i lokalne zajednice u kojoj posluje. Ta posvećenost je dokumentirana u Politici zdravlja i sigurnosti. Kontinuirano se radi na postizanju krajnjeg cilja – nula ozljeda na radu zauvijek ili „Zero 4 Life“. Tijekom izvještajnog razdoblja zabilježene su tri teže ozljede na radu kod svojih djelatnika. Stopa bolovanja je smanjena sa 2,1% na 2,0% u 2016. godini u odnosu na prethodno razdoblje.

Na stranicama 68 – 70 prikazani su pokazatelji održivosti (ekonomski, okolišni, radni odnosi i dostojan rad, ljudska prava, društvo i odgovornost za proizvod).¹⁴⁹

Iako je CEMEX Hrvatska član i jedan od osnivača HRPSOR-a njezin posljednji objavljeni nefinancijski izvještaj nije verificiran od treće strane.

5.3. Trgovačko društvo Zagrebački Holding d.o.o.

Zagrebački Holding d.o.o. osnovan je 2006. godine prema Zakonu o trgovačkim društvima i u 100% vlasništvu Grada Zagreba. Nastao je prijenosom poslovnih udjela 22 trgovačka društva u vlasništvu Grada Zagreba na trgovačko društvo Gradsko komunalno gospodarstvo d.o.o., koje preuzima ulogu holdinga. Godine 2007. mijenja ime u Zagrebački holding d.o.o. Nakon daljnjih statusnih promjena društvo danas ima 16 podružnica, te je vlasnik 8 povezanih društava i jedne ustanove, koji zajedno čine grupu.

Sama djelatnost društva grupirana je u tri poslovna područja:

- Komunalna djelatnost (usluge održavanja čistoće, odlaganje komunalnog otpada, održavanje javnih površina, održavanje nerazvrstanih cesta, tržnice na malo, održavanje groblja i krematorija),
- Prometna djelatnost (usluge prijevoza putnika u javnom prometu i organizacija prometa),

¹⁴⁹ CEMEX Hrvatska d.d. URL:

<https://www.cemex.hr/documents/47380066/47381608/CEMEX+Izvje%C5%A1taj+o+odr%C5%BEivom+razvoju+2015.+2016..pdf/0e48b062-cb66-7693-a3f7-42ec27bde9b0> (pristupljeno 25.02.2019)

- Tržišna djelatnost (usluge autobusnog kolodvora, organizaciju putovanja, odmora djece i mladih, ugostiteljstvo i turizam, skladištenje, čuvanje robe, parkiranje teretnih vozila i usluge slobodne zone Zagreb, organizaciju sajmova i kongresa, građenje, projektiranje i nadzor te drugo).

5.3.1. Poslovanje Zagrebački Holding d.o.o.

U tablici br. 3. prikazano je poslovanje trgovačkog društva Zagrebački Holding d.o.o. kroz razdoblje od 6 godina (2012. – 2017.).

Tablica br. 4. Kratki prikaz poslovanja Zagrebački Holding d.o.o. kroz razdoblje od 6 godina

Godina	2012.	2013.	2014.	2015.	2016.	2017.
Broj zaposlenih (prosječan broj na temelju radnih sati)	11.623	11.359	8.435	8.008	8.081	8510
Prosječna neto plaća (kn)	6.641	6.787	6.758	6.922	7.236	7.210
Ukupni prihodi (kn)	3.841.994.800	4.620.821.400	3.302.780.900	3.238.250.200	3.352.692.400	3.468.703.500
Neto dobit (kn)	-364.913.100	2.034.000	17.303.200	60.961.100	65.443.200	55.613.300
EBITDA (kn)	463.470.900	887.604.800	630.456.000	604.719.600	587.952.800	575.853.600
Novostvorena vrijednost (kn)	1.550.074.985	1.555.797.003	1.177.513.925	1.275.510.568	1.358.689.291	1.367.829.942
Izvoz (kn)	3.084.400	2.195.000	1.220.600	952.400	0	0
Investicije u novu dugotrajnu imovinu (kn)	269.367.500	482.889.000	60.705.300	126.381.200	54.923.200	384.813.600
Potraživanje od kupaca (kratkotrajna) (kn)	704.014.200	207.528.800	183.790.100	140.780.200	167.152.000	122.719.100
Obveze prema dobavljačima (kratkoročne) (kn)	840.538.800	208.279.000	188.129.400	146.800.500	207.891.300	196.169.200

Izvor: Izradio autor na temelju izvora Poslovna Hrvatska¹⁵⁰

Na dan 31.12.2017. Zagrebački holding d.o.o. je zapošljavao 8.825 radnika, što predstavlja povećanje broja zaposlenih u odnosu na prethodnu godinu. U ukupnom broju zaposleno je 19%

¹⁵⁰ Poslovna Hrvatska. URL: <https://nova.poslovna.hr/subjekti.aspx?show=350565&tab=poslovanje> (pristupljeno 12.11.2017).

žena od kojih se 63% nalazi na upravljačkim pozicijama. U 2017. godini je bilo zaposleno 346 osoba s invaliditetom.

Društvo je za 2017. godinu ostvarilo dobit nakon oporezivanja od 55.613 tisuća kn i ista, u odnosu na rezultat prethodne godine, predstavlja slabiji rezultat poslovanja za vrijednost od 9.830 tisuća kn. Ukupni prihodi od prodaje u 2017. su za 4,8% manji u odnosu na prethodno razdoblje radi manje ostvarenih prihoda iz segmenta prijevoza putnika, upravljanja i održavanja javnih cesta, gradnje i upravljanje projektima i održavanja čistoće i odvoza otpada. Povećanje prihoda holding bilježi u segmentima uređivanja i održavanja zelenih površina i parkiranja.

Za Zagrebački holding d.o.o. je 2017. godina bila godina velikih ulaganja u komunalnu i prometnu infrastrukturu, uspješno su završili proces financijskog restrukturiranja i unaprijedili kvalitetu svojih usluga vodeći računa o društvenim, ekonomskim i ekološkim aspektima svoga poslovanja.

Događaj koji je s financijske strane posebno obilježio promatranu godinu je zatvaranje dugogodišnjeg razdoblja zaduženja na inozemnom tržištu kapitala, otplatom euro-obveznica izdanih 2007. godine. Sredstva su prikupljena izdanjem sedmogodišnjih kunskih obveznica na domaćem tržištu kapitala osiguranih jamstvom Grada Zagreba, ali po povoljnijim uvjetima nego što je bilo prijašnje zaduženje na stranom tržištu kapitala. Domaće kunske izdanje obveznica obavljeno je u dvije tranše čiji je interes domaćih investitora značajno nadmašio visinu izdanja.

Međunarodna agencija Moody's je u ožujku 2017. godine objavila kreditni rejting Zagrebačkog holdinga iz negativnog u stabilan, zbog smanjenja kreditne zaduženosti u stranoj valuti, refinanciranja obveznica, stabilnosti financijskog poslovanja i likvidnosti. U svibnju je Moody's povećao ocjenu Zagrebačkog holdinga sa Ba₃ na Ba₂ sa stabilnim izgledima.¹⁵¹

U duhu ovoga rada ne može se preskočiti objava primjera uštede Zagrebačkog holdinga uz pozitivan učinak na okoliš. Reciklažom građevinskog otpada, podružnica Zagrebačke ceste u

¹⁵¹ Zagrebački holding d.o.o.. URL:

https://www.zgh.hr/UserDocsImages/Marketing/DOP/zagrebacki_holding_izvjesce_o_odrzivosti_2017_HR_spread.pdf (pristupljeno 25.02.2019.)

2017. godini proizvela je 140.502,40 tona recikliranog agregata, koji je zadovoljavajuće kakvoće uz pozitivan učinak na okoliš i štednju prirodnih resursa. Istovremeno je u asfaltnom postrojenju u Rakitju proizvedeno 31.200 tona asfaltnih mješavina koje u sebi sadrže reciklirani materijal, čime je realizirana ušteda na troškovima utrošenih sirovina i materijala, a smanjeni su troškovi zbrinjavanja frezane mase.¹⁵²

5.3.2. *Nefinancijsko izvještavanje*

Nefinancijski izvještaj za 2017. godinu objavljen je na službenoj web stranici¹⁵³ Zagrebačkog holdinga pod nazivom Izvješće o održivosti. U pripremi je sudjelovao radni tim stručne službe Direkcije i svih članica Grupe Zagrebački holding, a kao savjetnike su koristili usluge Hauska & Partner.

Zagrebački holding proširio je popis dionika čime su omogućili točniju identifikaciju pojedinačnih i skupnih utjecaja Grupe. Velikim dijelom se radi o korisnicima usluga, vlasnik društva (Grad Zagreb), zaposlenici, sindikati, regulatori i partneri u različitim projektima, udruge civilnog sektora i mediji. Njihovo mišljenje ključno je za nesmetano unapređenje procesa održivog razvoja. U prepoznavanju i određivanju materijalnih tema u obzir su uzimana i mišljenja iskazana u različitim postupcima uključivanja dionika u izvještajnom razdoblju.¹⁵⁴

Prilikom određivanja materijalnih tema za 2017. godinu obuhvaćeno je nekoliko faza savjetovanja i zajedničkog rada izvještajnog tima. Identificiranje ključnih utjecaja za Zagrebački holding je predstavljao proces koji je obuhvatio više od 50 članova izvještajnog tima uz strateško vodstvo same Uprave. Proširenjem popisa dionika omogućeno je cjelovito sagledavanje materijalnih utjecaja i preciznija identifikacija utjecaja Zagrebačkog holdinga na okolinu i održivost poslovanja. Na zajedničkim radionicama su prepoznate teme i specifična pitanja u okviru pet područja utjecaja: gospodarstva, tržišta, radne okoline, okoliša i društva.

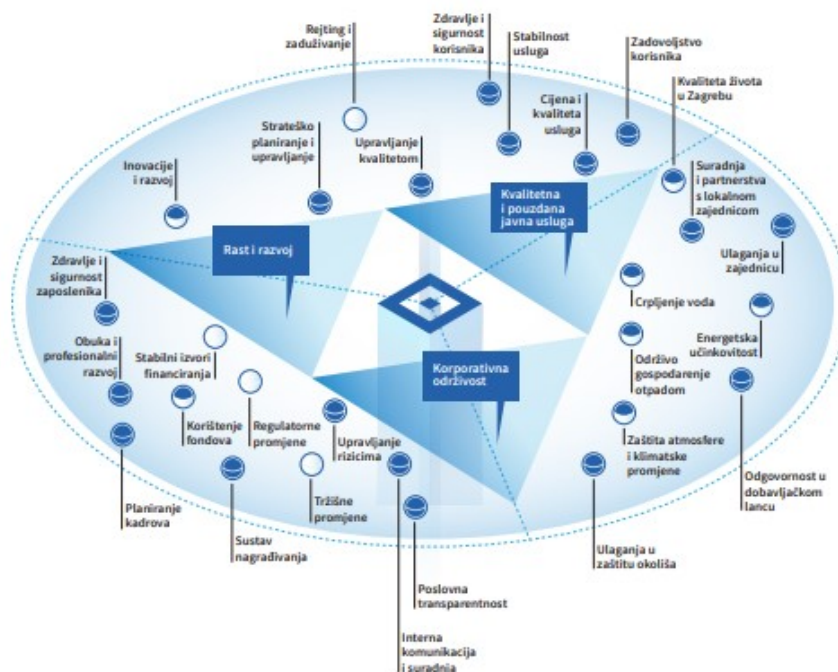
¹⁵² Zagrebački holding d.o.o.. URL: https://www.zgh.hr/UserDocsImages/Obveznice%202017/Godisnje_izvjesce_DOO_2017.pdf (pristupljeno 25.02.2019.)

¹⁵³ Zagrebački holding d.o.o.. URL: www.zgh.hr

¹⁵⁴ Zagrebački holding d.o.o.. URL: https://www.zgh.hr/UserDocsImages/Marketing/DOP/zagrebacki_holding_izvjesce_o_odrzivosti_2017_HR_spread.pdf (pristupljeno 25.02.2019.)

Unutar tih područja su razrađene pojedinačne teme poput financijske stabilnosti, različitih kulturnih utjecaja, ulaganja u profesionalni razvoj, suradnja s korisnicima usluga Zagrebačkog holdinga, transparentnost poslovanja i utjecaj u lancu vrijednosti. Različitim dijaloškim tehnikama prepoznata su 31 ključna pitanja, njihove granice i mjesto utjecaja.¹⁵⁵

Slika br. 11.: Matrica materijalnosti

Izvor: Izvješće o održivosti Zagrebački Holding str. 29¹⁵⁶

Matrica materijalnosti prikazuje najvažnije utjecaje na održivost poslovanja Zagrebačkog holdinga koji je trodimenzionalno položen oko osnovnih stupova poslovne strategije organizacije. Obuhvaćeni su bitni tržišni, gospodarski, unutar-organizacijski, društveni i okolišni utjecaji za Zagrebački holding. Utjecaji istaknuti punim krugom prikazuju utjecaje koji su prvenstveno smješteni unutar organizacije i njima Zagrebački holding aktivno upravlja. Prazni krugovi prikazuju utjecaje koji se nalaze izvan samog holdinga. Polupuni krugovi

¹⁵⁵ Zagrebački holding d.o.o.. URL: https://www.zgh.hr/UserDocsImages/Marketing/DOP/zagrebacki_holding_izvjesce_o_odrzivosti_2017_HR_spread.pdf (pristupljeno 25.02.2019.)

¹⁵⁶ Zagrebački holding d.o.o.. URL: https://www.zgh.hr/UserDocsImages/Marketing/DOP/zagrebacki_holding_izvjesce_o_odrzivosti_2017_HR_spread.pdf (pristupljeno 24.02.2019.)

ukazuju na utjecaje koje se nalaze i unutar i izvan samog trgovačkog društva. Važniji utjecaju nalaze se bliže središtu prikaza.¹⁵⁷

Kako se Zagrebački holding u Gradu Zagrebu bavi djelatnostima koji su jedinstveni i imaju monopolistički položaj promatrani su kroz povećalo od strane korisnika svojih usluga kao i nadzornih organa. U samom izvještaju nije jasno definiran lanac nabave odnosno da surađuju s dobavljačima na način da se uključuju u postupke prethodnog savjetovanja sukladno Zakonu o javnoj nabavi¹⁵⁸. Od kapitalnih projekata naglašavaju projekt rekonstrukcije kompleksa Kliničke bolnice „Sveti Duh“, izgradnja sportske dvorane u srednjoj školi Jelkovec, započetu izgradnju osnovne škole Hrvatski Leskovac i otvorenje Tehnološkog parka na Zagrebačkom velesajmu kao potpora „StartUp“ trgovačkim društvima.

Prava i položaj djelatnika u Zagrebačkom holdingu jasno su definirana postojanjem kolektivnog ugovora. U svom izvještaju naglašavaju da ne toleriraju niti jedan oblik diskriminacije, te se korporativna kultura gradi na načelima jednakosti, uključivosti i ravnopravnosti. Na razini holdinga djeluje 26 sindikata s kojima se održavaju redoviti sastanci i uključuje ih se u donošenje odluka i suodlučivanja kroz postupke savjetovanja. Od svibnja 2017. godine provodi se zapošljavanje prema posebnoj uputi Uprave društva, te se prilikom svakog zapošljavanja poštuju etička načela koja isključuju diskriminaciju u bilo kojem obliku. Prema navedenoj uputi na njihovoj web stranici se objavljuju javni pozivi za slobodna radna mjesta.

Zdravlje i sigurnost djelatnika uređeni su temeljnim kolektivnim ugovorom. U izvještajnom razdoblju zabilježeno je ukupno 307 ozljeda na radu, a njih 44 karakterizirane su kao teže ozljede na radu. U ovom izvještaju ne postoji evidencija broja izgubljenih dana i sati nastali kao posljedica ozljede na radu, ali će se to uzeti u obzir za sljedeći izvještaj.

¹⁵⁷ Zagrebački holding d.o.o.. URL:

https://www.zgh.hr/UserDocsImages/Marketing/DOP/zagrebacki_holding_izvjesce_o_odrzivosti_2017_HR_spread.pdf (pristupljeno 25.02.2019)

¹⁵⁸¹⁵⁸ Iznos ugovorene nabave za Grupu Zagrebački holding iznosi 1.710.050.111 kn. Prema novom Zakonu o javnoj nabavi, kriterij za odabir ponude je ekonomski najpovoljnija ponuda, te cijena ostaje kriterij za odabir najbolji ponuditelja uz odgovarajuće dodatne kriterije koje propisuje sam naručitelj. Cijena može činiti maksimalno 90% ukupne strukture pojedinih kriterija.

Zagrebački holding nema jedinstven program za cijelo životno učenje, ali rade na procesu obrazovanja i ulaganja u edukaciju djelatnika. Način upućivanja djelatnika na obrazovni program uredili su Pravilnikom o izobrazbi radnika Zagrebačkog holdinga d.o.o. od rujna 2008. godine.¹⁵⁹

Na stranicama 138 – 141 se nalazi kazalo GRI standarda. U samom kazalu je navedeno da se na stranici 137 nalazi vanjska verifikacija. Međutim na toj stranici se nalazi podatak kako se radi o drugom izdanom nefinancijskom izvještaju koje je izrađeno prema sržnoj verziji GRI-a standarda. Ne postoji podatak da je bilo koja treća strana verificirala navedeni izvještaj. Revizorska kuća BDO¹⁶⁰ u svom revizorskom izvještaju navodi sljedeći tekst: „Skrećemo pozornost na bilješku 3. Godišnjeg izvješća za 2017. godinu Društva u kojoj je sukladno točki (b) stavka 8. članka 21.a ZOR-a navedena mrežna stranica na kojoj će biti objavljeno zasebno nefinancijsko izvješće Društva najkasnije 6 mjeseci od datuma bilance. Naše mišljenje nije modificirano u vezi s tim pitanjem.“¹⁶¹

5.4. Trgovačko društvo JADRAN GALENSKI LABORATORIJ d.d.

Jadran Galenski Laboratorij d.d. (u daljnjem tekstu JGL) osnovan je 1991. godine kao prvo potpuno privatno farmaceutsko dioničko društvo u Hrvatskoj za koje se vjerovalo da će vremenom rasti i postati međunarodno trgovačko društvo koje će svoje poslovanje proširiti i izvan granica Hrvatske. Ključno je bilo okupiti i motivirati ljude, te stvoriti tim za velike izazove. Njihov uspjeh je započeo proizvodnjom generičkih lijekova u kategoriji esencijalnih lijekova, gdje se radi o lijekovima malih serija koji velikim farmaceutskim industrijama nisu bili zanimljivi zbog neisplativosti.

Dodatni iskorak za daljnji rast i razvoj učinjen je izlaskom iz lokalnih okvira na području Hrvatske i širenjem poslovanja u Sloveniji, Bosni i Hercegovine, Makedoniji i Srbiji.

¹⁵⁹ Zagrebački holding d.o.o.. URL:

https://www.zgh.hr/UserDocsImages/Marketing/DOP/zagrebacki_holding_izvjesce_o_odrzivosti_2017_HR_spread.pdf (pristupljeno 29.02.2019.)

¹⁶⁰ BDO Croatia d.o.o., Trg J. F. Kennedy 6b, Zagreb

¹⁶¹ Zagrebački holding d.o.o.. URL:

https://www.zgh.hr/UserDocsImages/Obveznice%202017/Godisnje_izvjesce_DOO_2017.pdf, str. 80 (pristupljeno 25.02.2019.)

Međutim, kao ključna strateška odluka za njihovo poslovanje je bilo pokretanje operacija na tržištu Rusije, Ukrajine, Bjelorusije i Kazahstana. Razvoj JGL-a dogodio se isključivo razvojem novih proizvoda i osvajanjem novih tržišta.¹⁶² Sustavno se ulaže u znanje i razvoj djelatnika, novih proizvoda i odnosa s kupcima, kao i investicijama u tehnologiju za proizvodnju i kontrolu lijekova. Njihovim portfeljem dominiraju vlastiti proizvodi koji su razvijeni, registrirani i proizvedeni u JGL-ovim pogonima.

Krajem 2017. godine istekao je mandat četiri izvršna direktora, od kojih je jedan bio glavni izvršni direktor, te je promijenjen model monističkog upravljanja koji podrazumijeva samo jednog izvršnog direktora.

5.4.1. Poslovanje Jadran Galenski Laboratorij d.d.

U tablici br. 4. prikazano je poslovanje trgovačkog društva JGL d.d. kroz razdoblje od 6 godina (2012. – 2017.).

Tablica br. 4.: Kratki prikaz poslovanja Zagrebački Holding d.o.o. kroz razdoblje od 6 godina

Godina	2012.	2013.	2014.	2015.	2016.	2017.
Broj zaposlenih (prosječan broj na temelju radnih sati)	576	639	720	720	615	516
Prosječna neto plaća (kn)	10.865	11.715	9.281	8.263	9.125	9.246
Ukupni prihodi (kn)	618.537.700	684.878.000	634.412.300	624.464.300	661.120.700	633.985.300
Neto dobit (kn)	67.930.200	71.834.800	17.957.300	19.749.100	91.302.500	70.804.500
EBITDA (kn)	110.661.900	108.450.300	88.252.800	76.025.900	168.941.100	153.524.400
Novostvorena vrijednost (kn)	193.791.793	216.480.325	149.242.332	144.736.669	192.442.210	180.065.515
Izvoz (kn)	439.939.900	510.113.800	386.814.700	408.709.600	235.354.000	333.739.400
Investicije u novu dugotrajnu imovinu (kn)	31.107.800	51.994.100	140.476.200	145.441.400	17.368.100	23.769.900
Potraživanje od kupaca (kratkotrajna) (kn)	281.796.300	337.588.900	264.000.500	290.138.500	459.557.600	110.250.700
Obveze prema dobavljačima (kratkoročne) (kn)	82.628.300	90.004.200	105.943.900	63.587.200	61.622.500	68.351.100

¹⁶² Jadran Galenski Laboratorij d.d.. URL: <https://www.jgl.hr/o-nama/jgl-danas/o-iglu> (pristupljeno 23.02.2019.)

Izvor: Izradio autor na temelju izvora Poslovna Hrvatska¹⁶³

Ukupan broj zaposlenih na razini Grupe JGL na dan 31.12.2017. je bio 959, pri čemu je broj zaposlenika u JGL d.d. bio 522. Od ukupnog broja zaposlenika 77% čine žene, postotak visokoobrazovanih u grupi je 64%, dok je prosječna dob zaposlenika 39 godina.

JGL d.d. je tijekom 2017. godine, nakon otežanog poslovanja uzrokovanog krizom na ključnim regijama CIS-a u prethodnim godinama, uspješno realizirao postavljene operativne ciljeve i postavio dobre temelje za daljnji rast. Poslovni prihodi ostvareni u izvještajnom razdoblju bilježe rast od 3% u odnosu na isti period u prethodnoj godini, pri čemu je prodaja u tuzemstvu povećana za 4%, dok prihodi u inozemstvu bilježe rast od 42%. Na rezultat poslovanja značajno utječe prodaja ruskih brandova D-Panthenol i onih iz ginekološkog portfelja mađarskom partneru. Tijekom izvještajnog razdoblja uspješno su lansirana 73 proizvoda, od kojih je 87% iz vlastitog razvoja. Trgovačko društvo posluje na 34 tržišta, od kojih su ključne regije SEE (engl. South East Europe) i CIS (engl. the Commonwealth of Independent States), što podrazumijeva sljedeće zemlje – Rusija, Hrvatska, Ukrajina, Kazahstan, Bjelorusija, Slovenija, Bosna i Hercegovina, Srbija, Makedonija, Crna Gora i Kosovo, koje dominantno doprinose prodaji. JGL d.d. izvozi vlastite proizvode na tržištu EU-a, te regijama ASEAN¹⁶⁴ i MENA.¹⁶⁵

Među ključnim promjenama tijekom izvještajnog razdoblja izdvajamo promjenu modela poslovnog upravljanja na monističko upravljanje, osnivanje trgovačkog društva Jadran LLC Moskva, integracija predstavništva BiH i Farmisa, ulaganje u sustav upravljanja učinkom i sustavom nagrađivanja, te novi edukativni ciklusi za zaposlenike (cijelo životno učenje u suradnji sa sveučilišnom zajednicom).

U 2017. godini JGL d.d. je ostvario neto prodaju proizvoda od 428,8 miliona kuna što predstavlja povećanje u odnosu na prethodnu godinu za 24%.

¹⁶³ Poslovna Hrvatska. URL: <https://nova.poslovna.hr/subjekti.aspx?show=350565&tab=poslovanje> (pristupljeno 23.02.2019.)

¹⁶⁴ Tajland, Malezija, Singapur, Vijetnam i Indonezija.

¹⁶⁵ Jadran Galenski Laboratorij d.d.. URL: <https://uploads.jgl.hr/uploads/2018/04/GI-JGL-31.12.2017..pdf> (pristupljeno 23.02.2019.)

Prema podacima pronađenim na web stranici¹⁶⁶ JGL d.d. je 2017. godine osvojio Zlatni ključ za najboljeg izvoznika u Rusiju i Zlatnu kunu za najuspješniju veliku tvrtku.

5.4.2. Nefinancijsko izvještavanje

Na web stranici¹⁶⁷ JGL-a je objavljen nefinancijski izvještaj pod nazivom Izvještaj o održivom razvoju za 2017. godinu. Nefinancijski izvještaj je objavljen odvojeno od godišnjeg financijskog izvještaja za navedenu godinu.

Već na prvim stranicama se primjećuje da se izvještaj za 2017. godinu radi po novim GRI standardima uz primjenu posebne pozornosti na šest od ukupno 17 globalnih ciljeva koji su dio programa globalnog razvoja do 2030. godine. Radi se o sljedećim ciljevima: zdravlje i blagostanje, rodna ravnopravnost, dostojanstven rad i ekonomski razvoj, industrija, inovacije i infrastruktura, odgovorna potrošnja i proizvodnja te očuvanje vodenog svijeta.

U svom izvještaju detaljno izvještavaju o strukturi zaposlenih, odnosa zaposlenih prema rodu, stupnju obrazovanja, radnom vremenu i vrsti ugovora o radu. Vezano uz lanac dobavljača skreću pozornost da repromaterijal za proizvodnju nabavljaju od 137 dobavljača od kojih 1/3 čine domaći a ostatak strani dobavljači. Prilikom odabira dobavljača koriste već uhodan proces koje je složen i dugotrajan. Osim inicijalnih provjera dobavljača, svi oni prolaze nadzore (svake 2 do 3 godine) gdje se osim sustava kvalitete procjenjuje i njihovo cjelokupno poslovanje. Njeguju stvaranje partnerskog odnosa s dobavljačima koji predstavlja preduvjet za održivo upravljanje lancem opskrbe, a koji utječe na uštede i profitabilnost trgovačkog društva.

U 2017. godini pokrenuti su edukativni ciklusi za menadžment i inicijative cijelo životnog učenja uz suradnju sa sveučilišnom zajednicom. Svrha programa „More bolje“ jest identificirati, potaknuti i uspostaviti ujedinjene lidere i menadžere koji će dosljedno provoditi tri koncepta u svojim svakodnevnim aktivnostima: proaktivnu odgovornost, inovacije i promjene.

¹⁶⁶ Jadran Galenski Laboratorij d.d., URL: <https://www.jgl.hr/o-nama/jgl-povijest> (pristupljeno 23.02.2019.)

¹⁶⁷ Jadran Galenski Laboratorij d.d., URL: <https://uploads.jgl.hr/uploads/2018/06/IOR-2017.pdf> (pristupljeno 23.02.2019)

U popisu ključnih skupina dionika se nalaze zaposlenici, liječnici i ljekarnici, krajnji potrošači, dioničari, partneri, dobavljači, studenti^{168, 169}, tijela državne vlasti, financijska javnost, lokalna zajednica i mediji. Dioničari trgovačkog društva, koji su u ovom slučaju sami zaposlenici, ključna su kategorija procesa izvještavanja. U pristup uključivanja dionika uključeni su sljedeći dionici: zaposlenici, dioničari, krajnji korisnici, liječnici/ljekarnici i studenti.

Kao dio procesa pripreme izvještaja provedena su ispitivanja (CSI upitnici), zajednički sastanci (posjeti i obilasci trgovačkog društva), ankete i izravni upiti na samom terenu. Uključenim dionicima su postavljena pitanja povezana s njihovim potrebama, očekivanjima i interesima u dijelu ekonomskih društvenih i okolišnih utjecaja JGL-a.

Kroz provedeno uključivanje dionika nametnute su sljedeće teme i pitanja kao ključni: izravna stvorena ekonomska vrijednost i distribuirana ekonomska vrijednost, likvidnost trgovačkog društva, upravljanje zaduženošću (dioničari, zaposlenici); potreba za češćim edukacijama interne i eksterne prirode, ulaganja u istraživanje i razvoj vlastitih proizvoda, te briga o okolišu.

U objavljenom nefinancijskom izvještaju nije objavljena matrica materijalnosti, već je na 28 stranici navedenog izvještaja naveden popis materijalnih tema, kako slijedi:

GRI 200 Ekonomske teme (GRI 201 Ekonomski učinak, GRI 202 Prisutnost na tržištu), GRI 300 Okolišne teme (GRI 302 Energija, GRI 303 Voda, GRI 306 Otpadne vode i otpad), te GRI 400 Društvene teme (GRI 402 Odnosi zaposlenika i menadžmenta, GRI 403 Zdravlje i sigurnost na radnom mjestu, GRI 404 Obuka i obrazovanje i GRI 416 Zdravlje i sigurnost kupaca). Slijedi slikovni prikaz iz samoga izvještaja.

¹⁶⁸ Timski rad i izvrsna rješenja na „Realizatoru“. Na studentskom kampusu u Rijeci održala se svečana dodjela nagrada pobjednicima trećeg izdanja riječkog sveučilišnog case study natjecanja Realizator 2018., u kojemu je trgovačko društvo JGL d.d. sudjelovala drugu godinu zaredom. Radi se o natjecanju koje studentima pruža praktično iskustvo rada na rješavanju stvarnih poslovnih problema, ali i priliku spajanja s mogućim budućim poslodavcima. Naime, Realizatorom je već dokazano da poslodavci studentska rješenja poslovnih slučajeva ostvaruju te da se dobivenim iskustvom i znanjem pojedinci istaknu na tržištu rada.

¹⁶⁹ Jadran Galenski Laboratorij d.d.. URL: <https://www.jgl.hr/aktivnost/timski-rad-i-izvrsna-rjesenja-na-realizatoru> (pristupljeno 24.02.2019.)

Slika br. 12.: Popis materijalnih tema JGL d.d.

103-47	<p>POPIS MATERIJALNIH TEMA</p> <p>GRI 200 EKONOMSKE TEME</p> <ul style="list-style-type: none"> • GRI 201 Ekonomski učinak • GRI 202 Prisutnost na tržištu <p>GRI 300 OKOLIŠNE TEME</p> <ul style="list-style-type: none"> • GRI 302 Energija • GRI 303 Voda • GRI 306 Otpadne vode i otpad <p>GRI 400 DRUŠTVENE TEME</p> <ul style="list-style-type: none"> • GRI 402 Odnosi zaposlenika i menadžmenta • GRI 403 Zdravlje i sigurnost na radnom mjestu • GRI 404 Obuka i obrazovanje • GRI 416 Zdravlje i sigurnost kupaca 	103-48	<p>IZMJENE U INFORMACIJAMA</p> <p>U pogledu informacija danih u prethodnim izvještajima, ali i šire, u kompaniji se nisu dogodile nikakve značajne izmjene.</p>
103-49		103-50	<p>PROMJENE U IZVJEŠTAVANJU</p> <p>Promjene u odnosu na prethodno izvještajno razdoblje u dijelu materijalnih tema i granica odnose se isključivo na jednu novouvedenu temu „Odnosi zaposlenika i menadžmenta“.</p>
103-51		103-52	<p>IZVJEŠTAJNO RAZDOBLJE</p> <p>Ovo je deseto izdanje Izvještaja o održivom razvoju tvrtke JGL koje obuhvaća jednogodišnji izvještajni ciklus, odnosno razdoblje između 1. siječnja i 31. prosinca 2017. godine.</p>
103-53		103-54	<p>DATUM POSLJEDNJEG IZVJEŠTAJA</p> <p>Dana 15. rujna 2017. godine objavljeno je posljednje, deveto izdanje Izvještaja o održivom razvoju JGL-a. Svi objavljeni izvještaji o održivom razvoju JGL-a dostupni su na poveznici https://www.jgl.hr/o-nama/jgl-u-zajednici/izvjesca-o-odrzivom-razvoju.</p>
103-55		103-56	<p>IZVJEŠTAJNI CIKLUS</p> <p>JGL je samo prva dva izvještaja (2006./2007. i 2008./2009.) objavio u dvogodišnjem izvještajnom ciklusu, a zatim nastavljamo kontinuirano izvještavati u jednogodišnjem izvještajnom ciklusu.</p>
103-57		103-58	<p>KONTAKT ZA PITANJA VEZANA UZ IZVJEŠTAJ</p> <p>U slučaju bilo kakvih pitanja povezanih s ovim Izvješćem, potreba za dubljim analizama i/ili širim rasponom podataka, osoba za kontakt je Dea Demeć, voditeljica korporativnih komunikacija, dea.demic@jgl.hr.</p>
103-59		103-60	<p>TVRDNJE ZA IZVJEŠTAVANJE SUKLADNO GRI STANDARDIMA</p> <p>Ovaj je izvještaj je pripremljen sukladno Standardima GRI-ja: Sržna opcija</p>

Izvor: Izvještaj o održivom razvoju za 2017. godinu JGL d.d., str. 28¹⁷⁰

Na stranicama 29 – 31 njihovog izvještaja objavljeno je kazalo GRI-a, a na stranici 32 se nalazi vanjska verifikacija izvještaja koju je proveo Hrvatski poslovni savjet za održivi razvoj.

Za svaku temu je navedeno objašnjenje odabrane teme i njezinih granica, pristup i ocjena upravljanja odnosno interesa ključnih dionika. Na stranici 63 izvještaja je objavljeno mišljenje komisije upravnog vijeća HR PSOR-a gdje navode da se radi o najozbiljnijem pristupu izvještavanja prema uputama GRI standarda i dosljednoj primjeni GRI 103 standarda o pristupu upravljanju koji donosi prikaz strategije upravljanja sa svakom materijalnom temom. GRI 103 ima zadatak pomoći izvjestiteljima kako što bolje prikazati način na koji prate, upravljaju i sustavno poboljšavaju svoje utjecaje vezane uz pojedinu materijalnu temu.¹⁷¹

¹⁷⁰ Jadran Galenski Laboratorij d.d.. URL: <https://uploads.jgl.hr/uploads/2018/06/IOR-2017.pdf> (pristupljeno 24.02.2019.)

¹⁷¹ Jadran Galenski Laboratorij d.d.. URL: <https://uploads.jgl.hr/uploads/2018/06/IOR-2017.pdf> (pristupljeno 23.02.2019.)

5.5. Komparativna analiza nefinancijskih pokazatelja na odabranom uzorku trgovačkih društva

U nastavku rada napravljena je komparativna analiza nefinancijskih pokazatelja na odabranom uzorku trgovačkih društva koja su svoje nefinancijske izvještaje radili po novim smjernicama GRI standarda, kako slijedi: INA d.d.¹⁷², Zagrebački holding d.o.o.¹⁷³ i Jadran Galenski Laboratorij d.d.¹⁷⁴. Kod svakog trgovačkog društva se nalazi fusnota po kojoj se na njihovoj web stranici može pogledati njihov nefinancijski izvještaj.

Iz komparativne analize nefinancijskih pokazatelja morali smo isključiti trgovačko društvo CEMEX Hrvatska d.d. koji je posljednji nefinancijski izvještaj objavio za 2015.-2016.¹⁷⁵ godinu i nije obveznik izrade istoga. Međutim, kako se radi o trgovačkom društvu koje veliku pažnju posvećuje sigurnosti i zaštiti svojih djelatnika pretpostavka je da će ove poslovne godine na svojoj web stranici objaviti nefinancijski izvještaj za 2017.-2018. godinu. Izvještaj koji je CEMEX Hrvatska d.d. objavio rađen je po smjernicama GRI G-4, te u izvještaju ne postoji kazalo po kojemu bi se objavljeni nefinancijski podaci usporedili s ostalim trgovačkim društvima.

Prva tablica komparativne analize prikazuje da li su trgovačka društva u svojim nefinancijskim izvještajima objavili sve podatke koje se nalaze pod točkom GRI 102 „Opći standardni podaci“. Usporedbom objavljenih podataka iz izvještaja možemo staviti naglasak na podatak pod brojem 102-56 Vanjska verifikacija. Uvidom u stranice izvještaja utvrdili smo da su trgovačka društva INA d.d. i JGL d.d. verificirali svoj nefinancijski izvještaj od strane HRPSOR-a dok se na navedenoj stranici izvještaja Zagrebački holding d.o.o. nalaze podaci o

¹⁷² INA d.d... URL:

https://www.ina.hr/UserDocsImages/dokumenti/INA_AR_2017_cro_30_4%20FINAL_link.pdf (pristupljeno 01.03.2019.)

¹⁷³ Zagrebački holding d.o.o.. URL:

https://www.zgh.hr/UserDocsImages/Marketing/DOP/zagrebacki_holding_izvjesce_o_odrzivosti_2017_HR_spread2.pdf (pristupljeno 01.03.2019.)

¹⁷⁴ Jadran Galenski Laboratorij d.d.. URL: <https://uploads.jgl.hr/uploads/2018/06/IOR-2017.pdf> (pristupljeno 01.03.2019.)

¹⁷⁵ CEMEX Hrvatska d.d. URL:

<https://www.cemex.hr/documents/47380066/47381608/CEMEX+Izvje%C5%A1taj+o+odr%C5%BEivom+razvoju+2015.+2016..pdf/0e48b062-eb66-7693-a3f7-42ec27bde9b0> (pristupljeno 01.03.2019.)

izvještajnom razdoblju, datumu posljednjeg izvještaja, izvještajnom ciklusu i kontakt pitanja vezana uz izvještaj, ali ne i vanjska verifikacija kako je navedeno u kazalu. Na prvim stranicama izvještaja Zagrebačkog holdinga pod „Impresum“ se kao savjetnici u izvještavanju navodi Hauska & Partner.

Pod točkom 102-17 Mehanizmi savjetovanja i istraživanja zabrinutosti vezanih uz etično ponašanje trgovačko društvo JGL d.d. nije u svom kazalu naveo tu točku niti je o istoj izvještavao.

Tablica br. 5.: Tablica GRI 102 Opći standardni podaci – prikaz stranice nefinancijskog izvještaja po promatranom trgovačkom društvu

GRI STANDARDI	INA d.d.	ZAGREBAČKI HOLDING d.o.o.	JADRAN GALENSKI LABORATORIJ d.d.
102 - OPĆI STANDARDNI PODACI			
102-1 Naziv organizacije	✓	✓	✓
102-2 Aktivnosti, tržišne marke, proizvodi i usluge	✓	✓	✓
102-3 Lokacija sjedišta organizacije	✓	✓	✓
102-4 Lokacija poslovnih aktivnosti	✓	✓	✓
102-5 Vlasništvo i pravni oblik	✓	✓	✓
102-6 Tržišta na kojima organizacija djeluje	✓	✓	✓
102-7 Veličina organizacije	✓	✓	✓
102-8 Podaci o zaposlenicima i drugim radnicima	✓	✓	✓
102-9 Dobavljački lanac	✓	✓	✓
102-10 Značajne promjene u organizaciji i njenom dobavljačkom lancu	✓	✓	✓
102-11 Pristup ili princip predostrožnosti	✓	✓	✓
102-12 Vanjske inicijative	✓	✓	✓
102-13 Članstvo u udruženjima	✓	✓	✓
102-14 Izjava najviše rangirane osobe za donošenje odluka	✓	✓	✓
102-15 Ključni utjecaji, rizici i prilike	✓	✓	✓
102-16 Vrijednosti, načela, standardi i norme ponašanja organizacije	✓	✓	✓
102-17 Mehanizmi savjetovanja i istraživanja zabrinutosti vezanih uz etično ponašanje	✓	✓	-
102-18 Upravljačka struktura organizacije	✓	✓	✓
102-40 Popis skupina dionika	✓	✓	✓
102-41 Kolektivno pregovaranje	✓	✓	✓
102-42 Prepoznavanje i odabir uključenih dionika	✓	✓	✓
102-43 Pristup uključivanju dionika	✓	✓	✓
102-44 Ključne teme i otvorena pitanja	✓	✓	✓
102-45 Subjekti uključeni u konsolidirane financijske izvještaje	✓	✓	✓
102-46 Definiranje sadržaja izvještaja i granica tema	✓	✓	✓
102-47 Popis materijalnih tema	✓	✓	✓

102-48 Izmjene u informacijama	✓	✓	✓
102-49 Promjene u izvještavanju	✓	✓	✓
102-50 Izvještajno razdoblje	✓	✓	✓
102-51 Datum posljednjeg izvještaja	✓	✓	✓
102-52 Izvještajni ciklus	✓	✓	✓
102-53 Kontakt za pitanja vezana uz izvještaj	✓	✓	✓
102-54 Tvrdnje za izvještavanje sukladno GRI standardima	✓	✓	✓
102-55 Kazalo sadržaja GRI	✓	✓	✓
102-56 Vanjska verifikacija	✓	✓	✓

Izvor: Izradio autor na temelju provedenog istraživanja nefinancijskih izvještaja

Autor je u popisu materijalnih tema odabrao iz svakog modula po dvije materijalne teme, jer su o njima izvještavala sva tri trgovačka društva. U daljnjem tekstu ovoga rada uspoređuju se materijalne teme po GRI standardima.

5.5.1. GRI 200 – Ekonomske teme

Autor je svrhu komparativne analize iz ekonomske teme odvojio točku 201 pod nazivom ekonomski učinak i točku 202 Prisutnost na tržištu, te radi preglednosti izradio tabličnih prikaz.

Tablica br. 6.: Tablica GRI 200 Ekonomske teme – prikaz stranice nefinancijskog izvještaja po promatranom trgovačkom društvu

GRI STANDARDI MATERIJALNE TEMA	INA d.d.	ZAGREBAČKI HOLDING d.o.o.	JADRAN GALENSKI LABORATORIJ d.d.
GRI 200 EKONOMSKE TEME			
201 Ekonomski učinak	✓	✓	✓
103-1 Objašnjenje materijalne teme i njene granice	✓	-	✓
103-2 Pristup upravljanju i njegove granice	✓	-	✓
103-3 Ocjena pristupa upravljanju	✓	-	✓
201-1 Izravna stvorena i distribuirana vrijednost	✓	✓	✓
201-4 Financijska pomoć primljena od vlade	✓	✓	✓
202 Prisutnost na tržištu	✓	✓	✓
103-1 Objašnjenje materijalne teme i njene granice	-	-	✓
103-2 Pristup upravljanju i njegove granice	-	-	✓
103-3 Ocjena pristupa upravljanju	-	-	✓
202-1 Omjeri standardne početne plaće po spolu i lokalne minimalne plaće	✓	✓	✓
202-2 Udio višeg menadžmenta zaposlenog iz lokalne zajednice	✓	✓	✓

Izvor: Izradio autor na temelju provedenog istraživanja nefinancijskih izvještaja

INA d.d. pod Ekonomskom temom, te izravno stvorenom i distribuiranom vrijednošću u svojem izvještaju prikazuje konsolidirani izvještaj o financijskom položaju, račun dobiti i gubitka, izvještaj o novčanom toku INA GRUPE. Također je izradila tablični prikaz izravno stvorene i distribuirane vrijednost (vidi prilog). Iz izvještaja je vidljivo da nisu zaprimili financijsku pomoć od strane vlade.

INA GRUPA provodi mnoge aktivnosti za privlačenje novih zaposlenika, te je aktivno nekoliko programa koji se kontinuirano provode kao što je strateško zapošljavanje diplomanata, studentsko on-line natjecanje i srednjoškolsko on-line natjecanje na području prirodnih znanosti.

U njihovom integriranom izvještaju vidljiv je prikaz troškova plaća INA GRUPE po sektorima prema nacionalnoj klasifikaciji, ali nisu navedeni podaci o omjeru plaće pod točkom 202-1 Omjeri standardne početne plaće po spolu i lokalne minimalne plaće (vidi prilog). Vezano uz točku 202-2 udio višeg menadžmenta zaposlenog iz lokalne zajednice objavljen je tablični prikaz tog udjela (vidi prilog).

Zagrebački holding d.o.o. (u daljnjem tekstu ZH d.o.o.) u svom izvještaju o održivosti izvještava o temi 201 Ekonomski učinak pod točkom 201-1 Izravno stvorenoj i distribuiranoj vrijednost tabličnim prikazom (vidi prilog). Osim detaljnog opisa podataka o financijskom pokazateljima ne objašnjava se ekonomski učinak navedenih materijalnih tema, njihov pristup upravljanja i ocjena istoga.

U svojem izvještaju ZH d.o.o. navodi da na razini Grupe djeluje poseban tim koji se bavi bespovratnim sredstvima, tako npr. je GSKG d.o.o. dostavio 37 projektnih prijedloga energetske obnove za više stambenih zgrada u ime suvlasnika zgrada. Ministarstvo je donijelo odluku o financiranju projekata čija ukupna vrijednost iznosi 111 milijuna kuna, od čega 61 milijun kn sufinancira EU. U istoj godini potpisani su ugovori o dodjeli bespovratnih sredstava za nabavu 15 autobusa za potrebe ZET-a. Ograničeni postupak dodjele bespovratnih sredstava, u sklopu Operativnog program Konkurentnost i kohezija, provelo je Ministarstvo mora, prometa i infrastrukture. U cjelokupnom iznosu će biti financirani svi prihvatljivi troškovi, od

kojih se 85% odnosi na sredstva iz Kohezijskog fonda, a preostalih 15% iz državnog proračuna.

ZH d.o.o. sva materijalna prava utvrđuje temeljnim kolektivnim ugovorom za radnike u trgovačkim društvima ZH d.o.o.. Ne postoji razlika u osnovnim plaćama muškaraca i žena, te su sva materijalna prava iz kolektivnog ugovora u ZH d.o.o. jednaka za oba spola.

Na stranici broj 36 svojeg izvještaja ZH d.o.o. navodi članove Uprave i Nadzornog odbora, kao i skupštinu društva. Međutim, u samom popisu članova nije navedeno da li su članovi iz lokalne zajednice i o kojem omjeru je zastupljenost višeg menadžmenta iz lokalne zajednici.

Trgovačko društvo Jadran Galenski Laboratorij d.o.o. (u daljnjem tekstu JGL) je odabrao materijalnu temu pod točkom 201 Ekonomski učinak zbog interesa svojih ključnih dionika (dioničara i zaposlenika). U daljnjem tekstu izvještaja objašnjava na koji način upravlja ekonomskim učinkom (proširenjem proizvodnog asortimana, obrazovanjem zaposlenika, kao i istraživanjem i razvojem tehnoloških procesa i osvajanjem novih tržišta). Pristup upravljanja ocjenjuju različiti mehanizmi kao što su neovisna revizija, povratne informacije dionika i praćenje realizacije postavljenih ciljeva.¹⁷⁶

Pod izravno stvorenom vrijednošću JGL je izradio tablicu s financijskim podacima (vidi prilog). Kao financijsku pomoć navode da su 2017. godine ostvarili pravo na državne poticaje u iznosu od 9.077.345,33 kn, a koji su ostvareni kao porezne olakšice za obrazovanje, ulaganja, zapošljavanja dugotrajno nezaposlenih osoba i volontera te povlaštene kamate na kredit.

Pod točkom 202 Prisutnost na tržištu JGL objašnjava da je tema odabrana zbog ključnih dionika (zaposlenika, dioničara i studenata). U svom objašnjenju materijalne teme se navodi da su ekonomski ovisni o tržištu Rusije te gospodarskim, političkim i ostalim stanjima u toj zemlji. JGL ovom temom upravlja razvojem menadžerskih vještina i rasporedom odgovornosti poslovanja i samostalnosti u obavljanju radnih obveza kod svojih zaposlenika. Jedna od bitnih stavki je njihov Pravilnik o plaćama. Poslodavac muškarcima i ženama isplaćuje jednaku plaću za jednaki rad i rad jednake vrijednosti. Za učinkovito upravljanje ovom temom bitno je

¹⁷⁶ Jadran Galenski Laboratorij d.d.. URL: <https://www.jgl.hr/o-nama/jgl-u-zajednici/izvjesca-o-odrzivom-razvoju> (pristupljeno 03.09.2019.)

zadovoljstvo, mišljenje i angažiranosti zaposlenika koje Radničkom vijeću upućuju zaposlenici, kao i povratne informacije od strane dionika. U JGL grupi nema razlike u početnoj plaći za muškarce i žene, a svoju poslovnu uspješnost zaposlenicima odražavaju kroz različite naknade. Iz lokalne zajednice je zaposleno 100% višeg menadžmenta.¹⁷⁷

5.5.2. GRI 300 – Okolišna tema

Autor je svrhu komparativne analize iz okolišne teme odvojio točku 302 pod nazivom energija i točku 303 voda, te radi preglednosti izradio tabličnih prikaz.

Tablica br. 7.: Tablica GRI 300 Okolišne teme – prikaz stranice nefinancijskog izvještaja po promatranom trgovačkom društvu

GRI STANDARDI	INA d.d.	ZAGREBAČKI HOLDING d.o.o.	JADRAN GALENSKI LABORATORIJ d.d.
GRI 300 OKOLIŠNE TEME			
302 Energija	✓	✓	✓
103-1 Objašnjenje materijalne teme i njene granice	✓	-	✓
103-2 Pristup upravljanju i njegove granice	✓	-	✓
103-3 Ocjena pristupa upravljanju	✓	-	✓
302-1 Potrošnja energije unutar organizacije	✓	✓	✓
302-4 Smanjenje potrošnje energije	✓	✓	✓
303 Voda	✓	✓	✓
103-1 Objašnjenje materijalne teme i njene granice	-	-	✓
103-2 Pristup upravljanju i njegove granice	-	-	✓
103-3 Ocjena pristupa upravljanju	-	-	✓
303-1 Crpljenje vode po izvoru	✓	✓	✓
303-2 Izvori vode znatno pogođeni crpljenjem vode	-	-	✓
303-3 Reciklirana i uporabljena voda	-	✓	✓

Izvor: Izradio autor na temelju provedenog istraživanja nefinancijskih izvještaja

U INA Grupi je u 2017. godini potrošnja energije porasla u odnosu na prethodnu godinu. U svojem izvještaju navode da su u 2015. godini implementirali sustav upravljanja energijom, te da unatoč porastu potrošnje energije u Rafinerijama bilježe uštede energije i smanjenje emisija. U njihovoj matrici materijalnosti Energija ima visoku značajnost, a prioritete je

¹⁷⁷ Jadran Galenski Laboratorij d.d., URL: <https://www.jgl.hr/o-nama/jgl-u-zajednici/izvjescia-o-odrzivom-razvoju> (pristupljeno 03.09.2019.)

pregledalo rukovodstvo INA-e. Dionici (tijela vlasti, zaposlenici i zajednica) su ovu temu proglasili materijalnom. INA upravlja energijom u skladu sa zahtjevima norme ISO 5001 koji se temelji na kontinuiranom upravljanju sustava i uključuje upravljanje energijom u svakodnevnim praksama.

U 2017. godini na razini INA Grupe ukupna količina ispuštene i zahvaćene vode je povećana u odnosu na prethodnu godinu. U svrhu poboljšanja zaštite okoliša provodi se projekt Revitalizacije postrojenja za obradu otpadnih voda. Zavod za javno zdravstvo Primorsko-goranske županije kontinuirano ispituje kvalitetu mora i morskih sedimenta u zahvaćenom području Rafinerije Rijeka. Rezultati ispitivanja kakvoće mora potvrđuju odličnu kvalitetu mora na svim plažama općine Kostrena.¹⁷⁸

ZH d.o.o. kao najveće potrošače energije navodi ZET i Vodoopskrbu i odvodnju d.o.o., pri čemu je najveći potrošač ZET zbog prirode svoje djelatnosti. Tijekom 2017. godine ZH d.o.o. po svojim sastavnicama individualno prati potrošnju energije. Tijekom 2017. godine većina ih je uvela Informacijski sustav za gospodarenje energijom (ISGE) koji im omogućava transparentni prikaz i kontrolu potrošnje energije. Osim informatičkog nadzora potrošnje energije sastavnice ZH d.o.o. poduzimaju različite inicijative za smanjenje potrošnje energije i povećanje energetske učinkovitosti. Npr. Gradska plinara Zagreb d.o.o. je tijekom 2017. godine provela energetske obnovu Upravne zgrade. Zagrebparking je ugradnjom ekološki i energetski učinkovite rasvjete u javnim garaža postigao uštedu električne energije od 40%.¹⁷⁹

JGL je kao materijalnu temu odabrao točku 302 Energija zbog interesa svojih dionika (zaposlenici, dioničari, krajnji korisnici i lokalna zajednica). Kroz sustav upravljanja energije ISO 5001:2011 uspješno upravlja aspektom energije, te koristi dostupne alate u gospodarenju energijom i očuvanju okoliša. Sustav upravljanja se primjenjuje na aktivnosti razvoja,

¹⁷⁸ INA d.d.. URL:

https://www.ina.hr/UserDocsImages/dokumenti/INA_AR_2017_cro_30_4%20FINAL_link.pdf (pristupljeno 04.09.2019.)

¹⁷⁹ Zagrebački holding d.o.o.. URL:

https://www.zgh.hr/UserDocsImages/Marketing/DOP/zagrebacki_holding_izvjesce_o_odrzivosti_2017_HR_spread2.pdf (pristupljeno 03.09.2019)

proizvodnje i distribucije lijekova i ostalog prodajnog asortimana. Samo praćenje sustava upravljanja energijom provodi vanjska revizija.¹⁸⁰

U JGL se kao glavni energenti navode električna energija i ekstra lako loživo ulje. Električnu energiju koriste iz obnovljivih izvora tako da se mogu pohvaliti s 0 tona CO₂. U posljednje dvije godine ostvarili su uštedu u potrošnji energije, a kao jedan primjer navode korištenje solarne energije za zagrijavanje vode. Također provode i niz mjera kao što je poboljšanje toplinske izolacije objekta, zamjene postojeće rasvjete LED rasvjetom itd.

5.5.3. GRI 400 – Društvena tema

Autor je svrhu komparativne analize iz društvene teme odvojio točku 402 pod nazivom odnosi zaposlenika i menadžmenta i točku 403 zdravlje i sigurnost na radnom mjestu, te radi preglednosti izradio tabličnih prikaz.

Tablica br. 8.: Tablica GRI 400 Društvene teme – prikaz stranice nefinancijskog izvještaja po promatranom trgovačkom društvu

GRI STANDARDI	INA d.d.	ZAGREBAČKI HOLDING d.o.o.	JADRAN GALENSKI LABORATORIJ d.d.
GRI 400 DRUŠTVENE TEME			
402 Odnosi zaposlenika i menadžmenta		✓	✓
103-1 Objašnjenje materijalne teme i njene granice	-	-	✓
103-2 Pristup upravljanju i njegove granice	-	-	✓
103-3 Ocjena pristupa upravljanju	-	-	✓
402-1 Najkraće razdoblje u kojem se unaprijed izvještava o značajnim promjenama u radu	✓	✓	✓
403 Zdravlje i sigurnost na radnom mjestu	✓	✓	✓
103-1 Objašnjenje materijalne teme i njene granice	-	-	✓
103-2 Pristup upravljanju i njegove granice	-	-	✓
103-3 Ocjena pristupa upravljanju	-	-	✓
403-1 Zastupljenost radne snage u zajedničkim odborima za zdravstvena i sigurnosna pitanja	✓	✓	✓
403-2 Vrste i stopa ozljeda, bolesti, izgubljenih dana i izostanaka te broj smrtnih slučajeva	✓	✓	✓

Izvor: Izradio autor na temelju provedenog istraživanja nefinancijskih izvještaja

¹⁸⁰ Jadran Galenski Laboratorij d.d., URL: <https://www.jgl.hr/o-nama/jgl-u-zajednici/izvjesca-o-odrzivom-razvoju> (pristupljeno 03.09.2019.)

U INA Grupi pet trgovačkih društva ima zaključene kolektivne ugovore na neodređeno vrijeme (INA d.d., STSI, INA Maziva, TRS i Hostin), a u dva trgovačka društva (IMS i CROSCO) na određeno vrijeme. Trgovačko društvo Plavi tim nema kolektivni ugovor, a materijalna i ostala prava radnika regulirana su Pravilnikom o radu.

U INA Grupi postoji Radničko vijeće koje poslodavac obavještava o poslovnim rezultatima, organizaciji rada, ciljevima grupe, o kretanjima i promjenama u plaćama, broju i vrsti radnika kao i o troškovima rada. Sukladno Zakonu o radu definiran je postupak izbora povjerenika radnika za zaštitu na radu u trgovačkim društvima INA Grupe. Tijekom godine je u INA Grupi održano 10 skupova radnika čija je svrha poboljšanje odnosa i neposredna komunikacija radnika i rukovodstva. Kolektivnim ugovorom je propisano povjerenstvo za mirno rješavanje sporova koje se sastoji od dva predstavnika poslodavca i tri predstavnika sindikata.¹⁸¹

Dugoročni cilj INA Grupe je osigurati da svi njezini zaposlenici sigurno i neozlijeđeno stignu svojim domovima nakon radnog vremena. Unatoč njihovom cilju u 2017. godini je zabilježen porast ozljeda na radu s izgubljenim vremenom na razini grupacije za vlastite zaposlenike, te se povećala i učestalost ozljeda na radu s izgubljenim radnim vremenom.¹⁸² Pokrenut je program prevencije pokliznuća, spoticanja i padova te kontinuirani fokus na sigurnom vodstvu putem radionica „Uključenost vodstva“.

ZH d.o.o. pod društvenom temom, točka 402-1 Najkraće razdoblje u kojem se unaprijed izvještava o značajnim promjenama u radu poziva na Zakon o radu, prema kojemu je poslodavac dužan najmanje svaka 3 mjeseca obavještavati Radničko vijeće o svim promjenama, te je utvrđena obveza savjetovanja prije donošenja odluke važne za položaj radnika, u kojem slučaju je radničko vijeće dužno u roku od 8 dana, a u slučaju izvanrednog otkaza u roku od 5 dana, dostaviti svoje očitovanje o namjeravanoj odluci poslodavcu.

Zdravlje i sigurnost na radnom mjestu u ZH d.o.o. uređena su Temeljnim kolektivnim ugovorom za radnike. ZH d.o.o. u budućnosti priprema internu metodologiju praćenja ozljeda

¹⁸¹ INA d.d.. URL:

https://www.ina.hr/UserDocsImages/dokumenti/INA_AR_2017_cro_30_4%20FINAL_link.pdf (pristupljeno 04.09.2019.)

¹⁸² INA d.d.. URL:

https://www.ina.hr/UserDocsImages/dokumenti/INA_AR_2017_cro_30_4%20FINAL_link.pdf (pristupljeno 04.09.2019.)

na radu sa ciljem dodatne zaštite svojih zaposlenika. U izvještajnom razdoblju zabilježeno je ukupno 307 ozljeda na radu, od kojih je 195 ozljeda nastalo u procesu rada, a 122 izvan toga procesa. Od ukupnog broja ozljeda, njih 44 su okarakterizirane kao teže ozljede na radu.¹⁸³

Društvena tema pod točkom 402 Odnosi zaposlenika i menadžmenta odabrana je zbog interesa ključnih dionika (zaposlenika i dioničara). JGL je povezana s utjecajima putem vlastitih aktivnosti. Kao najvažniji pristup upravljanju se ističe komunikacija koja se provodi prema jasno utvrđenim načelima odnosno da svi zaposlenici moraju biti obaviješteni od strane uprave o politikama i ciljevima trgovačkog društva kao i postignutim rezultatima. Svaka komunikacija je propisana procedurama za rad a povezana je s kvalitetom proizvoda, okolišem, upravljanjem energijom, zdravljem i sigurnošću osoba. Svako provođenje aktivnosti mora imati dokumentirani trag. Ocjenjivanje kvalitete dijaloga kontinuirani je cilj JGL, a koji se analizira kroz istraživanje klime i zadovoljstva zaposlenika putem Radničkog vijeća. Najkraće razdoblje u kojem se unaprijed izvještava je 8 dana.¹⁸⁴

U JGL-u djeluju službe Zaštita na radu i Zaštita od požara. Svakom zaposleniku je omogućeno posjedovanje police dobrovoljnog zdravstvenog osiguranja kojim se ostvaruje pravo na besplatne zdravstvene preglede u Hrvatskoj. Svake godine se organizira besplatan pregled vida, zaposlenike potiču na vožnju korporativnih bicikala u terminu dnevnog odmora tijekom radnog vremena i vikendom, te sudjelovanje u sportskim aktivnostima koje JGL podržava (trčanje, vožnja bicikla, jedrenje i sl.). Broj ozljeda na radu povećan je proporcionalno brojčanom porastu zaposlenih na hrvatskom tržištu. U 2017. godini evidentirano je 10 ozljeda na radu, od toga 7 na radnom mjestu i 3 na redovitom putu od mjesta stanovanja do radnog mjesta i obrnuto.¹⁸⁵

¹⁸³ Zagrebački holding d.o.o.. URL: https://www.zgh.hr/UserDocsImages/Marketing/DOP/zagrebacki_holding_izvjesce_o_odrzivosti_2017_HR_spread2.pdf (pristupljeno 03.09.2019)

¹⁸⁴ Jadran Galenski Laboratorij d.d.. URL: <https://www.jgl.hr/o-nama/jgl-u-zajednici/izvjesca-o-odrzivom-razvoju> (pristupljeno 03.09.2019.)

¹⁸⁵ Jadran Galenski Laboratorij d.d.. URL: <https://www.jgl.hr/o-nama/jgl-u-zajednici/izvjesca-o-odrzivom-razvoju> (pristupljeno 03.09.2019.)

6. ZAKLJUČAK

Nefinancijsko izvještavanje predstavlja skup opisnih podataka o promatranom trgovačkom društvu u kojemu se ciljano odgovara na ekonomska, okolišna i društvena pitanja, te opisuju rizici i pronađena rješenja s kojima se društvo u proučavanom razdoblju suočavalo. Trend nefinancijskog izvještavanja je u porastu, a njegovi prvi počeci datiraju iz 17. stoljeća. U suvremenoj povijesti nefinancijskog izvještavanja nailazimo na podatak da je 1992. godine objavljeno svega 26 izvještaja, dok ih je 2010. godini napisano 5.593.¹⁸⁶ Mnogobrojna industrijska zagađenja i nekontrolirana proizvodnja uzrokom su strože zakonske regulative i propisa, koji na kraju zahtijevaju osvješteniji način proizvodnje i obvezu izvještavanja o istome.

Zakonski okvir nefinancijskog izvještavanja čine Zakon o računovodstvu i Direktiva 2014/95/EU prema kojima određena trgovačka društva uz financijske izvještaje moraju objaviti i nefinancijske podatke. U samom prikupljanju podataka za nefinancijsko izvještavanje značajnu ulogu ima računovodstvo održivosti u kojemu se nalazi većina informacija potrebnih za pisanje izvještaja. Stoga je trend prikupljanja podataka za nefinancijske pokazatelje u uzlaznoj putanji, a daljnjim razvojem računovodstvo održivosti ono se pretvara u novu i nezaobilaznu granu računovodstva.

U Republici Hrvatskoj postoji nekolicina društva koja već dugi niz godina objavljuju nefinancijske izvještaje pod različitim imenima, a najčešće objavljuju kao Izvještaj o održivom razvoju ili Izvještaj o društveno odgovornom poslovanju. Neka trgovačka društva s dugogodišnjom praksom izvještavanja su analizirana u ovom radu.

Za dionike nefinancijsko izvještavanje predstavlja novi izvor informacija u kojima se mogu iščitati podaci koji u financijskim pokazateljima nisu uočljivi kao što je rad s lokalnom zajednicom, broj radnika (ali i zastupljenost članova uprave) iz lokalne zajednice, obrazovanje i edukacija zaposlenih, dodatni ekonomskim pokazatelji i okolišni podaci. Svi navedeni podaci mogu biti značajni za buduće ulagače i dobavljače kao nove dionike društva, kao i poticaj za

¹⁸⁶ Osmanagić Bedenik, N. et. al. (2016). Nefinancijsko izvještavanje: Izazov održivog poslovanja. Zagreb: M.E.P. d.o.o., str. 12

ostanak zaposlenika na radnim mjestima što je trenutno predstavlja veliki izazov trgovačkim društvima hrvatskog gospodarstva.

Većina promatranih trgovačkih društva ima višegodišnje iskustvo u nefinancijskom izvještavanju i kontinuirano se bave društveno odgovornim poslovanjem. U svojim izvještajima opširno pišu o sigurnosti i zaštiti zaposlenika, jer su podaci o toj temi lako dostupni zbog zakonskih propisa u Hrvatskoj. Autor ovoga rada je napravio kratki sažetak osnovnih podataka iz financijskog i nefinancijskog izvještaja koji se nalazi u prilogu ovoga rada.

Trgovačka društva u državnom vlasništvu pitanja vezana uz zaštitu na radu uređuju temeljnim kolektivnim ugovorima koji su usklađeni s pozitivnim zakonskim propisima. Pojedina društva primjenjuju interne metodologije praćenja ozljeda na radu i na taj način nastoje detektirati nastanak pojedinih ozljeda, dok druga provode preventivne programe. Privatna trgovačka društva su temi zaštite na radu posvetile puno veću pažnju sa konačnim ciljem „bez ozljeda na radu zauvijek“. Prepoznali su da je zdravlje, sigurnost i dobrobit njihovih zaposlenika ključ uspješnog i održivog poslovanja.

Kod promatranih društva s brojem ozljeda na radu ističe se Zagrebački holding d.o.o.. Kako se radi o trgovačkom društvu u državnom vlasništvu stječe se dojam da osim poštivanja trenutnih zakonskih propisa nisu poduzeli preventivne aktivnosti povezane za smanjenje broja ozljeda na radu odnosno uvođenja edukativnih programa za bolju zaštitu i sigurnost svojih zaposlenika na radnim mjestima.

Promatrana trgovačka društva su svoja nefinancijska izvješća objavili na službenim web stranicama, a prilikom izvještavanja koristili su nove smjernice GRI-a uz sržnu opciju izvještavanja. Iznimku čini izvještaj CEMEX Hrvatska d.d. koji je koristio smjernice GRI G4. Sva društva su upoznata sa Globalnim ciljevima održivog razvoja, a INA d.d. i JGL d.d. su naveli i koje ciljeve podržavaju.

Nakon komparativne analize nefinancijskih izvještaja autor zaključuje da su posebno objavljeni nefinancijskih izvještaji (odvojeni od financijskih izvještaja) čitljiviji za dionike kojima su namijenjeni. Takvi izvještaji imaju jasan slijed podataka i metoda kojima su se

koristili. Društva u privatnom vlasništvu su više truda uložila u preventivne programe za sigurnost i zaštitu zdravlja radnika, kao i u programe kojima će privući buduće zaposlenike. Ona djeluju aktivno i prate suvremene trendove, jer će u budućnosti poslodavac koji brine o svojim zaposlenicima i okolišu privući kvalitetniji kadar od onoga koji se drži samo zakonskih okvira.

7. POPIS LITERATURE

7.1. Knjige i skripte

1. Belak, V. et. al. (2014). Računovodstvo poduzetnika s primjerima knjiženja. X. izmijenjena i dopunjena naklada. Zagreb: RRiF-plus
2. Blewitt, J. (2017.) Razumijevanje održivog razvoja. Zagreb: Naklada Jasenski i Turk
3. Bodiroga Vukobrat, N. i Barić, S. (2008.). Socijalno odgovorno gospodarenje – ekonomski i etički aspekti. Zagreb: TIM press d.o.o..
4. Curcio, R. (2005.). Etička klopka. Mitovi o društvenoj odgovornosti poduzeća. Zagreb: Tim press d.o.o..
5. CSRforALL (2014). Društveno odgovorno poslovanje za sve (DOP za sve). Priručnik za organizacije poslodavca. Zagreb: Hrvatska udruga poslodavca
6. Dekanić, I. (2011). Geopolitika energije: uloga energije u suvremenom globaliziranom gospodarstvu. Zagreb: Golden marketing-Tehnička knjiga
7. Friedman, M. (2007.). Društvena odgovornost kapitala. Zagreb: Studio Artless.
8. Galetić, L. et. al. (2011.). Organizacija velikih poduzeća. Zagreb: Sinergija-nakladništvo d.o.o..
9. Goodstein, E. S. (2003). Ekonomika i okoliš. Drugo izdanje. Zagreb: Mate d.o.o.
10. Hadžiselimović, Dž. (2015.). Klima se mijenja, a mi Pula: Društvo psihologa Istre.
11. Herceg, N. (2013). Okoliš i održivi razvoj. Zagreb: Synopsis d.o.o.
12. Jalšenjak, B. i Krkač, K. (2016.). Poslovna etika, korporacijska društvena odgovornost i održivost, 2. prepravljeno i prošireno izdanje. Zagreb: Mate d.o.o.
13. Kotler, P. i Lee, N. (2011). DOP: Društveno odgovorno poslovanje. Suvremena teorija i najbolja praksa. Zagreb: M.E.P. d.o.o.
14. Landes, S. D. (2003.). Bogatstvo i siromaštvo naroda. Zašto su neki tako bogati, a neki tako siromašni. Zagreb: Masmmedia d.o.o.
15. Lay, V. i Šimleša, D. (2012.). Nacionalni interesi razvoja Hrvatske kroz prizmu koncepta održivog razvoja. Zagreb: Institut društvenih znanosti Ivo Pilar
16. Letica, B. (2010.) Doba odgovornosti. Korporacijska društvena odgovornost u vrijeme svjetske financijske krize. Zagreb: Mate d.o.o..

17. Markota Vukić N., (2016.), Međuvisnost institucionalnog okvira i društveno odgovornih strategija poduzeća, Doktorski rad, Sveučilište u Zagrebu, Ekonomski fakultet, Zagreb
18. Meigs.F., M. i Meigs B. W. (1993.). Računovodstvo: Temelj poslovnog odlučivanja, IX izdanje. Zagreb: Mate d.o.o.
19. Osmanagić Bedenik, N. et. al. (2016). Nefinancijsko izvještavanje: Izazov održivog poslovanja. Zagreb: M.E.P. d.o.o.
20. Osmanagić Bedenik, N. et. al. (2010.). Kontroling između profita i održivog razvoja. Zagreb: M.E.P. d.o.o.
21. Pende, H. (2008.). Moć neetičkog poslovanja. Organizacijska kultura u Hrvatskoj. Zagreb: Hrvatska sveučilišna naklada
22. Scharmer, O. i Kaufer, K. (2016.). Voditi iz nadolazeće budućnosti: prijelaz ekonomije iz egosustava u ekosustav. Zagreb: Planetopija
23. Schmidheiny, S. i Poslovni savjet za održivi razvoj (1995). Novim Smjerom: Globalni poslovni pristup razvoju i okolišu. Zagreb: Društvo za unaprjeđenje kvalitete življenja
24. Šimleša, D. (2010), Ekološki otisak: Kako je razvoj zgazio održivost. Zagreb: TIM press d.o.o.
25. Tafra Vlahović, M. (2011.). Održivo poslovanje. Koncepti, upravljanje, komunikacija. Zaprešić: Visoka škola za poslovanje i upravljanje „Baltazar Adam Krčelić“.
26. Tudor, G. et. al. (2018.). Dobra Hrvatska. Društveno odgovorno poslovanje – najbolji. Zagreb: M.E.P. d.o.o.
27. Žagar, K. et. al. (2008.). Analiza financijskih izvještaja, 2. prošireno izdanje. Zagreb: Grafički zavod Hrvatske.
28. Young, B. S. (2014.). Moralni kapitalizam II načela društveno odgovornog poslovanja za 21. stoljeće. Zagreb: Hrvatsko udruženje menadžera i poduzetnika CROMA.

7.2. Propisi

1. Zakon o računovodstvu (Narodne novine, broj 78/15)
2. Uredba (EU) 2016/679 Europskog parlamenta i Vijeća od 27. travnja 2016. o zaštiti pojedinaca u vezi s obradom osobnih podataka i o slobodnom kretanju takvih podataka te o stavljanju izvan snage Direktive 95/46/EZ (Opća uredba o zaštiti podataka) (SL L 119, 4.5.2016., str. 1.)
3. Directive 2014/95/EU of the European Parliament and of the Council of 22 October 2014 amending Directive 2013/34/EU as regards disclosure of non-financial and diversity information by certain large undertakings and groups, available at: <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A32014L0095> (date of access: 15.05.2017.)

7.3. Web stranice

1. Vlada Republike Hrvatske. URL:
<https://vlada.gov.hr/UserDocsImages//Sjednice/2016/8%20sjednica%2014%20Vlade//8%20-%202.pdf> (pristupljeno 02.07.2017). Vlada Republike Hrvatske. Prijedlog Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o računovodstvu, s konačnim prijedlogom Zakona. Zagreb, prosinac 2016.
2. Hrvatska udruga poslodavaca. URL:
<http://www.hup.hr/EasyEdit/UserFiles/Petra%20Senti%C4%87/Prirucnik%20DOP%20HR.pdf> (pristupljeno 02.07.2017.). Hrvatska udruga poslodavaca (HUP). Priručnik za organizacije poslodavaca. Publikacija objavljena u okviru projekta „Društveno odgovorno poslovanje za sve“ (eng. „Corporate Social Responsibility for All“) koji financira Europska unija.
3. Zakon.hr. URL: <https://www.zakon.hr/z/118/Zakon-o-ra%C4%8Dunovodstvu> (pristupljeno 02.07.2017.). Zakon o računovodstvu. Pročišćeni tekst Zakona. NN 78/15, 134/15, 120/16 na snazi od 01.01.2017.
4. EUR-Lex. URL: <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/HR/TXT/?uri=CELEX%3A32013L0034> (pristupljeno 02.07.2017.). L 182/19 SLUŽBENI LIST EUROPSKE UNIJE 26.06.2013. DIREKTIVA 2013/34/EU EUROPSKOG PARLAMENTA I VIJEĆA od 26. lipnja 2013.
5. EUR-Lex. URL: <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/HR/TXT/?uri=celex%3A32014L0095> (pristupljeno 02.07.2017.). L 330/1 SLUŽBENI LIST EUROPSKE UNIJE 15.11.2014. DIREKTIVA 2014/95/EU EUROPSKOG PARLAMENTA I VIJEĆA od 22. listopada 2014.
6. KPMG Hrvatska. URL:
<https://home.kpmg.com/content/dam/kpmg/pdf/2015/12/KPMG-survey-of-CR-reporting-2015.pdf> (pristupljeno 02.07.2017). KPMG CURRENTS OF CHANGE. The KPMG Survey of Corporate Responsibility Reporting 2015

7. SDG Compass. URL: https://sdgcompass.org/wp-content/uploads/2015/12/019104_SDG_Compass_Guide_2015.pdf (pristupljeno 07.02.2017.). SDG Compass. The guide for business action on the SDGs.
8. Global Reporting Initiative. URL: <https://www.globalreporting.org/standards/gri-standards-download-center/?g=1bb3343f-f82a-45e7-b9ce-5a4e93810f97> (pristupljeno 02.07.2017.). The GRI Standards.
9. https://insights.unimelb.edu.au/vol13/04_Soderstrom.html (pristupljeno 02.07.2017.). Sustainability reporting: past, present, and trends for the future. Naomi Soderstrom. The University of Melbourne. Faculty of Business & Economics. Insights Melbourne Business and Economics. Volume 13. November 2013.
10. The university of Melbourne. URL: <https://www.hgk.hr/documents/brosura-podrzimo-odrzivo-ubrzajmo-promjene5cc007b665406.pdf> (pristupljeno 08.09.2019.) Podržimo održivo. Ubrzajmo promjene. Konferencija o ciljevima održivog razvoja i prilikama za bolju Hrvatsku. 25.03.2019.

7.4. Članci iz stručnih časopisa

1. Ackoff, R. L. (1989). From data to wisdom. *Journal of Applied Systems Analysis*, Volume 16, pages 3–9.
2. Burchell, S., Clubb, C., Hopwood, A. G. & Hughes, A. (1997). The roles of accounting in organizations and society. *Accounting, Organizations & Society*, Volume 5, pages 5–27.
3. Carroll, A.B. & Buchholtz, A. K. (2012). *Business & Society: Ethics, Sustainability, and Stakeholder Management*, 8th edition. Cincinnati, OH: South-Western Cengage Learning
4. Carrots and Sticks (2013). Sustainability reporting policies worldwide - today's best practice, tomorrow's trends. Available at: <https://www.globalreporting.org/resource/library/carrots-and-sticks.pdf> (date of access: 16.05.2017.)
5. Chapman, C. S., Cooper, D. J. & Miller, P. (2009). *Accounting, Organizations, and Institutions: Essays in Honour of Anthony Hopwood*. Oxford: Oxford University Press.
6. Checkland, P. & Scholes, J. (1990). *Soft Systems Methodology in Action*. Chichester: John Wiley & Sons.
7. Cooper, S. M. & Owen, D. L. (2007). Corporate social reporting and stakeholder accountability: the missing link. *Accounting, Organizations & Society*, Volume 32, pages 649–67.
8. Crane, A., Graham, C. & Himick, D. (2015). Financializing Stakeholder Claims. *Journal of Management Studies*, Volume 52(7), pages 878–906. Available at: <http://doi.org/10.1111/joms.12147>
9. Davenport, T. H. & Prusak, L. (1998). *Working Knowledge: How organizations Manage What They Know*. Cambridge, MA: Harvard Business School Press.
10. Davis, G. B. (1974). *Management Information Systems: Conceptual Foundations, Structure, and Development*. New York: McGraw-Hill.
11. Drucker, P. F. (1988). The coming of the new organization. *Harvard Business Review*, Volume 66, pages 45–53.

12. Elkington, J. (1998). *Cannibals with Forks: the Triple Bottom Line of 21st Century Business*, New Society Publishers, Gabriola Island, BC, Canada
13. Ernst & Young Global Limited (2014), *Integrated reporting Elevating value*, available at: [www.ey.com/Publication/vwLUAssets/EY-Integrated-reporting/\\$FILE/EY-Integrated-reporting.pdf](http://www.ey.com/Publication/vwLUAssets/EY-Integrated-reporting/$FILE/EY-Integrated-reporting.pdf) (date of access: 24.08.2017.)
14. Freeman, R. E., Harrison, J. S., Wicks, A. C., Parmar, B. L. & De Colle, S. (2010). *Stakeholder Theory: The State of the Art*. Cambridge: Cambridge University Press.
15. Goldberg, L. (1965). *An Inquiry into the Nature of Accounting - American Accounting Association Monograph No.7*. Menasha, WI: George Banta Company.
16. Governance & Accountability Institute (2017). *Flash report*, New York, Available at: <http://www.ga-institute.com/press-releases/article/flash-report-82-of-the-sp-500-companies-published-corporate-sustainability-reports-in-2016.html?type=123> (date of access: 20.05.2017.)
17. Hall, M., Millo, Y. & Barman, E. (2015). Who and What Really Counts? Stakeholder Prioritization and Accounting for Social Value. *Journal of Management Studies*, Volume 52(7), pages 907–934. <http://doi.org/10.1111/joms.12146>
18. Harrison, J. S., & van der Laan Smith, Joyce. (2015). Responsible accounting for stakeholders. *Journal of Management Studies*, Volume 52(7), pages 935–960
19. Kaplan, R. S. & Norton, D.P. (1996). Using the Balanced Scorecard as a Strategic Management System, *Harvard Business Review*, Volume January-February, pages 75-85.
20. Kolk, A. (2004). A decade of sustainability reporting: developments and significance. *International Journal of Environment and Sustainable Development*, Volume 3(1), pages 51-64.
21. KPMG (2015). *International Survey of Corporate Responsibility Reporting 2015*. Available at: <https://home.kpmg.com/content/dam/kpmg/pdf/2015/12/KPMG-survey-of-CR-reporting-2015.pdf> (date of access: 17.05.2017.)
22. Kuhlen, R. (1991). Information and pragmatic value-adding: Language games and information science. *Computers and the Humanities*, Volume 25, pages 93–101.
23. LeBlanc, B. (2012). Sustainability Rises On the CFO's "to-do" List. *Financial Executive*, 54-57.

24. Markota V., Vuković R. i Calace D. (2017): Non-Financial Reporting as a new trend in sustainability accounting. 18. Konferencija RiM – zbornik radova, stranica 11 - 24
25. Miller, P. & Power, M. (2013). Accounting, organizing, and economizing: connecting accounting research and organization theory. *Academy of Management Annals*, Volume 7, pages 557–605.
26. Mitchell, R. K., Van Buren, H. J., Greenwood, M. & Freeman, R. E. (2015). Stakeholder Inclusion and Accounting for Stakeholders. *Journal of Management Studies*, Volume 52(7), pages 851–877.
27. Nonaka, I. & Takeuchi, H. (1995). *The Knowledge-Creating Company: How Japanese Companies Create the Dynamics of Innovation*. New York: Oxford University Press.
28. Otley, D. T. (2003). Management control and performance management: whence and whither? *British Accounting Review*, Volume 35(4), pages 309-326.
29. Phillips, R. (2003): Stakeholder legitimacy. *Business Ethics Quarterly*, Volume 13(1), pages 25-41.
30. Soderstrom N., (2013). Sustainability reporting: past, present, and trends for the future, *Insights*, Melbourne Business and Economics, Faculty of Business and Economics, Volume 13, pages 31 – 37
31. The Association of Chartered Certified Accountants (ACCA), (2013) What do investors expect from non-financial reporting?, available at: www.accaglobal.com/content/dam/acca/global/PDF-technical/sustainability-reporting/tech-tp-wdir.pdf (date of access: 15.05.2017.)
32. Tushman, M. L. & Nadler, D. A. (1978). Information Processing as an Integrating Concept in Organizational Design. *Academy of Management Review*, Volume 3, pages 613–24.
33. Vitezić N. i Petrić A. (2017): Integrirano izvještavanje – koncept i utjecaj na uspješnost hrvatskih poduzeća. 18. Konferencija RiM – zbornik radova, stranica 203 – 214.
34. Zadek, S., Evans, R. & Pruzan, P. (2013). *Building Corporate Accountability: Emerging Practice in Social and Ethical Accounting and Auditing*. Abingdon: Earthscan.

8. POPIS SLIKA I TABLICA

1. Slika br.1.: Trendovi u nefinancijskom izvještavanju, str. 16
2. Slika br. 2.: Glavni trendovi unutar nefinancijskog izvještavanja, str. 18
3. Slika br. 3.: Prvih 10 tema iz područja korporativnog objavljivanja u EU, str. 20
4. Slika br. 4.: Ciljevi održivog razvoja, str. 23
5. Slika br. 5.:Prikaz rastućih troškova kod nefinancijskih rizika (EU Direktiva o nefinancijskom izvještavanju), str. 28
6. Slika br. 6: Slikovni prikaz GRI standarda po modulima, str. 32
7. Slika br. 7: Prikaz računovodstvenog okvira održivosti, str. 41
8. Slika br. 8.: Prikaz integriranog izvještavanja u pojedinim zemljama, str. 47
9. Slika br. 9. Matrica materijalnosti INA Grupe, str. 54
10. Slika br. 10: Matrica materijalnosti CEMEX Hrvatska, str. 60
11. Slika br. 11.: Matrica materijalnosti, str. 65
12. Slika br. 12.: Popis materijalnih tema JGL d.d., str. 72
13. Tablica 1: Prikaz računovodstvenog okvira održivosti, str. 42
14. Tablica br. 2. Kratki prikaz poslovanja INA d.d. kroz razdoblje od 6 godina, str. 50
15. Tablica br. 3. Kratki prikaz poslovanja CEMEX Hrvatska d.d. kroz razdoblje od 6 godina, str. 57
16. Tablica br. 4.: Kratki prikaz poslovanja Zagrebački Holding d.o.o. kroz razdoblje od 6 godina, str. 69
17. Tablica br. 5.: Tablica GRI 102 Opći standardni podaci – prikaz stranice nefinancijskog izvještaja po promatranom trgovačkom društvu, str. 74
18. Tablica br. 6.: Tablica GRI 200 Ekonomske teme – prikaz stranice nefinancijskog izvještaja po promatranom trgovačkom društvu, str 75
19. Tablica br. 7.: Tablica GRI 300 Okolišne teme – prikaz stranice nefinancijskog izvještaja po promatranom trgovačkom društvu, str. 78
20. Tablica br. 8.: Tablica GRI 400 Društvene teme – prikaz stranice nefinancijskog izvještaja po promatranom trgovačkom društvu, str. 80

9. Popis priloga

1. Prilog br. 1: Analiza osnovnih podataka nefinancijskog izvještavanja istraživanih društva, str. 94
2. Prilog br. 2. Prikaz ozljeda na radu na temelju nefinancijskih izvještaja promatranih društva, str. 95
3. Prilog br. 3. Integracija globalnih ciljeva održivog razvoja JGL d.d., str. 96
4. Prilog 4: Usporedni prikaz EU Direktive i relevantnih GRI standarda i objava, br. 1, str. 97
5. Prilog 5: Usporedni prikaz EU Direktive i relevantnih GRI standarda i objava, br. 2, str. 97
6. Prilog 6: Usporedni prikaz EU Direktive i relevantnih GRI standarda i objava, br. 3, str. 100
7. Prilog 7: Usporedni prikaz EU Direktive i relevantnih GRI standarda i objava, br. 4, str. 102
8. Prilog 8: Usporedni prikaz EU Direktive i relevantnih GRI standarda i objava, br. 5, str. 106
9. Prilog 9: Usporedni prikaza EU Direktive i relevantnih GRI standarda i objava, br. 6, str. 108
10. Prilog 10.: Ključni financijski i operativni pokazatelji, str. 110
11. Prilog br. 11.: Izravno stvorena i distribuirana ekonomska vrijednost, str. 111
12. Prilog br. 12.: Konkurentnost u sustavu plaća, str. 112
13. Prilog br. 13.: Udio višeg menadžmenta angažiranog iz lokalnih zajednica u društvima INA Grupe, str. 113
14. Prilog br. 14.: Osnovni financijski pokazatelji za 2017. godinu, str. 114
15. Prilog br. 15.: Izravna stvorena i distribuirana ekonomska vrijednost, str. 115
16. Prilog br. 16.: Omjeri standardne početne plaće po spolu i lokalne minimalne plaće, str. 116
17. Prilog br. 17.: Zdravlje i sigurnost na radu u INA Grupi, str. 117
18. Prilog br. 18.: Podaci o zaštiti zdravlja i sigurnosti na radu u INA Grupi, str. 118

Prilog br. 1: Analiza osnovnih podataka nefinancijskog izvještavanja istraživanih društva

	INA d.d.	CEMEX HRVATSKA d.d.	ZAGREBAČKI HOLDING d.o.o.	JADRAN GALENSKI LABORATORIJ d.d.
Godina osnivanja	1964.	1861.	2007.	1991.
Velicina trgovačkog društva	veliki	veliki	veliki	veliki
Poriijeklo kapitala	49% strani kapital	100% strani kapital	100% domaći kapital	1% strani kapital
Vlasništvo	Pretežno privatno vlasništvo (preko 50% privatnog kapitala)	Privatno vlasništvo	Vlasništvo grada Zagreba	Privatno vlasništvo
Broj zaposlenih	4225	460	8510	516
Prosječna neto plaća (kn)	9.385,00	9.308,00	7.210,00	9.246,00
Ukupni prihodi (kn)	18.336.888.100,00	729.235.900	3.468.703.500	633.985.300,00
Neto dobit (kn)	1.424.695.400,00	-7.382.900	55.613.300	70.804.500,00
Godina objave prvog nefinancijskog izvještaja	1996.	2005.	2016.	2000.
Integrirani izvještaj	Da	Ne	Ne	Ne
Standard izvještavanja	GRI, SDG	GRI-G4	GRI	GRI, SDG
Opcija	Sržna	Sržna	Sržna	Sržna
Tablica materijalnosti	Da	Da	Da	Ne, ali opisan detaljan prikaz materijalnih tema.
Revizija izvještaja	HR PSOR, Mislav Ante Omazić, Ekonomski Fakultet u Zagrebu	Ne	Revizor	HR PSOR
Kazalo sadržaja	158 str.	68 – 70 str.	138-142 str.	29-31 str.
Objava na web stranici	Da	Da	Da	Da
Nagrada	Sjaj, Green Frog Award	Indeks DOP, DOP-a za sve	-	Zlatni ključ, Zlatna kuna
Napomena		Nije obveznik nefinancijskog izvještavanja		

Izvor: Izradio autor na temelju provedenog istraživanja nefinancijskih izvještaja

Prilog br. 2. Prikaz ozljeda na radu na temelju nefinancijskih izvještaja promatranih društva

2017. godina	INA d.d.	CEMEX HRVATSKA d.d.	ZAGREBAČKI HOLDING d.o.o.	JADRAN GALENSKI LABORATORIJ d.d.
Broj zaposlenih	4225	460	8510	516
Smrtni slučaj	0	0	0	0
Broj ozljeda na radu	43	3	307	10
-u procesu rada	-	-	195	7
-izvan procesa rada	-	-	112	3
Broj izgubljenih sati	2,40 % (stopa učestalosti)	-	-	1.832
Broj izgubljenih dana	0,14% (stopa učestalosti)	250	-	229

Izvor: Izradio autor na temelju provedenog istraživanja nefinancijskih izvještaja

Prilog br. 3. Integracija globalnih ciljeva održivog razvoja JGL d.d.

Izvor: Izvještaj o održivom razvoju JGL d.d.¹⁸⁷

¹⁸⁷ <https://uploads.jgl.hr/uploads/2018/06/IOR-2017.pdf> (pristupljeno 26.02.2019.)

Prilog 4: Usporedni prikaz EU Direktive i relevantnih GRI standarda i objava, br. 1

EU Direktiva 2013/34/EU – Izmjene	Relevantni GRI standardi i objave
OPĆE IZJAVE	
Čl. 19a (1)(a) kratak opis poslovnog modela	GRI 102: Opće odredbe ; sekcija (odjeljak) 1 (Organizacijski profil) i sekcija 2 (Strategija)
Čl. 19a (1): Ako poduzeće ne provodi mjere povezane s jednim ili više od navedenih pitanja, u nefinancijskom izvješću navodi se jasno i razumno objašnjenje zašto se one ne provode.	GRI: 101: Temelj ; klauzula 32 (razlozi za ne provođenja mjere) GRI: 103: Upravljački pristup ; primijenjen zajedno s GRI standardima za svaku temu (materijalnost) <ul style="list-style-type: none"> - Opći zahtjevi za izvješćivanje o upravljanju, točka 1.2
Čl. 19a (5) Države članice osiguravaju da ovlaštenu revizor ili revizorsko društvo provjeri je li dostavljeno nefinancijsko izvješće iz stavka 1. Ili zasebno izvješće iz stavka 4.; (6) Države članice mogu zahtijevati da informacije iz nefinancijskog izvješća iz stavka 1. Ili zasebnog izvješća iz stavka 4. Provjeri neovisni pružatelj usluga provjere. Isto tako čl. 20 (b)	GRI 102: Opće odredbe <ul style="list-style-type: none"> - Objava 102-56 (eksterna jamstva)
Čl. 20 (1) (g): opis raznolikosti koja se primjenjuje u vezi s administrativnim, upravljačkim i nadzornim tijelima poduzeća s obzirom na aspekte kao što su, na primjer, dob, spol ili obrazovanje i struka, te ciljeve politike raznolikosti, način na koji se ona provodi i rezultate u izvještajnom razdoblju. Ako se takva politika ne provodi, izvješće sadržava obrazloženje za to.	GRI: 101: Temelj ; klauzula 32 (razlozi ne provođenja mjere) GRI 102: Opće odredbe <ul style="list-style-type: none"> - Objava 102-22; Struktura upravljačkog tijela i njegovih odbora - Objava 102-24; imenovanje i odabir upravljačkog tijela GRI 401: Zapošljavanje <ul style="list-style-type: none"> - Objava 401-1; zapošljavanje novih djelatnika i fluktuacija djelatnika GRI 405: Raznolikosti i jednake mogućnosti <ul style="list-style-type: none"> - Objava 405-1; raznolikost tijela upravljanja i djelatnika GRI: 103: Upravljački pristup , primjenjiv zajedno s GRI 401; Zapošljavanje i GRI 405: Raznolikost i jednake mogućnosti

Izvor: <https://www.globalreporting.org/standards/resource-download-center/linking-gri-standards-and-european-directive-on-non-financial-and-diversity-disclosure/> (pristupljeno 20.01.2019.)

Prilog 5: Usporedni prikaz EU Direktive i relevantnih GRI standarda i objava, br. 2

EU Direktiva 2013/34/EU – Izmjene		Relevantni GRI standardi i objave
Tema		
Okoliš	Čl. 19a (1)(a-e)	
	(a) Kratak opis poslovnog modela poduzeća	GRI 102: Opće odredbe ; sekcija 1 (Organizacijski profil) i sekcija 2 (Strategija)
	(b) Opis politika poduzeća u vezi s tim pitanjima, uključujući postupke temeljite analize koji se provode	GRI: 103: Upravljački pristup , primjenjiv zajedno sa GRI standardima u seriji 300 (tema okoliša) <ul style="list-style-type: none"> • Upute za odjeljak 103-1 (a) • Odjeljak 103-2; Pristup upravljanja i njezini sastavni dijelovi
	(c) Rezultate tih mjera	GRI: 103: Upravljački pristup , primjenjiv zajedno sa GRI standardima u seriji 300 (tema okoliša) <ul style="list-style-type: none"> • Odjeljak 103-3; Procjena pristupa upravljanju
	(d) Osnovne rizike povezane s tim pitanjima koji se odnose na poslovanje poduzeća, uključujući, kad je to relevantno i razmjerno, njegove poslovne odnose, proizvode ili usluge koji mogu prouzročiti negativne učinke na tim područjima, te način na koji poduzeće upravlja tim rizicima	GRI 102: Opće odredbe <ul style="list-style-type: none"> • Odjeljak 102-15; Ključni utjecaji, rizici i mogućnosti GRI: 103: Upravljački pristup , primjenjiv zajedno sa GRI standardima u seriji 300 (tema okoliša)
	(e) Nefinancijske ključne pokazatelje uspješnosti važne za određeno poslovanje	GRI standardi u seriji 300 (tema okoliša) <ul style="list-style-type: none"> • Specifične teme iz svakog standarda koja se odnosi na materijalnost teme okoliša
Unaprjeđenje specifikacije iz uvoda		
	(7) Korištenje obnovljivih i/ili neobnovljivih izvora energije	GRI 302: Energija GRI 103: Upravljački pristup ; primijenjen zajedno sa <i>GRI 302: Energija</i>
	(7) Emisija stakleničkih plinova	GRI 302: Energija GRI 305: Emisije GRI 103: Upravljački pristup ; primijenjen zajedno sa <i>GRI 302: Energija</i> i <i>GRI 305: Emisije</i>
	(7) Uporaba vode	GRI 303: Voda GRI: 103: Upravljački pristup , primijenjen zajedno sa <i>GRI 303: Voda</i>

	(7) Onečišćenje zraka	GRI 305: Emisije GRI 103: Upravljački pristup; primijenjen zajedno sa <i>GRI 305: Emisije</i>
	(17) Uporaba tla	GRI 304: Biološka raznolikost GRI 103: Upravljački pristup; primijenjen zajedno sa <i>GRI 304: Biološka raznolikost</i>
	(17) Uporaba materijala	GRI 301: Materijali GRI 103: upravljački pristup; primijenjen zajedno sa <i>GRI 301: Materijali</i>

Izvor: <https://www.globalreporting.org/standards/resource-download-center/linking-gri-standards-and-european-directive-on-non-financial-and-diversity-disclosure/> (pristupljeno 20.01.2019.)

Prilog 6: Usporedni prikaz EU Direktive i relevantnih GRI standarda i objava, br. 3

EU Direktiva 2013/34/EU – Izmjene	Relevantni GRI standardi i objave
Tema	
Društvena	Čl. 19a (1)(a-e)
(a) Kratak opis poslovnog modela poduzeća	GRI 102: Opće odredbe ; sekcija 1 (Organizacijski profil) i sekcija 2 (Strategija)
(b) Opis politika poduzeća u vezi s tim pitanjima, uključujući postupke temeljite analize koji se provode	GRI: 103: Upravljački pristup , primjenjiv zajedno sa GRI standardima u seriji 400 (društvena pitanja) <ul style="list-style-type: none"> • Upute za odjeljak 103-1 (a) • Odjeljak 103-2; Pristup upravljanja i njezini sastavni dijelovi
(c) Rezultate tih mjera	GRI: 103: Upravljački pristup , primjenjiv zajedno sa GRI standardima u seriji 400 (društvena pitanja) <ul style="list-style-type: none"> • Odjeljak 103-3; Procjena pristupa upravljanju
(d) Osnovne rizike povezane s tim pitanjima koji se odnose na poslovanje poduzeća, uključujući, kad je to relevantno i razmjerno, njegove poslovne odnose, proizvode ili usluge koji mogu prouzročiti negativne učinke na tim područjima, te način na koji poduzeće upravlja tim rizicima	GRI 102: Opće odredbe <ul style="list-style-type: none"> • Odjeljak 102-15; Ključni utjecaji, rizici i mogućnosti GRI: 103: Upravljački pristup , primjenjiv zajedno sa GRI standardima u seriji 400 (društvena pitanja)
(e) Nefinancijske ključne pokazatelje uspješnosti važne za određeno poslovanje	GRI standardi u seriji 400 (društvena pitanja) <ul style="list-style-type: none"> • Specifične teme iz svakog standarda koja se odnosi na materijalnost teme okoliša
Unaprjeđenje specifikacije iz uvoda	
(7) Dijalog s lokalnom zajednicom	GRI 413: Lokalna zajednica GRI 413: Upravljački pristup ; primijenjen zajedno sa <i>GRI 413: Lokalna zajednica</i>
(7) Poduzete mjere kako bi se osigurao i zaštitio razvoj tih zajednica	GRI 413: Lokalna zajednica GRI 103: Upravljački pristup ; primijenjen zajedno sa <i>GRI 413: Lokalna zajednica</i>

Izvor: <https://www.globalreporting.org/standards/resource-download-center/linking-gri-standards-and-european-directive-on-non-financial-and-diversity-disclosure/> (pristupljeno 20.01.2019.)

Prilog 7: Usporedni prikaz EU Direktive i relevantnih GRI standarda i objava, br. 4

EU Direktiva 2013/34/EU – Izmjene	Relevantni GRI standardi i objave
Tema	
Zaposlenici/ Radnici	Čl. 19a (1)(a-e)
	<p>(a) Kratak opis poslovnog modela poduzeća</p> <p>GRI 102: Opće odredbe; sekcija 1 (Organizacijski profil) i sekcija 2 (Strategija)</p>
	<p>(b) Opis politika poduzeća u vezi s tim pitanjima, uključujući postupke temeljite analize koji se provode</p> <p>GRI: 103: Upravljački pristup, primjenjiv zajedno sa temama pitanja zaposlenika/radnika u seriji 400 (društvena pitanja): <i>GRI 401: Zapošljavanje, GRI 402: Radni odnosi i upravljanje; GRI 403: Zaštita zdravlja i sigurnosti na radu, GRI 404: Obuka i obrazovanje; GRI 405: Raznolikosti i jednake mogućnosti, i GRI 414: Društvena studija dobavljača</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • Upute za odjeljak 103-1 (a) • Odjeljak 103-2; Pristup upravljanja i njezini sastavni dijelovi
	<p>(c) Rezultate tih mjera</p> <p>GRI: 103: Upravljački pristup, , primjenjiv zajedno sa temama pitanja zaposlenika/radnika u seriji 400 (društvena pitanja): <i>GRI 401: Zapošljavanje, GRI 402: Radni odnosi i upravljanje; GRI 403: Zaštita zdravlja i sigurnosti na radu, GRI 404: Obuka i obrazovanje; GRI 405: Raznolikosti i jednake mogućnosti, i GRI 414: Društvena studija dobavljača</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • Odjeljak 103-3; Procjena pristupa upravljanju
	<p>(d) Osnovne rizike povezane s tim pitanjima koji se odnose na poslovanje poduzeća, uključujući, kad je to relevantno i razmjerno, njegove poslovne odnose, proizvode ili usluge koji mogu prouzročiti negativne učinke na tim područjima, te način na koji poduzeće</p> <p>GRI 102: Opće odredbe</p> <ul style="list-style-type: none"> • Odjeljak 102-15; Ključni utjecaji, rizici i mogućnosti <p>GRI: 103: Upravljački pristup, , primjenjiv zajedno sa temama pitanja zaposlenika/radnika u seriji 400 (društvena pitanja): <i>GRI 401: Zapošljavanje, GRI 402: Radni odnosi i upravljanje; GRI 403: Zaštita zdravlja i sigurnosti na radu, GRI 404: Obuka i</i></p>

	upravlja tim rizicima	<i>obrazovanje; GRI 405: Raznolikosti i jednake mogućnosti, i GRI 414: Društvena studija dobavljača</i>
	(e) Nefinancijske ključne pokazatelje uspješnosti važne za određeno poslovanje	Objava specifičnih tema iz standarda vezanih za pitanja zaposlenika u seriji 400 (društvena pitanja): <i>GRI 401: Zapošljavanje, GRI 402: Radni odnosi i upravljanje; GRI 403: Zaštita zdravlja i sigurnosti na radu, GRI 404: Obuka i obrazovanje; GRI 405: Raznolikosti i jednake mogućnosti, i GRI 414: Društvena studija dobavljača</i>
Unaprjeđenje specifikacije iz uvoda		
	(7) Poduzete mjere za jamčenje jednakosti spolova	GRI 405: Raznolikost i jednake prilike GRI 406: Bez diskriminacije GRI 413: Upravljački pristup; primijenjen zajedno sa <i>GRI 413: Lokalna zajednica</i>
	(7) Poduzete mjere kako bi se osigurao i zaštiti razvoj tih zajednica	GRI 413: Lokalna zajednica GRI 103: Upravljački pristup; primijenjen zajedno sa <i>GRI 405: Raznolikost i jednake prilike i GRI 406: Bez diskriminacije</i>
	(7) Provedba temeljnih konvencija Međunarodne organizacije rada	GRI 102: Opće odredbe <ul style="list-style-type: none"> Odjeljak 102-15; Ključni utjecaji, rizici i mogućnosti U dodatku, preporuka temeljne konvencije ILO može se naći u odjeljku „Preporuke/reference“ sljedećih GRI standarda: <i>GRI 401: Zapošljavanje, GRI 402: Radni odnosi i upravljanje; GRI 403: Zaštita zdravlja i sigurnosti na radu, GRI 404: Obuka i obrazovanje; GRI 405: Raznolikosti i jednake mogućnosti; GRI 406: Bez diskriminacije; GRI 407: Sloboda udruživanja i kolektivnog pregovaranja; GRI 408: Dječji rad; GRI 409: Prisilni i obvezni rad, GRI 411: Prava „starosjedioca“, i GRI 412: Procjena ljudskih prava</i>
	(7) Uvjeti rada	GRI 401: Zapošljavanje GRI 402: Radni odnosi i upravljanje GRI 403: Zaštita zdravlja i sigurnost na radu

		<p>GRI 404: Obuka i obrazovanje GRI 405: Raznolikost i jednake mogućnosti GRI 406: Bez diskriminacije GRI 103: Upravljački pristup; primijenjen zajedno sa gore prikazanim standardima</p>
(7) Socijalni dijalog		<p>GRI 102: Opće odredbe</p> <ul style="list-style-type: none"> • Odjeljak 102-21; Konzultiranje (savjetovanje) sa dionicima o ekonomskim, okolišnim i društvenim temama/pitanjima. • Odjeljak 102-43; Pristup angažmanu dionika
(7) Poštovanje prava radnika na informacije i savjetovanje		<p>GRI 101: Temelj; Načelo uključivanje dionika GRI 402: Radni odnosi/upravljanje GRI 103: Upravljački pristup; primijenjen zajedno sa <i>GRI 402: Radni odnosi/upravljanje</i></p>
(7) Poštovanje prava sindikata		<p>GRI 407: Sloboda udruživanja i kolektivnog pregovaranja GRI 103: Upravljački pristup, primijenjen zajedno sa <i>GRI 407: Sloboda udruživanja i kolektivnog pregovaranja</i></p>
(7) Zaštita zdravlja i sigurnost na radu		<p>GRI 403: Zdravlje i sigurnost na radu GRI 103: Upravljački pristup, primijenjen zajedno sa <i>GRI 403: Zdravlje i sigurnost na radu</i></p>
(18) Raznolikost sposobnosti i stajališta članova administrativnih, upravnih i nadzornih tijela poduzeća (19) kao što su dob, spol ili obrazovanje i struka		<p>GRI 102: Opće odredbe</p> <ul style="list-style-type: none"> • Odjeljak 102-22; struktura najvišeg upravljačkog (izvršnog) tijela i njegovih odbora • Odjeljak 102-24; imenovanje i odabir najvišeg upravljačkog (izvršnog) tijela <p>GRI 405: Raznolikost i jednake mogućnosti GRI 103: Upravljački pristup, primijenjen zajedno sa <i>GRI 405: Raznolikost i jednake mogućnosti</i></p>

Izvor: <https://www.globalreporting.org/standards/resource-download-center/linking-gri-standards-and-european-directive-on-non-financial-and-diversity-disclosure/> (pristupljeno 20.01.2019.)

Prilog 8: Usporedni prikaz EU Direktive i relevantnih GRI standarda i objava, br. 5

EU Direktiva 2013/34/EU – Izmjene		Relevantni GRI standardi i objave
Tema		
Ljuska prava	Čl. 19a (1)(a-e)	
	(a) Kratak opis poslovnog modela poduzeća	GRI 102: Opće odredbe ; sekcija 1 (Organizacijski profil) i sekcija 2 (Strategija)
	(b) Opis politika poduzeća u vezi s tim pitanjima, uključujući postupke temeljite analize koji se provode	GRI: 103: Upravljački pristup , primjenjiv zajedno sa pitanjima ljudskih prava u GRI Standardima: <i>GRI 406: Bez diskriminacije, GRI 407: Radni odnosi i upravljanje; GRI 408: Dječji rad; GRI 409: Prisilni i obvezni rad, GRI 410: Siguran način rada; GRI 411: Prava „starosjedioca“; GRI 412: Ljudska prava; i GRI 414: Društvena studija dobavljača</i> <ul style="list-style-type: none"> • Upute za odjeljak 103-1 (a) • Odjeljak 103-2; Pristup upravljanja i njezini sastavni dijelovi
	(c) Rezultate tih mjera	GRI: 103: Upravljački pristup , primjenjiv zajedno sa pitanjima ljudskih prava u GRI Standardima: <i>GRI 406: Bez diskriminacije, GRI 407: Radni odnosi i upravljanje; GRI 408: Dječji rad; GRI 409: Prisilni i obvezni rad, GRI 410: Siguran način rada; GRI 411: Prava „starosjedioca“; GRI 412: Ljudska prava; i GRI 414: Društvena studija dobavljača</i> <ul style="list-style-type: none"> • Odjeljak 103-3; Procjena pristupa upravljanju
	(d) Osnovne rizike povezane s tim pitanjima koji se odnose na poslovanje poduzeća, uključujući, kad je to relevantno i razmjerno, njegove poslovne odnose, proizvode ili usluge koji mogu prouzročiti negativne učinke na tim područjima, te način na koji poduzeće upravlja tim rizicima	GRI 102: Opće odredbe <ul style="list-style-type: none"> • Odjeljak 102-15; Ključni utjecaji, rizici i mogućnosti GRI: 103: Upravljački pristup , primjenjiv zajedno sa pitanjima ljudskih prava u GRI Standardima: <i>GRI 406: Bez diskriminacije, GRI 407: Radni odnosi i upravljanje; GRI 408: Dječji rad; GRI 409: Prisilni i obvezni rad, GRI 410: Siguran način rada; GRI 411: Prava „starosjedioca“; GRI 412: Ljudska prava; i GRI 414: Društvena studija dobavljača</i>
(e) Nefinancijske ključne	Objava specifičnih tema iz pitanja ljudskih	

	pokazatelje uspješnosti važne za određeno poslovanje	prava prema GRI Standardima: <i>GRI 406:Bez diskriminacije, GRI 407: Radni odnosi i upravljanje; GRI 408: Dječji rad; GRI 409: Prisilni i obvezni rad, GRI 410: Siguran način rada; GRI 411: Prava „starosjedioca“; GRI 412: Ljudska prava; i GRI 414: Društvena studija dobavljača</i>
	Unaprjedenje specifikacije iz uvoda	
	(7) Prevencija kršenja ljudskih prava	<p>Objava specifičnih tema iz pitanja ljudskih prava prema GRI Standardima: <i>GRI 406:Bez diskriminacije, GRI 407: Radni odnosi i upravljanje; GRI 408: Dječji rad; GRI 409: Prisilni i obvezni rad, GRI 410: Siguran način rada; GRI 411: Prava „starosjedioca“; GRI 412: Ljudska prava; i GRI 414: Društvena studija dobavljača</i></p> <p>GRI: 103: Upravljački pristup; primijenjen zajedno s GRI standardima za svaku temu (materijalnost)</p>

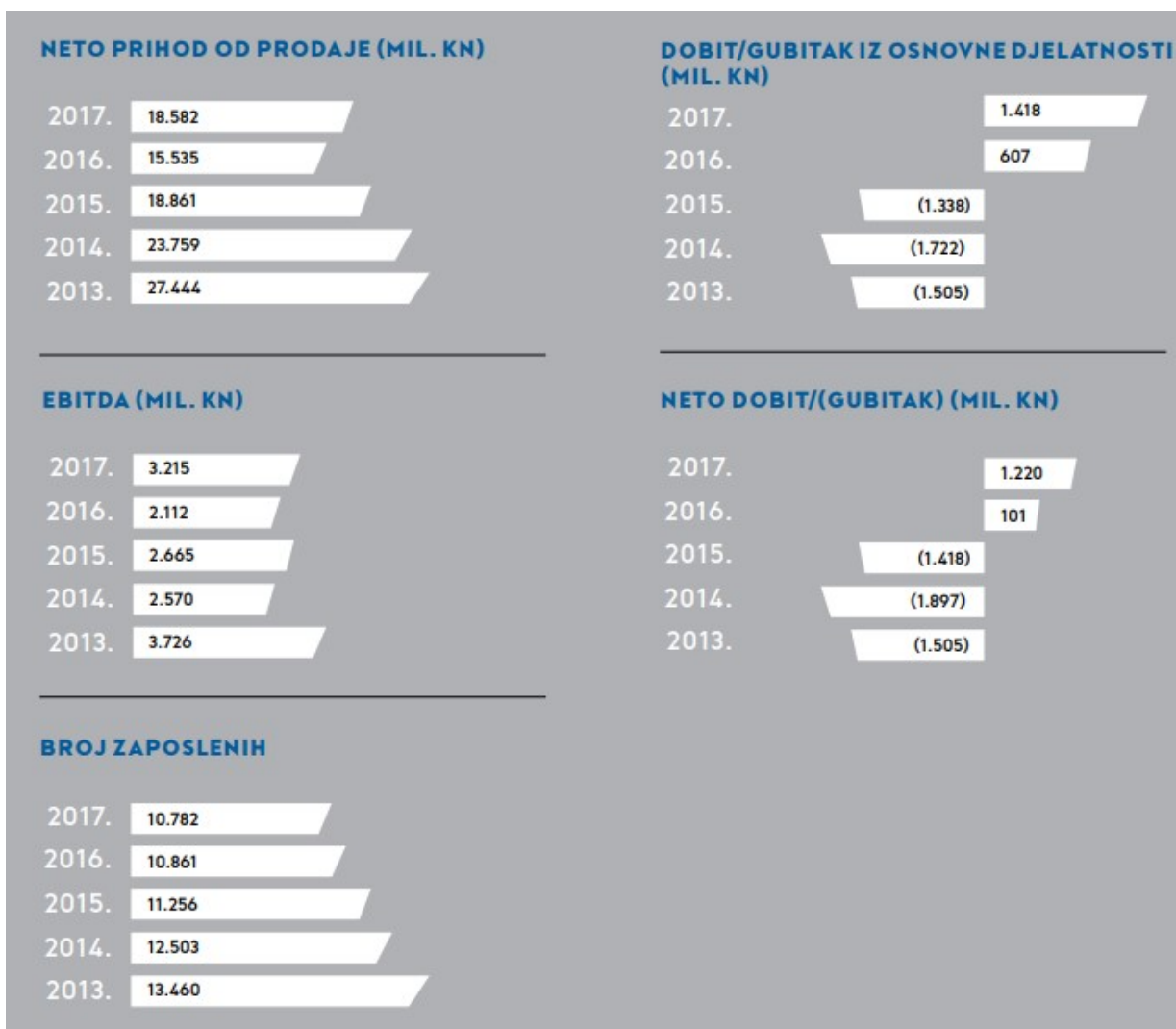
Izvor: <https://www.globalreporting.org/standards/resource-download-center/linking-gri-standards-and-european-directive-on-non-financial-and-diversity-disclosure/> (pristupljeno 20.01.2019.)

Prilog 9: Usporedni prikaza EU Direktive i relevantnih GRI standarda i objava, br. 6

EU Direktiva 2013/34/EU – Izmjene	Relevantni GRI standardi i objave	
Tema		
Anti-koruptivne mjere i mjere protiv podmićivanja	Čl. 19a (1)(a-e)	
	(a) Kratak opis poslovnog modela poduzeća	
	(b) Opis politika poduzeća u vezi s tim pitanjima, uključujući postupke temeljite analize koji se provode	
	(c) Rezultate tih mjera	
	(d) Osnovne rizike povezane s tim pitanjima koji se odnose na poslovanje poduzeća, uključujući, kad je to relevantno i razmjerno, njegove poslovne odnose, proizvode ili usluge koji mogu prouzročiti negativne učinke na tim područjima, te način na koji poduzeće upravlja tim rizicima	
	(e) Nefinancijske ključne pokazatelje uspješnosti važne za određeno poslovanje	
	Unaprjeđenje specifikacije iz uvoda	
	(7) Važeći instrumenti za borbu protiv korupcije i podmićivanja	GRI 205: Protiv korupcije GRI 415: Javna politika GRI: 103: Upravljački pristup primjenjiv zajedno sa <i>GRI 205: Protiv korupcije</i> i <i>GRI 415: Javna politika</i>)

Izvor: <https://www.globalreporting.org/standards/resource-download-center/linking-gri-standards-and-european-directive-on-non-financial-and-diversity-disclosure/> (pristupljeno 20.01.2019.)

Prilog 10.: Ključni financijski i operativni pokazatelji

Izvor: Integrirano godišnje izvješće za 2017. godinu., str. 6

Prilog br. 11.: Izravno stvorena i distribuirana ekonomska vrijednost

Izravna stvorena i distribuirana ekonomska vrijednost

Indikator / mil kn	2015.	2016.	2017.
Ostvareni prihodi	18.861	15.575	18.582
Financijska pomoć primljena od vlade	0	0	0
Operativni troškovi	21.113	15.519	17.617
Dodana novčana vrijednost (kompanijska gotovina)	275	611	428
Plaće zaposlenika i naknade	2.422	2.083	1.803
Isplaćene dividende	150	0	152
Uplate u proračun	8.542	8.132	0
Zadržana dobit	(602)	(233)	827

Ostvareni prihodi INA Grupe po regijama (mil kn)	2015.	2016.	2017.
Hrvatska	11.116	9.355	10.352
Bosna i Hercegovina	2.098	1.784	2.238
Europske zemlje	4.544	3.894	4.755
Ostale zemlje	1.103	542	1.237
Ukupno	18.861	15.575	18.582

Izvor: INA.

https://www.ina.hr/UserDocsImages/dokumenti/INA_AR_2017_cro_30_4%20FINAL_link.pdf

f (pristupljeno 03.09.2019.)

Prilog br. 12.: Konkurentnost u sustavu plaća

Konkurentnost u sustavu plaća

PROSJEČNA MJESEČNA BRUTO PLAĆA U HRK	2015.	2016.	2017.
Republika Hrvatska*	7.610	7.752	8.023
Sektori prema nacionalnoj klasifikaciji			
Rudarstvo i vađenje	10.402	10.544	10.277
Prerađivačka industrija	6.735	6.940	7.203
Opskrba električnom energijom, plinom i vodom	10.507	10.651	10.697
Gradnja građevina niskogradnje	7.677	7.795	8.059
INA, d.d.	10.546	11.547	11.903
Udio plaća u INA, d.d. naspram Republike Hrvatske	28%	33%	33%

* Izvor: Državni zavod za statistiku

Izvor: INA.

https://www.ina.hr/UserDocsImages/dokumenti/INA_AR_2017_cro_30_4%20FINAL_link.pdf
(pristupljeno 03.09.2019.)

Prilog br. 13.: Udio višeg menadžmenta angažiranog iz lokalnih zajednica u društvima INA Grupe

Udio višeg menadžmenta angažiranog iz lokalnih* zajednica u društvima INA Grupe

Društvo	LOKALNI/VANJSKI
Crosco d.o.o.	100 %
ED-INA d.o.o.	50 %
Holdina d.o.o. Sarajevo	0 %
Energopetrol d.d. Sarajevo	0 %
Hostin d.o.o.	100 %
INA Crna Gora d.o.o.	100 %
INA Kosovo d.o.o.	0 %
INA Maziva d.o.o.	100 %
INA, d.d.	66 %
INAgip d.o.o.	100 %
INA Slovenija d.o.o. Ljubljana	100 %
Plavi tim d.o.o.	100 %
Rotary Drilling Co. Ltd	100 %
STSI d.o.o.	100 %
TRS d.o.o.	100 %
Total	74 %

*Lokalno znači iz zemlje u kojoj se društvo nalazi

Izvor: INA.

https://www.ina.hr/UserDocsImages/dokumenti/INA_AR_2017_cro_30_4%20FINAL_link.pdf
f (pristupljeno 03.09.2019.)

Osnovni financijski pokazatelji za 2017.

GRUPA Zagrebački holding	IZNOS
Poslovni prihodi	5.221.257 tisuća kuna
Poslovni rashodi	5.118.880 tisuća kuna
Plaće i prava zaposlenika	1.678.606 tisuća kuna
Plaćanja pružateljima kapitala	209.873 tisuća kuna
Plaćanja državi	924.256 tisuća kuna
Ulaganja u zajednicu	8.339 tisuća kuna

Izvor: ZAGREBAČKI HOLDING d.o.o..

https://www.zgh.hr/UserDocsImages/Marketing/DOP/zagrebacki_holding_izvjesce_o_odrzivosti_2017_HR_spread2.pdf (pristupljeno 03.09.2019.)

Prilog br. 15.: Izravna stvorena i distribuirana ekonomska vrijednost

IZRAVNA STVORENA I DISTRIBUIRANA EKONOMSKA VRIJEDNOST

DOB	2017. (ooo HRK)
Izravna stvorena ekonomska vrijednost	910.594
Neto prihod od prodaje	757.419
Prihodi od najma i prodaje imovine	151.004
Prihodi od kamata	2.171
Distribuirana ekonomska vrijednost	716.649
Troškovi poslovanja	585.336
Plaće i povlastice zaposlenika	151.788
Plaćanja davateljima kapitala	24.782
Plaćanja državi	4.413
Ulaganja u zajednicu	330
Zadržana ekonomska vrijednost	193.945

Izvor: JGL. <https://www.jgl.hr/o-nama/jgl-u-zajednici/izvjesca-o-odrzivom-razvoju>
(pristupljeno 03.09.2019.)

Prilog br. 16.: Omjeri standardne početne plaće po spolu i lokalne minimalne plaće

OMJERI STANDARDNE POČETNE PLAĆE PO SPOLU I LOKALNE MINIMALNE PLAĆE

	JGL HRVATSKA početna plaća bruto 1	HRVATSKA minimalna plaća	JGL RUSIJA minimalna plaća	RUSIJA minimalna plaća
2016.	4.500,00 HRK	3.120,00 HRK	3.120,00 HRK	1.473,36HRK
2017.	4.500,00 HRK	3.276,00 HRK	3.276,00 HRK	1.473,36HRK

	JGL HRVATSKA prosječna plaća bruto 1	HRVATSKA prosječna plaća u privatnom sektoru bruto 1	JGL RUSIJA minimalna plaća	RUSIJA prosječna plaća u privatnom sektoru bruto 1
2016.	11.512,28 HRK	8.023,65 HRK	11.380,35 HRK	6.138,80HRK*
2017.	11.508,33 HRK	ne raspoložemo pouzdanim podatkom	12.235,49 HRK	4.306,10HRK*

*podaci preuzeti s Mazars CEE Tax guide

Izvor: JGL. <https://www.jgl.hr/o-nama/jgl-u-zajednici/izvjesca-o-odrzivom-razvoju>
(pristupljeno 03.09.2019.)

Prilog br. 17.: Zdravlje i sigurnost na radu u INA Grupi

ZDRAVLJE I SIGURNOST NA RADU

„Osigurati izvrsnost operativne zaštite zdravlja, sigurnosti i okoliša.“

Izvor: INA GRUPA.

https://www.ina.hr/UserDocsImages/dokumenti/INA_AR_2017_cro_30_4%20FINAL_link.pdf
(pristupljeno 04.09.2019.)

Prilog br. 18.: Podaci o zaštiti zdravlja i sigurnosti na radu u INA Grupi

Podaci o zaštiti zdravlja i sigurnosti na radu u INA Grupi

	2015.	2016.	2017.
Broj ozljeda na radu s izgubljenim vremenom (LTI) (br.)	50	37	43
Učestalost izgubljenog radnog vremena zbog ozljede (LTIF)	2,30	1,87	2,4
Učestalost ukupno prijavljenih profesionalnih oboljenja (TROIF)	0	0	0
Stopa odsutnosti (AR) (%)	4,53*	4,48	4,15
Stopa izgubljenih radnih dana (LDR) (%)	0,12**	0,11	0,14
Broj smrtnih slučajeva zaposlenika (br.)	1	0	0
Broj smrtnih slučajeva izvođača radova (br.)	0	0	0
Broj smrtnih slučajeva za treće strane (br.)***	2	0	2
Procesni događaji (Tier 1+Tier 2)	4+4	7+4	2+8

LTI i LTIF izračunati samo za zaposlenike INA Grupe

* različita metodologija izračuna

** različita metodologija izračuna - LDR - ukupni izgubljeni radni dani / ukupni broj radnih dana prema rasporedu

*** treća strana nema ugovornu obvezu s Inom, INA Grupom ni njihovim izvođačima. U ovom izvješću, dva smrtna slučaja treće strane povezana su s prometnim nesrećama u kojima su bili uključeni radnici INA Grupe ili izvođači radova s trećom stranom.

Izvor: INA GRUPA.

https://www.ina.hr/UserDocsImages/dokumenti/INA_AR_2017_cro_30_4%20FINAL_link.pdf

f (pristupljeno 04.09.2019.)